

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

**MINUTA ÎNTÂLNIRII PREȘEDINȚILOR SECȚIILOR CIVILE ALE CURȚILOR DE APEL ȘI
ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE**

În perioada 26 - 27 iunie 2023 a avut loc, la București, Întâlnirea președinților secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, în care au fost dezbătute probleme de drept ce au generat practică neunitară în materie civilă.

Dezbaterile au fost moderate de către doamnele Andreea POPESCU și Camelia Maria SOLOMON, judecători în cadrul Curții de Apel București și formatori ai Institutului Național al Magistraturii în catedra de Drept civil și drept procesual civil.

Lucrările întâlnirii au fost deschise de doamna judecător Simona-Camelia MARCU, Directorul Institutului Național al Magistraturii.

La întâlnire au fost reprezentate, prin președinții secțiilor civile sau prin judecători desemnați din cadrul aceluiași secții, Înalta Curte de Casație și Justiție și curțile de apel, participanții convenind asupra problemelor de drept dezbătute cu majoritate sau unanimitate.

De asemenea, au fost prezenți reprezentanți ai Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Biroul de recursuri civile în interesul legii, Ministerului Justiției - Direcția elaborare acte normative și Agentului Guvernamental pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

CUPRINS

I.	DREPT PROCESUAL CIVIL	6
A.	TAXELE JUDICIARE DE TIMBRU	6
	1. Posibilitatea restituirii sau exonerării de plata taxei judiciare de timbru în cazul în care reclamantul a renunțat la judecată ulterior încuviințării ajutorului public judiciar sub forma eșalonării sau amânării, în tot sau în parte, a plății a jumătate din taxa judiciară de timbru	6
	2. Taxa judiciară de timbru datorată în cazul cererii prin care se solicită obligarea unității administrativ-teritoriale la încheierea contractului de vânzare a locuinței în temeiul art. 9 alin. (1) din Legea nr. 112/1995	15
B.	CARTEA I. DISPOZIȚII GENERALE	19
a)	Participanții la procesul civil	19
	1. Incompatibilitatea judecătorului care a pronunțat anterior o hotărâre într-un litigiu fundamentat pe același raport juridic (contractual sau delictual), identitatea de părți fiind parțială	19
b)	Competența instanțelor judecătorești	21
	1. Modalitatea în care va proceda instanța de apel, în ipoteza în care instanța de fond inferioară în grad ar fi admis, în mod greșit, excepția litispendenței cauzei aflate pe rolul său cu cea aflată în faza de judecată a apelului	21
c)	Actele de procedură. Citarea și comunicarea actelor de procedură	26
	1. Efectul alegerii locului citării și al comunicării altor acte de procedură, alegere efectuată în fața primei instanțe, în calea de atac a apelului.....	26

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

C.	CARTEA A II-A. PROCEDURA CONTENCIOASĂ	31
a)	Procedura în fața primei instanțe. Sesizarea instanței de judecată. Judecata. Unele incidente procedurale. Hotărârile judecătorești	31
	1. Modalitatea de soluționare a cererii de obligare la plata cheltuielilor de judecată a pârâtului, în cazul admiterii cererii de constatare a dobândirii dreptului de proprietate prin uzucapiune, în situația în care calitatea procesuală pasivă a pârâtului a fost determinată de împrejurarea că nu a fost identificat proprietarul bunului, iar bunul nu era inventariat în domeniul privat al unității administrativ-teritoriale	31
b)	Căile de atac. Apelul. Recursul	38
	1. Limitele efectului devolutiv al apelului declarat de creditor împotriva încheierii prin care a fost admisă contestația la executare, ca urmare a aprecierii ca fiind întemeiat a unuia dintre motivele de contestație invocate de către debitorul contestator, fără ca restul motivelor să mai fi fost analizate de prima instanță și fără ca debitorul să fi declarat apel incident	38
D.	CARTEA A V-A. DESPRE EXECUTAREA SILITĂ	42
a)	Dispoziții generale	42
	1. Verificarea condiției opozabilității cesiunii în procedura încuviințării executării silite	42
	2. Posibilitatea încuviințării executării silite în baza unui titlu executoriu reprezentat de o hotărâre judecătorească prin care debitorul a fost obligat la plata pensiei de întreținere în favoarea unui minor până la împlinirea vârstei de 18 ani, pentru ratele de pensie care nu sunt scadente la data cererii de executare silită ..	46
	3. Condițiile în care operează primarea executării silite, în cazul în care executarea silită a fost suspendată la cererea creditorului sau, deși nu s-a dispus suspendarea executării silite, nu s-au mai realizat acte de executare la cererea creditorului	50

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

4. Relevanța naturii actului sau demersului necesar executării silite, solicitat creditorului, în scris, de către executorul judecătoresc, pentru modul în care operează perimarea executării silite, în ipoteza efectuării mai multor forme de executare	55
5. Posibilitatea debitorului de a invoca prescripția dreptului de a obține executarea silită, prin contestația privind executarea silită însăși ce face obiectul unui al doilea dosar de executare, în condițiile în care, în temeiul aceluiași titlu executoriu, se demarase anterior o altă procedură de executare silită, în cadrul căreia nu s-a invocat prescripția dreptului de a obține executarea silită	57
6. Competența de soluționare a contestației la executare în ipoteza în care încuviințarea executării silite s-a dispus de o instanță necompetentă	62
E. CARTEA A VI-A. PROCEDURI SPECIALE.....	68
a) Măsuri asigurătorii și provizorii.....	68
1. Dispozițiile legale incidente cererilor de ridicare a sechestrului asigurător instituit în procesul penal finalizat cu o soluție de încetare a procesului penal sau de achitare, în situația în care nu a fost intentată acțiune în fața instanței civile în termen de 30 de zile de la rămânerea definitivă a hotărârii, prejudiciul nu a fost acoperit și nu s-au dat garanții de către inculpat	68
II. DREPT CIVIL.....	76
A. DESPRE PERSOANE	76
1. Procedura instituirii consilierii judiciare sau a tutelei speciale. Încuviințarea mandatului de ocrotire. Soluționarea cererilor în procedura contencioasă sau necontencioasă, respectiv în ședință publică sau camera de consiliu	76
B. LEGISLAȚIE SPECIALĂ	78

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

- a) Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire în natură sau prin echivalent a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România 78
1. Natura juridică a litigiilor și competența materială de soluționare a cererilor având ca obiect obligarea comisiilor locale sau județene la finalizarea procedurii administrative în temeiul Legii nr. 18/1991, al Legii nr. 169/1997 și al Legii nr.1/2000 78
2. Evaluarea imobilelor pentru care se acordă despăgubiri, în conformitate cu prevederile Legii nr. 165/2013, după pronunțarea hotărârii CEDO din data de 08.11.2022 în cauza Văleanu și alții împotriva României (cererea nr. 59012/17 și alte 29) 81
- b) Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989 89
1. Condițiile vânzării locuințelor ce intră sub incidența art. 42 alin. (3) din Legea nr. 10/2001. Au dreptul de a opta pentru cumpărarea imobilelor cu destinația de locuințe prevăzut de art. 9 alin. (1) din Legea nr. 112/1995 exclusiv chiriașii care, având un contract de închiriere valabil încheiat, ocupau apartamentele respective la data intrării în vigoare a legii? 89
- c) Legea nr. 50/1991 privind autorizarea lucrărilor de construcții, republicată 94
1. Stabilirea momentului de când începe să curgă termenul de prescripție a dreptului la acțiune în sens material în cazul acțiunii formulate de Inspectoratul de Stat în Construcții având ca obiect plata cotelor prevăzute de art. 30 din Legea nr. 50/1991, republicată, și art. 43 din Legea nr. 10/1995, republicată 94
- d) Codul de procedură penală 102
1. Termenul de prescripție a dreptului material la acțiunea în repararea pagubei în cazul privării legale de libertate în cursul procesului penal soluționat prin clasare sau achitare în temeiul art. 16 alin. (1) lit. a)-d) din Codul de procedură penală. 103

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Probleme de practică neunitară în materie civilă

I. DREPT PROCESUAL CIVIL

A. TAXELE JUDICIARE DE TIMBRU

1. Titlul problemei de drept:

Temeiul juridic al acțiunii în constatarea inexistenței dreptului de creanță fiscală în limita a jumătate din taxa judiciară de timbru în ipoteza în care reclamantul căruia i-a fost încuviințat anterior ajutorul public judiciar sub forma eșalonării sau amânării, în tot sau în parte, a plății taxei judiciare de timbru a renunțat la judecată înainte de comunicarea cererii de chemare în judecată către pârât sau în orice moment procesual în cazul proceselor de divorț, iar acesta nu se află în ipoteza restituirii taxei judiciare de timbru, urmărind însă constatarea inexistenței dreptului de creanță fiscală în limita a jumătate din taxa de timbru, anterior declanșării executării silite împotriva sa¹

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 33, art. 41, art. 44, art. 45 din O.U.G. nr. 80/2013, art. 1, art. 6, art. 19 din O.U.G. nr. 51/2008

Cuvinte cheie: ajutor public judiciar, facilități la plata taxei judiciare de timbru, restituire taxă judiciară de timbru, renunțare la judecată

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară analizată a fost discutată la Întâlnirea președinților secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție organizată la Craiova, în perioada 26-27 mai 2022, opinia I.N.M. fiind în sensul că:

¹ Curtea de Apel Constanța

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

„Reclamantul care a renunțat la judecată înainte de comunicarea cererii de chemare în judecată către pârât sau în orice moment procesual în cazul proceselor de divorț, fiindu-i încuviințat anterior ajutorul public judiciar sub forma eşalonării sau amânării, în tot sau în parte, a plății taxei judiciare de timbru, este îndreptățit la restituirea sumelor achitate ce exced jumătate din taxa judiciară de timbru stabilită în sarcina sa. Dacă însă beneficiarul ajutorului public nu se află în ipoteza restituirii taxei judiciare de timbru, urmărind constatarea inexistenței dreptului de creanță fiscală în limita a jumătate din taxa de timbru, ca efect al stingerii creanței fiscale, are la îndemână, anterior declanșării executării silite împotriva sa, formularea unei cereri de constatare a inexistenței dreptului de creanță fiscală în limita a jumătate din taxa judiciară de timbru, iar ulterior declanșării executării silite, contestația la executare prin care să invoce stingerea creanței fiscale în limita a jumătate din taxa judiciară de timbru stabilită”.

În unanimitate, participanții la întâlnirea menționată și-au însușit opinia exprimată de I.N.M., cu excepția celei referitoare la problema de drept privind identificarea temeiului juridic al acțiunii în constatare a inexistenței dreptului de creanță fiscală în limita a jumătate din taxa judiciară de timbru (ca fiind, dreptul comun în materie sau, după caz, art. 45 din O.U.G. nr. 80/2013), pentru care s-a decis discutarea la o întâlnire ulterioară.²

În sprijinul opiniei I.N.M., s-au expus următoarea argumentație³:

„Potrivit art. 33 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013:

Taxele judiciare de timbru se plătesc anticipat, cu excepțiile prevăzute de lege.

Potrivit art. 45 alin. (1) O.U.G. nr. 80/2013:

Sumele achitate cu titlu de taxe judiciare de timbru se restituie, după caz, integral, parțial sau proporțional, la cererea petiționarului, în următoarele situații:

- a) când taxa plătită nu era datorată;
- b) când s-a plătit mai mult decât cuantumul legal;

² A se vedea minuta întâlnii publicată pe site-ul INM: <https://inm-lex.ro/wp-content/uploads/2022/07/Minuta-intalnire-sectiei-civile-Craiova-26-27-mai-2022.pdf> pag. 27

³ Idem

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

c) când acțiunea sau cererea rămâne fără obiect în cursul procesului, ca urmare a unor dispoziții legale;

d) când acțiunea corect timbrată a fost anulată în condițiile art. 200 alin. (3) din Codul de procedură civilă sau când reclamantul a renunțat la judecată până la comunicarea cererii de chemare în judecată către pârât;

e) când, în procesul de divorț, părțile au renunțat la judecată ori s-au împăcat;

f) când contestația la executare a fost admisă, iar hotărârea a rămas definitivă;

g) în cazul în care instanța de judecată se declară incompetentă, trimițând cauza la un alt organ cu activitate jurisdicțională, precum și în cazul respingerii cererii, ca nefiind de competența instanțelor române;

h) când probele au fost administrate de către avocați sau consilieri juridici;

i) în cazul în care participantul la proces care a fost recuzat se abține sau dacă cererea de recuzare ori de strămutare a fost admisă;

j) în alte cauze expres prevăzute de lege.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1) lit. d), e) și i) se restituie jumătate din taxa plătită, iar în cazul prevăzut la alin. (1) lit. f) taxa se restituie proporțional cu admiterea contestației. În cazul prevăzut la alin. (1) lit. h) se restituie jumătate din taxa plătită, indiferent de modalitatea în care a fost soluționat procesul, după rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești.

(3) Dreptul de a solicita restituirea poate fi exercitat în termen de un an de la data nașterii sale.

(4) Cererea de restituire se adresează instanței judecătorești la care s-a introdus acțiunea sau cererea. În cazul taxelor plătite pentru cereri formulate Ministerului Justiției sau Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, cererea de restituire se adresează acestuia.

(5) Cererea de restituire soluționată de instanța de judecată va fi depusă în vederea restituirii la unitatea administrativ-teritorială la care a fost achitată taxa.

(6) Dacă legea nu prevede altfel, taxele judiciare de timbru plătite pentru cereri și acțiuni anulate ca insuficient timbrate nu se restituie.

(7) Procedura de restituire a sumelor achitate cu titlu de taxe judiciare de timbru se aprobă prin ordin comun al viceprim-ministrului, ministrul finanțelor publice, și al viceprim-ministrului, ministrul dezvoltării regionale și administrației publice.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Art. 44 din O.U.G. nr. 80/2013 prevede:

(1) În cazul încuviințării cererii de acordare a facilităților la plata taxei judiciare de timbru, prin încheiere se vor stabili, după caz, cota de reducere sau quantumul redus al taxei, termenul ori termenele de plată și quantumul ratelor.

(2) Eșalonarea plății taxelor judiciare de timbru se poate face pe parcursul a cel mult 24 de luni și pentru maximum 12 termene.

(3) În cazul eșalonării sau amânării, instanța transmite hotărârea de încuviințare, care constituie titlu executoriu, organelor competente, potrivit art. 41, pentru urmărirea executării obligației de plată ori, după caz, pentru punerea în executare a hotărârii privind plata taxei ori a părții din taxa datorată, la termenele stabilite.

(4) În cazul în care reclamantul a beneficiat de reducerea taxei judiciare de timbru, instanța de judecată va obliga pe pârâtul care pierde procesul la plata sumei pentru care s-a acordat reducerea. Dispozitivul hotărârii constituie titlu executoriu. Prevederile art. 41 sunt aplicabile.

Art. 41 din O.U.G. nr. 80/2013 prevede:

(1) Executarea creanțelor având ca obiect taxa judiciară de timbru se efectuează prin organele de executare ale unităților administrativ-teritoriale prevăzute la art. 40 alin. (1), potrivit dispozițiilor legale privind executarea creanțelor fiscale și procedurii prevăzute de aceste dispoziții.

(2) În cazul persoanelor fizice sau juridice care nu au domiciliul sau reședința ori, după caz sediul în România, executarea creanțelor având ca obiect taxa judiciară de timbru se efectuează prin organele de executare ale unităților administrativ-teritoriale prevăzute la art. 40 alin. (2).

(3) În vederea executării creanțelor având ca obiect taxa judiciară de timbru, instanțele judecătorești vor comunica de îndată hotărârea, care constituie titlu executoriu pentru plata taxei judiciare de timbru, către organele prevăzute la alin. (1) și (2).

Art. 1 din O.U.G. nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă⁴ prevede:

⁴ Publicată în Monitorul Oficial nr. 327 din 25 aprilie 2008.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Ajutorul public judiciar reprezintă acea formă de asistență acordată de stat care are ca scop asigurarea dreptului la un proces echitabil și garantarea accesului egal la actul de justiție, pentru realizarea unor drepturi sau interese legitime pe cale judiciară, inclusiv pentru executarea silită a hotărârilor judecătorești sau a altor titluri executorii.

Potrivit art. 4 din același act normativ, poate solicita acordarea ajutorului public judiciar, în condițiile prezentei ordonanțe de urgență, orice persoană fizică, în situația în care nu poate face față cheltuielilor unui proces sau celor pe care le implică obținerea unor consultații juridice în vederea apărării unui drept sau interes legitim în justiție, fără a pune în pericol întreținerea sa ori a familiei sale.

Art. 6 prevede printre formele acordării ajutorului public judiciar:

(...) d) scutiri, reduceri, eșalonări sau amânări de la plata taxelor judiciare prevăzute de lege, inclusiv a celor datorate în faza de executare silită.

Art. 19 alin. (1) din ordonanță prevede :

Dacă partea care a beneficiat de ajutor public judiciar cade în pretenții, cheltuielile procesuale avansate de către stat rămân în sarcina acestuia.

Cu titlu preliminar, menționăm că legiuitorul a prevăzut posibilitatea restituirii a jumătate din taxa judiciară plătită [art. 45 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013], *în situația în care reclamantul a renunțat la judecată până la comunicarea cererii de chemare în judecată către pârât [art. 45 alin. (1) lit. d) teza a II-a din același act normativ], sau când, în procesul de divorț, părțile au renunțat la judecată [art. 45 alin. (1) lit. e) din același act].* Prin urmare, momentul când intervine actul de dispoziție al renunțării la judecată nu a fost indiferent legiuitorului, dreptul la restituire a jumătate din taxă născându-se exclusiv în ipoteza în care renunțarea a intervenit anterior comunicării cererii de chemare în judecată către pârât, cu excepția proceselor de divorț, unde restituirea operează chiar dacă renunțarea intervine ulterior acestui moment.

Premisa edictării dispozițiilor art. 45 din O.U.G. nr. 80/2013 este aceea a mecanismului de plată anticipată a taxei judiciare de timbru și a priorității de analiză a legalei investiții a instanței prin plata taxelor judiciare de timbru datorate.

Prin dispozițiile care reglementează ajutorul public judiciar în materie civilă, sub forma scutirii, reducerii, eșalonării sau amânării de la plata taxelor judiciare prevăzute de lege, inclusiv a celor datorate în faza de executare silită, legiuitorul a urmărit adoptarea unor dispoziții menite să asigure dreptul la un proces echitabil, garantarea

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

accesului egal la actul de justiție (art. 1 din O.U.G. nr. 51/2008). Aceste dispoziții legale au fost așadar edictate în beneficiul persoanelor fizice care nu pot face față cheltuielilor unui proces fără a pune în pericol întreținerea lor ori a familiei lor (art. 4 din O.U.G. nr. 51/2008).

Printre formele ajutorului public judiciar, O.U.G. nr. 51/2008 prevede eșalonarea sau amânarea plății taxei judiciare de timbru, care prin natura lor specifică și prin efectul lor dilatoriu reclamă un interval de timp până la plata integrală a taxei judiciare de timbru. Tocmai pentru că acest aspect dilatoriu este incompatibil cu exigența stabilirii legalei investiții a instanței *in limine litis*, printr-o ficțiune juridică, efectul încuviințării ajutorului public judiciar sub forma eșalonării sau amânării este legala investiție a instanței din perspectiva taxei judiciare de timbru datorate, dublat de nașterea în sarcina debitorului taxei de timbru a obligației de a se supune hotărârii de încuviințare a eșalonării sau amânării, care constituie titlu executoriu. Astfel, în cazul eșalonării sau amânării, instanța transmite hotărârea de încuviințare, care constituie titlu executoriu, organelor competente, potrivit art. 41, pentru urmărirea executării obligației de plată ori, după caz, pentru punerea în executare a hotărârii privind plata taxei ori a părții din taxa datorată, la termenele stabilite, potrivit art. 44 alin. (3) din O.U.G. nr. 80/2013. Întrucât se consideră îndeplinită obligația de plată a taxei judiciare de timbru, este exclusă pronunțarea unei soluții de anulare a cererii nelegal timbrate, instanța fiind legal investită din perspectiva taxelor judiciare de timbru.

În acest punct al analizei noastre subliniem că O.U.G. nr. 51/2008 cuprinde dispoziții de favoare pentru subiecții de drept cărora li se adresează, fără a produce un efect de restrângere a drepturilor prevăzute în favoarea acestora prin alte dispoziții legale.

Este adevărat că, o dată încuviințat ajutorul public judiciar în formele arătate, neplata taxei judiciare de timbru nu mai produce efectul anulării cererii, ci angrenarea mecanismului de executare a creanțelor fiscale, consecințele eșalonării sau amânării fiind însă cunoscute petiționarului la momentul când solicită ajutorul public judiciar.

Nu poate fi însă contestat accesul beneficiarului ajutorului public judiciar sub forma eșalonării sau amânării plății taxei judiciare de timbru la mecanismul reglementat prin art. 45 lit. d) teza a II-a și lit. e) din O.U.G. nr. 80/2013. Din art. 45 din O.U.G. nr. 80/2013 rezultă că debitorul taxei judiciare de timbru suportă doar jumătate din plata

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

taxei de timbru dacă renunță la judecată până la momentul comunicării cererii către pârât sau, în orice moment procesual, în cazul proceselor de divorț, independent de împrejurarea că taxa de timbru a fost achitată anticipat, sau, după caz, debitorul taxei a beneficiat de facilități la plata taxelor judiciare de timbru.

Teza contrară ar duce la concluzia de neacceptat ca, spre deosebire de acel debitor al taxei care dispune pe deplin de mijloacele materiale necesare pentru a face față costurilor unui proces și care ajunge în final să achite jumătate din taxa judiciară de timbru, în ipoteza renunțării la judecată în condițiile menționate anterior, beneficiarul ajutorului public judiciar care, ca premisă, se află într-o situație financiară dificilă, incompatibilă cu plata integrală a taxei de timbru, să ajungă să suporte în final în integralitate taxa judiciară de timbru, deși situația în care se află este similară.

Împrejurarea că O.U.G. nr. 51/2008 nu cuprinde dispoziții care să vizeze ipoteza în care reclamantul renunță la judecată nu este de natură să conducă la o altă concluzie, într-o asemenea ipoteză urmând a primi aplicare actul normativ care reglementează taxele judiciare de timbru, respectiv O.U.G. nr. 80/2013, art. 45.

Firește că legiuitorul a reglementat prin art. 45 condițiile de restituire a taxei judiciare de timbru, întrucât regula este aceea a plății anticipate a taxelor de timbru, astfel că ipoteza tipică este a aceea a achitării taxei urmate de incidența actului de dispoziție. Dacă nu este în discuție acordarea ajutorului public judiciar, în măsura în care taxa judiciară de timbru nu ar fi achitată și reclamantul ar formula o cerere de renunțare la judecată, s-ar pronunța o soluție de anulare a cererii ca nelegal timbrată, reclamantul neavând de achitat nicio sumă de bani cu titlu de taxă de timbru.

Esența reglementării cuprinse la art. 45 din O.U.G. nr. 80/2013 nu constă însă atât în instituirea unui mecanism de restituire a taxei, cât în afirmarea unui drept de creanță al petiționarului care se află în una din ipotezele prevăzute în art. 45 alin. (1) din ordonanță.

Observăm că în ipotezele menționate în art. 45 alin. (1) lit. c)-j), legiuitorul a considerat că, urmare a unor împrejurări supravenite plății taxei de timbru, aceasta nu mai este datorată în limitele menționate de alin. (2): în cazul prevăzut la alin. (1) lit. d), e) și i), în limita a jumătate din taxa plătită, iar în cazul prevăzut la alin. (1) lit. f), proporțional cu admiterea contestației, în cazul prevăzut la alin. (1) lit. h), în limita a

INSTITUTUL
NATIONAL AL
MAGISTRATURII

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate” Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

jumătate din taxa plătită, indiferent de modalitatea în care a fost soluționat procesul, după rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești. În cazurile menționate de art. 45 alin. (1) lit. a), b), premisa era că taxa supusă restituirii nu era datorată *ab initio* (taxa plătită nu era datorată ori s-a plătit mai mult decât cuantumul legal).

Prin urmare, efectul incontestabil al acestui mecanism este că, pentru ipoteza renunțării la judecată, reclamantul va suporta, în final, jumătate din taxa de timbru stabilită în sarcina sa.

Nu se poate face abstracție așadar de împrejurarea că premisa restituirii a jumătate din taxa judiciară de timbru stabilită în sarcina sa este aceea că legiuitorul a apreciat că, în aceste limite, ea nu mai este datorată.

Din perspectiva beneficiarului eșalonării sau amânării la plata taxei judiciare de timbru, art. 45 va produce același efect, însă întrucât obligația fiscală nu a fost achitată, nu se pune problema restituirii, ci a stingerii obligației fiscale în limita a jumătate din taxa judiciară de timbru stabilită în sarcina sa. Stingerea creanței fiscale în ipoteza analizată se circumscrie tezei finale a art. 21 Cod procedură fiscală, parte integrantă din Legea nr. 207/2015, potrivit căruia creanțele fiscale se sting prin plată, compensare, executare silită, scutire, anulare, prescripție, dare în plată și prin alte modalități prevăzute expres de lege.

Prin urmare, în măsura în care acesta a achitat mai mult de jumătate din taxa stabilită în sarcina sa, ca titular al dreptului de creanță menționat anterior, va fi îndreptățit la restituirea sumei excedentare. În ceea ce privește diferența până la taxa judiciară de timbru stabilită în sarcina sa, cu privire la care organul fiscal deține un titlu executoriu, efectul va fi acela al stingerii obligației fiscale în limitele arătate.

Dacă, dimpotrivă, sumele achitate nu reprezintă jumătate din taxa judiciară de timbru, nefiind îndeplinită premisa restituirii, efectul produs va fi acela că va datora doar diferența până la jumătate din taxa datorată, fiind stinsă creanța fiscală peste limita menționată.

În ceea ce privește identificarea mijlocului procesual de care dispune beneficiarul ajutorului public judiciar pentru obținerea efectelor menționate, dacă sumele achitate exced jumătate din taxa de timbru, petiționarul va avea la îndemână formularea cererii de restituire la instanța judecătorească la care s-a introdus acțiunea sau cererea, astfel cum rezultă din alin. (1) și (4) din art. 45. Ulterior, cererea de restituire soluționată de

INSTITUTUL
NATIONAL AL
MAGISTRATURII

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

instanța de judecată va fi depusă în vederea restituirii la unitatea administrativ-teritorială la care a fost achitată taxa [alin. (5)], urmând a primi aplicare procedura de restituire a sumelor achitate cu titlu de taxă judiciară de timbru, potrivit alin. (7).

Mai anevoioasă este însă identificarea mijlocului procesual aflat la îndemâna beneficiarului ajutorului public judiciar pentru a obține efectul exonerării sale de jumătate din taxa de timbru stabilită în sarcina sa, în contextul în care art. 45 din O.U.G. nr. 80/2013 reglementează exclusiv cererea de restituire a taxei judiciare de timbru.

Apreciem că, atâta vreme cât nu a fost declanșată o procedură de executare silită împotriva sa, beneficiarul ajutorului public judiciar are la îndemână formularea unei acțiuni având ca obiect constatarea inexistenței dreptului de creanță a organului fiscal în limita a jumătate din taxa de timbru stabilită.

Dacă, dimpotrivă, s-a demarat o procedură de executare silită împotriva sa, acesta poate invoca pe calea contestației la executare stingerea creanței fiscale constând în jumătate din taxa judiciară de timbru.

Menționăm că deși problema de practică neunitară a fost ridicată cu privire la ipoteza renunțării reclamantului la judecată, în contextul încuviințării cererii de ajutor public judiciar, pentru identitate de rațiune, aceeași soluție ar trebui aplicată și pentru alte ipoteze de restituire a taxei judiciare de timbru și pentru cererile de acordare a facilităților la plata taxei judiciare de timbru formulate de persoana juridică.”

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că, în ipoteza în care reclamantul căruia i-a fost încuviințat anterior ajutorul public judiciar sub forma eșalonării sau amânării, în tot sau în parte, a plății taxei judiciare de timbru a renunțat la judecată înainte de comunicarea cererii de chemare în judecată către pârât sau în orice moment procesual în cazul proceselor de divorț, iar acesta nu se află în ipoteza restituirii taxei judiciare de timbru, urmărind însă constatarea inexistenței dreptului de creanță fiscală în limita a jumătate din taxa de timbru, ca efect al stingerii creanței fiscale, acesta are la îndemână, anterior declanșării executării silite împotriva sa, formularea unei cereri de constatare a inexistenței dreptului de creanță fiscală în limita a jumătate din taxa judiciară de timbru, cerere întemeiată pe dreptul comun.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Opinii exprimate de către participanții la întâlnire:

Cu majoritate, participanții la întâlnire și-au însușit opinia exprimată de I.N.M.

2. Titlul problemei de drept:

Taxa judiciară de timbru datorată în cazul cererii prin care se solicită obligarea unității administrativ-teritoriale la încheierea contractului de vânzare a locuinței în temeiul art. 9 alin. (1) din Legea nr. 112/1995⁵

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: obligație de a face

Acte normative incidente: art. 3, art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013

Cuvinte cheie: taxă de timbru, obligație de a face, acțiuni evaluabile în bani, neevaluabile în bani.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară vizează modalitatea de stabilire a taxei judiciare de timbru în cazul cererilor având ca obiect obligarea unității administrativ-teritoriale la încheierea contractului de vânzare, în temeiul dispozițiilor art. 9 alin. (1) din Legea nr. 112/1995, fără să se fi solicitat și pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract. Într-o primă opinie, s-a considerat că, fiind în discuție, o obligație de a face evaluabilă în bani, sunt incidente dispozițiile art. 3 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013. Într-o altă optică, s-a considerat că taxa judiciară de timbru s-ar stabili prin raportare la art. 27 din același act normativ, acțiunea fiind neevaluabilă în bani, întrucât, pe de o parte, hotărârea judecătorească nu transferă dreptul de proprietate, urmând ca părțile să încheie ulterior contractul de vânzare și să se achite prețul și taxele aferente, iar, pe de altă parte, nu poate fi identificată, în mod obiectiv, o valoare care să constituie bază de calcul a taxei de timbru.

Deși chestiunea soluționată divergent în jurisprudență vizează ipoteza particulară a obligării unității administrativ-teritoriale la încheierea contractelor de vânzare în

⁵ Curtea de Apel Timișoara

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

temeiul art. 9 alin. (1) din Legea nr. 112/1995, analiza și soluționarea ei este comună cererilor având ca obiect obligarea la încheierea unui contract de vânzare (obligație de a face), indiferent că izvorul acesteia este legal sau, după caz, convențional.

Calificarea ca fiind evaluabile sau neevaluabile în bani a unor cereri⁶ a constituit prilej de divergențe de jurisprudență ce au fost curmate prin pronunțarea de către Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiunile Unite, a Deciziei nr. 32 din 9 iunie 2008⁷. Deși acțiunea analizată nu se numără printre cele ce au format obiectul sesizării, în considerentele deciziei menționate, Înalta Curte de Casație și Justiție a realizat o serie de statuări cu caracter de principiu, printre care se numără următoarele:

„(...) se poate afirma că dreptul subiectiv ce se cere a fi protejat în justiție «transferă» caracterul său patrimonial sau nepatrimonial litigiului însuși și, astfel, procesul va putea fi evaluabil în bani, ori de câte ori în structura raportului juridic de drept substanțial, dedus judecății, intră un drept patrimonial, real sau de creanță.

În consecință, ori de câte ori pe calea acțiunii în justiție se tinde a se proteja un drept patrimonial, evaluarea obiectului litigiului este posibilă și necesară.

(...) Un drept are caracter personal, fără conținut economic și, prin urmare, neevaluabil în bani, atunci când este strâns legat de persoană, servind la individualizarea acesteia în cadrul societății sau al familiei: dreptul la viață, la sănătate și integritate fizică și morală, la libertate, la onoare, cinste, reputație, dreptul la nume și la domiciliu etc.

(...) A susține că există acțiuni patrimoniale neevaluabile în bani înseamnă a susține o contradicție juridică, a spune de fapt că există drepturi patrimoniale

⁶ Raționamentul ce urmează a fi expus în soluționarea chestiunii de practică neunitară a fost prezentat în doctrină, în contextul analizei caracterului evaluabil sau neevaluabil în bani al obligației de stabilire a termenului de restituire în cazul contractului de împrumut, a se vedea în acest sens C. M. Solomon, Stabilirea judiciară a termenului în materia împrumutului de consumație, în volumul “30 de ani de INM. 30 de ani de Drept”, pp. 438-443, Ed. Hamangiu, București, 2022.

⁷ M. Of. nr. 830 din 10 decembrie 2008. Prin decizia menționată, Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiunile Unite, a statuat: „Dispozițiile art. 1 pct. 1, art. 2 pct. 1 lit. a) și b) și art. 282¹ alin. (1) din Codul de procedură civilă se interpretează în sensul că, în vederea determinării competenței materiale de soluționare în primă instanță și în căile de atac, sunt evaluabile în bani litigiile civile și comerciale având ca obiect constatarea existenței sau inexistenței unui drept patrimonial, constatarea nulității, anularea, rezoluțiunea, rezilierea unor acte juridice privind drepturi patrimoniale, indiferent dacă este formulat petitul accesoriu privind restabilirea situației anterioare”.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

neevaluabile în bani, ceea ce contravine naturii intrinseci a acestor drepturi, cea care le deosebește de drepturile personale nepatrimoniale.

(...) Faptul că o hotărâre judecătorească nu constituie în același timp și titlu executoriu nu are influență asupra naturii dreptului pe care l-a tranșat. O acțiune în constatarea dreptului de proprietate asupra unui bun mobil sau imobil nu va fi lipsită de caracter patrimonial doar pentru faptul că hotărârea ce se va pronunța nu este și executorie”.

Considerentele menționate au caracter obligatoriu, întrucât sprijină soluția din dispozitiv, iar ele statuează asupra unor principii cu deplină incidență în problematica analizată. În măsura în care acțiunea în justiție valorifică un drept patrimonial, „evaluarea obiectului litigiului este posibilă și necesară”, astfel că dificultățile de evaluare nu pot determina calificarea unei acțiuni ca fiind neevaluabilă în bani.

Rezultă că, reținând caracterul obligatoriu al considerentelor deciziei menționate⁸, ce susțin pe deplin soluția din dispozitiv, se impune să conchidem că cererile privind obligațiile de a face patrimoniale sunt, în mod necesar, evaluabile în bani.

Or, dreptul de creanță spre a cărui realizare tinde acțiunea analizată este, în mod neîndoielnic, un drept subiectiv patrimonial, care transferă caracterul său acțiunii formulate, evaluarea sa fiind, în termenii afirmați de instanța noastră supremă, posibilă și necesară. Nefiind în discuție un drept strâns legat de persoană, este exclusă calificarea acțiunii ca fiind neevaluabilă în bani.

Din această perspectivă, apare ca fiind nerelevantă împrejurarea că ulterior pronunțării hotărârii de obligare a debitorului la încheierea contractului de vânzare, punerea în executare a acestui titlu executoriu ar implica încheierea efectivă a contractului de vânzare, ce implică plata prețului și a taxelor aferente. Obligația de plată a prețului constituie un efect al contractului de vânzare, fie el încheiat voluntar, sau substituit prin pronunțarea unei hotărâri care ține loc de contract de vânzare. Nici împrejurarea că executarea obligației implică cheltuieli nu este suficientă prin ea însăși pentru a pleda în favoarea calificării cererii ca fiind neevaluabilă în bani.

⁸ Este adevărat că decizia menționată a fost pronunțată în interpretarea dispozițiilor art. 1 pct. 1, art. 2 pct. 1 lit. a) și b) și art. 282¹ alin. (1) C.proc.civ. 1865, însă soluția pronunțată și considerentele care o susțin își păstrează pe deplin valabilitatea și în ceea ce privește interpretarea Codului de procedură civilă din 2010.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Impedimentul de evaluare a obligației de încheiere a contractului de vânzare poate fi înlăturat, având în vedere că reclamantul acționează în vederea dobândirii dreptului de proprietate asupra bunului, astfel că evaluarea obligației de a face se va raporta la valoarea bunului.

În defavoarea soluției de calificare a acestei acțiuni și, în genere, a altor acțiuni privind obligații de a face care prezintă dificultăți de evaluare, ca fiind acțiuni neevaluabile în bani, operează și dispoziția cuprinsă la art. 1536 C.civ. Textul constituie un element de noutate în Codul civil din 2009, întrucât reglementează evaluarea legală a daunelor-interese moratorii în cazul obligațiilor de a face (prin opoziție cu reglementarea anterioară, în cuprinsul căreia evaluarea legală a daunelor-moratorii era recunoscută exclusiv în privința obligațiilor pecuniare). Aplicarea acestui text reclamă existența unei baze de calcul al dobânzilor, constând în echivalentul bănesc al a obligației de a face, astfel că acceptarea tezei potrivit căreia obligațiile de a face cu caracter patrimonial dificil de evaluat sunt neevaluabile, golește practic de conținut mecanismul daunelor moratorii, astfel cum este el reglementat în art. 1536 C.civ. Prin urmare, apreciem că tendința actuală a instanțelor judecătorești de a aprecia ca fiind neevaluabile în bani cererile privind obligații de a face patrimoniale, ca efect al dificultăților întâmpinate în procesul de evaluare, se impune a fi depășită.

De asemenea, nu se poate face abstracție de împrejurarea că o astfel de calificare ar atrage în toate cazurile competența judecătoreiei, potrivit art. 94 pct. 1 lit. h) C. proc. civ., indiferent de valoarea contractului ce se tinde a fi încheiat, ceea ce nu poate fi primit.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că taxa judiciară de timbru datorată în cazul cererii prin care se solicită obligarea unității administrativ-teritoriale la încheierea contractului de vânzare a locuinței în temeiul art. 9 alin. (1) din Legea nr. 112/1995 se calculează la valoarea imobilului, conform art. 3 alin. (1) lit. a)-f) din O.U.G. nr. 80/2013.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În majoritate, participanții la întâlnire și-au însușit opinia exprimată de I.N.M.

În opinie minoritară, s-a apreciat că aceste cereri sunt neevaluabile în bani, cu consecința plății unei taxe fixe, potrivit art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

B. CARTEA I. DISPOZIȚII GENERALE

a) Participanții la procesul civil

1. Titlul problemei de drept:

Incompatibilitatea judecătorului care a pronunțat anterior o hotărâre într-un litigiu fundamentat pe același raport juridic (contractual sau delictual), identitatea de părți fiind parțială⁹

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 42 alin. (1) pct. 1 și 13 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: incompatibilitate

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică judiciară neunitară aduce în discuție cazurile de incompatibilitate prevăzute de art. 42 alin. (1) pct. 1 C. proc. civ. (când judecătorul și-a exprimat anterior părerea cu privire la soluție în cauza pe care a fost desemnat să o judece) și art. 42 alin. (1) pct. 13 C. proc. civ. (atunci când există alte elemente care nasc în mod întemeiat îndoieli cu privire la imparțialitatea judecătorului).

Cazul de incompatibilitate prevăzut de art. 42 alin. (1) pct. 1 C. proc. civ. privește ipoteza în care judecătorul și-a exprimat anterior opinia în legătură cu soluția ce poate fi pronunțată în cauza concretă cu a cărei soluționare a fost investit. Or, soluționarea anterioară a unei alte cauze, chiar cu un grad de similaritate ridicat, nu se circumscrie acestei ipoteze. Prin urmare, chiar și în situația în care pretenția dedusă judecății se întemeiază pe același fapt generator cu cel invocat în cauza soluționată anterior, inclusiv pentru ipoteza în care ar exista și identitate parțială de părți, apreciem că nu suntem în prezența cazului de incompatibilitate prevăzut de art. 42 alin. (1) pct. 1 C. proc. civ., căci judecătorul și-a exprimat anterior părerea cu privire la o altă cauză.

⁹ Curtea de Apel Cluj

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Mai delicată este ipoteza reglementată de art. 42 alin. (1) pct. 13 C. proc. civ., acest caz de incompatibilitate acoperind toate acele situații care, deși nu se grefează pe cazurile de incompatibilitate prevăzute de art. 42 alin. (1) pct. 1-12 C. proc. civ., pot presupune în mod legitim lipsa de obiectivitate a judecătorului investit cu soluționarea cauzei. În astfel de cazuri este necesar să se stabilească în mod concret dacă împrejurarea invocată de parte sau de judecător este de natură să creeze îndoieli asupra imparțialității judecătorului.

Similaritatea între cauze, dublată și de identitatea parțială de părți nu reprezintă, singure, argumente suficiente pentru a conchide în sensul incompatibilității judecătorului.

Cu toate acestea, nu este exclusă, *de plano*, incidența cazului de incompatibilitate prevăzut de art. 42 alin. (1) pct. 13 C. proc. civ., fiind necesar ca, în funcție de fiecare caz în parte, să se analizeze dacă rezolvarea chestiunii litigioase din procesul anterior este de natură să creeze îndoieli asupra imparțialității judecătorului.

În concluzie, **opinia I.N.M. este în sensul că judecătorul care a pronunțat anterior o hotărâre într-un litigiu fundamentat pe același raport juridic (contractual sau delictual), identitatea de părți fiind parțială, nu este incompatibil prin raportare la dispozițiile art. 42 alin. (1) pct. 1 C. proc. civ., dar se poate aprecia, în funcție de situația concretă a fiecărei cauze, dacă este incident cazul de incompatibilitate prevăzut de art. 42 alin. (1) pct. 13 C. proc. civ.**

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

Cu majoritate, participanții la întâlnire și-au însușit opinia exprimată de I.N.M.

Cu caracter general, referitor la dispozițiile legale care reglementează regimul incompatibilităților, a fost evocat caracterul acestora de norme de excepție, cu valoare de norme de interdicție, fiind, în consecință, de strictă interpretare și aplicare. Plecând de la această premisă, **în opinie minoritară**, s-a apreciat necesitatea unei interpretări restrictive a dispozițiilor art. 42 alin. (1) pct. 13 C. proc. civ., în sensul că acestea nu permit o extindere a cazurilor de incompatibilitate care, de principiu, vizează ipoteza prevăzută de dispozițiile art. 42 alin. (1) pct. 1 C. proc. civ.

În ceea ce privește sfera de aplicare a dispozițiilor art. 42 alin. (1) pct. 13 C. proc. civ., au fost evocate, în cadrul dezbaterilor, opinii exprimate în practica judiciară

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

în sensul că elementele la care se referă nu vizează probleme de drept, ci aspecte de fapt similare asupra cărora judecătorul s-a pronunțat anterior, sau că ar institui o incompatibilitate temporară, care subzistă până la rămânerea definitivă a soluției pronunțate în primul litigiu, moment în care aceasta dobândește autoritate de lucru judecat. Excepția autorității de lucru judecat poate fi invocată, începând din acest moment în cel de-al doilea litigiu de către oricare dintre părți, precum și de către instanță, din oficiu. Referitor la efectul pozitiv al autorității de lucru judecat, s-a precizat însă că acesta presupune identitatea de părți între cele două cauze.

b) Competența instanțelor judecătorești

1. Titlul problemei de drept:

Modalitatea în care va proceda instanța de apel, în ipoteza în care instanța de fond inferioară în grad ar fi admis, în mod greșit, excepția litispendenței cauzei aflate pe rolul său cu cea aflată în faza de judecată a apelului¹⁰

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 138 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: obligație de a face, locuință, vânzare, drept de preempțiune, chiriaș

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Chestiunea de practică neunitară semnalată vizează situația în care excepția litispendenței, invocată în fața instanței de grad inferior, a fost admisă, dosarul fiind trimis instanței de apel, care însă, are o perspectivă diferită asupra modalității de soluționare a excepției litispendenței, apreciind că aceasta ar fi fost în mod greșit admisă, întrucât între cereri ar fi existat numai o relație de conexitate. În acest sens, s-au conturat două puncte de vedere: într-o primă opinie, s-a apreciat că se impune atât soluționarea cauzei aflate pe rolul instanței de apel, cât și a dosarului vizând cererea

¹⁰ Curtea de Apel Cluj

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

conexă, iar într-o a doua opinie, s-a apreciat că instanța de apel ar urma să dispună restituirea cererii conexe primei instanțe, nefiind admisibil a proceda la soluționarea acestei cereri de chemare în judecată, direct în apel.

Art. 138 C. proc. civ. prevede:

(1) Nimeni nu poate fi chemat în judecată pentru aceeași cauză, același obiect și de aceeași parte, înaintea mai multor instanțe competente sau chiar înaintea aceleiași instanțe, prin cereri distincte.

(2) Excepția litispendenței poate fi invocată de părți sau de instanță din oficiu în orice stare a procesului în fața instanțelor de fond.

(3) Când instanțele sunt de același grad, excepția se invocă înaintea instanței sesizate ulterior. Dacă excepția se admite, dosarul va fi trimis de îndată primei instanțe învestite.

(4) Când instanțele sunt de grad diferit, excepția se invocă înaintea instanței de grad inferior. Dacă excepția se admite, dosarul va fi trimis de îndată instanței de fond mai înalte în grad.

(5) Încheierea prin care s-a soluționat excepția poate fi atacată numai odată cu fondul.

(6) Când unul dintre procese se judecă în recurs, iar celălalt înaintea instanțelor de fond, acestea din urmă sunt obligate să suspende judecata până la soluționarea recursului.

(7) Dispozițiile alin. (2), (3) și (5) se aplică în mod corespunzător și atunci când procesele identice se află pe rolul aceleiași instanțe.

Ipoteza analizată se circumscrie dispoziției cuprinse la art. 138 alin. (4) C. proc. civ., instanțele fiind de grad diferit, excepția invocată și admisă de instanța de grad inferior, iar dosarul trimis de îndată instanței de fond mai înalte în grad.

Art. 138 alin. (5) C. proc. civ. prevede, în termeni neechivoci, că încheierea prin care s-a soluționat excepția poate fi atacată numai odată cu fondul. Prin urmare, legiuitorul a înțeles să deschidă calea de atac împotriva încheierii de soluționare a excepției de litispendență, abia după pronunțarea hotărârii asupra fondului. Odată ce se admite că această afirmație este corectă, consecvența raționamentului impune concluzia că, până la momentul reformării încheierii de soluționare a excepției în calea

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

de atac, încheierea de admitere a excepției de litispendență își produce pe deplin efectele.

Prin urmare, chiar dacă instanța de apel ar aprecia că instanța de grad inferior ar fi procedat în mod greșit la admiterea excepției de litispendență, aceasta nu ar putea să dispună măsura simetric opusă trimiterii dosarului, adică restituirea dosarului către această instanță, întrucât nu a fost investită cu soluționarea căii de atac împotriva încheierii de admitere a excepției de litispendență. Întrucât hotărârile judecătorești nu pot fi desființate decât prin exercitarea căilor de atac, astfel că măsura trimiterii dosarului ar putea fi dispusă doar ca efect al anulării încheierii în urma exercitării controlului judiciar. Soluția apare cu atât mai evidentă dacă se are în vedere ipoteza în care soluția instanței de fond inferioare în grad ar fi cea legală, iar perspectiva instanței de apel ar fi eronată. Adoptarea soluției potrivit căreia ar fi posibilă restituirea dosarului ori de câte ori instanța de apel realizează o altă evaluare asupra modalității de soluționare a excepției litispendenței este susceptibilă a crea premisele arbitrariului și a unor trimiteri succesive între cele două instanțe de grad diferit, câtă vreme soluția de trimitere a instanței de apel nu este obligatorie pentru prima instanță, acesta fiind un element de diferențiere semnificativ în raport cu ipoteza controlului judiciar, care ar implica caracterul obligatoriu al deciziei de trimitere față de prima instanță.

Soluționarea problemei de practică neunitară analizate se impune a se realiza pornind de la rațiunea adoptării normelor care reglementează litispendența. Aceasta rezidă în necesitatea de a se evita pronunțarea unor hotărâri contradictorii în procese identice, având aceleași părți, obiect și cauză și guvernate de aceleași norme procedurale. Soluția de admitere a excepției litispendenței are drept consecință, astfel cum menționează în mod expres alin. (3) și (4) ale art. 138 C. proc. civ., trimiterea dosarului primei instanțe investite sau, după caz, instanței de fond mai înalte în grad. Dosarul trimis vizează, însă, același proces, care, urmare a conduitei părților, s-a multiplicat, prin introducerea mai multor cereri. Aplicând raționamentul menționat la ipoteza analizată, constatăm că, instanța de apel, instanță de fond superioară în grad, ar urma să se pronunțe asupra aceluiași litigiu, în aceleași coordonate, determinate de identitate de părți, obiect și cauză, nicidecum asupra unor pretenții noi, vizând alte părți ori altă cauză. Trimiterea dosarului ca efect al admiterii excepției de litispendență se realizează în scopul soluționării unitare a aceluiași cauze, astfel că admiterea

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

excepției de litispendență nu poate produce efectul de învestire a instanței de apel cu cereri noi, lărgirea cadrului procesual și soluționarea cererilor noi în apel, de altfel, în regulă generală, prohibită prin art. 478 alin. (1) și (3) C. proc. civ.¹¹

În alți termeni, până la desființarea ei ca efect al exercitării controlului judiciar odată cu hotărârea pronunțată asupra fondului, încheierea de admitere a excepției de litispendență își produce pe deplin efectul în fața instanței de fond superioare în grad, acest efect constând însă exclusiv în reunirea celor două *litigii pendente, identice*, nicidecum în lărgirea cadrului procesual în fața instanței de apel, din perspectiva părților, obiectului sau cauzei.

Prin urmare, instanța de apel se va pronunța exclusiv asupra cererii de apel, nicidecum asupra unei eventuale cereri conexe.

După pronunțarea hotărârii asupra fondului, în măsura în care legea prevede calea de atac a recursului, aceasta poate fi exercitată împotriva încheierii de admitere a excepției de litispendență, odată cu decizia pronunțată în apel.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că, în ipoteza în care instanța de fond inferioară în grad ar fi admis, în mod greșit, excepția litispendenței cauzei aflate pe rolul primei instanțe cu aceea aflată în faza de judecată a apelului, instanța de apel urmează a se pronunța exclusiv asupra cererii de apel, nu și asupra unor cereri noi; instanța de apel nu poate proceda la trimiterea dosarului primei instanțe, această soluție fiind posibilă exclusiv ca urmare a admiterii căii de atac împotriva încheierii de admitere a excepției litispendenței.

¹¹ Art. 478 C. proc. civ., cu denumirea marginală “Limitele efectului devolutiv determinate de ceea ce s-a supus judecării la prima instanță” prevede:

- (1) Prin apel nu se poate schimba cadrul procesual stabilit în fața primei instanțe.
- (2) Părțile nu se vor putea folosi înaintea instanței de apel de alte motive, mijloace de apărare și dovezi decât cele invocate la prima instanță sau arătate în motivarea apelului ori în întâmpinare. Instanța de apel poate încuviința și administrarea probelor a căror necesitate rezultă din dezbateri.
- (3) În apel nu se poate schimba calitatea părților, cauza sau obiectul cererii de chemare în judecată și nici nu se pot formula pretenții noi.
- (4) Părțile pot însă să explicitizeze pretențiile care au fost cuprinse implicit în cererile sau apărările adresate primei instanțe.
- (5) Se vor putea cere, de asemenea, dobânzi, rate, venituri ajunse la termen și orice alte despăgubiri ivite după darea hotărârii primei instanțe și va putea fi invocată compensația legală.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții au apreciat că, *de lege ferenda*, se impune modificarea dispozițiilor art. 138 alin. (5) C. proc. civ., în sensul reglementării posibilității ca încheierea de admitere a excepției de litispendență să poată fi supusă separat controlului judiciar.

Până la o eventuală modificare legislativă, participanții au apreciat că se impune abordarea în mod unitar a acestei probleme de drept, inclusiv prin activarea mecanismelor legale de unificare a practicii judiciare, în măsura în care condițiile prevăzute de lege sunt îndeplinite.

În acest context, în cadrul dezbaterilor a fost evidențiată necesitatea identificării unei soluții legale, care să permită instanței căreia i s-a transmis dosarul ca urmare a greșitei admiteri a excepției de litispendență, să soluționeze eventualele cereri noi, chiar și prin aplicarea, prin analogie, în temeiul dispozițiilor art. 5 alin. (3) C. proc. civ., a soluțiilor proprii altor instituții cu care prezintă similitudini (de ex. mecanismul aplicabil conflictului negativ de competență).

Într-o altă opinie, s-a propus analiza remediilor din perspectiva garanțiilor oferite de dispozițiile art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, sens în care s-a discutat despre posibilitatea recunoașterii recursului împotriva încheierii prin care s-a admis excepția de litispendență, cu posibilitatea invocării excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 138 alin. (5) C. proc. civ. O soluție similară a fost agreată cu ocazia unei întâlniri anterioare pentru ipoteza în care soluția pronunțată de instanța superioară în grad este definitivă: „Încheierea prin care s-a admis excepția de litispendență cu referire la un proces aflat în etapa judecătii în primă instanță și un alt proces identic aflat în apel, în ultimă instanță, este susceptibilă de apel, ce poate fi exercitat separat, în termenul specific procedurii respective, ce curge de la comunicarea încheierii de admitere a excepției de litispendență, pe temeiul dispozițiilor art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, cu înlăturarea textului din dreptul intern ce contravine dispozițiilor convenționale, și anume a art. 138 alin. (5) în ipoteza indicată de art. 138 alin. (4) C. proc. civ., atunci când etapa procesuală a apelului constituie o judecată în ultimă instanță” - *Minuta Întâlnirii președinților secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel, Oradea, 6-7 iunie 2019, pag. 15*). Referitor la această soluție, au fost exprimate însă și rezerve, legate de predictibilitatea

INSTITUTUL
NATIONAL AL
MAGISTRATURII

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

ei pentru partea interesată, precum și dificultățile care ar putea apărea în configurarea unui regim juridic unitar, general acceptat, pentru o cale de atac neprevăzută *de lege lata*.

O altă posibilă direcție de analiză evocată în cadrul dezbaterilor are în vedere sfera de aplicare a dispozițiilor art. 138 alin. (5) C. proc. civ. și efectele constatării lipsei litispendenței. Astfel, s-a arătat că soluțiile consacrate *de lege lata* de dispozițiile art. 138 alin. (4) și (5) C. proc. civ. sunt aplicabile doar în contextul care a generat edictarea lor, respectiv ipoteza de litispendență. În absența cauzelor identice, regimul juridic aplicabil nu se mai opune verificării litispendenței de către instanța de apel și, în cazul constatării greșite admiterii a excepției de către instanța inferioară în grad, instanța de apel poate proceda la transmiterea dosarului instanței inferioare în grad. În această ipoteză, a fost avansată posibilitatea constatării unui conflict între cele două instanțe în ceea ce privește modalitatea de soluționare a excepției de litispendență, conflict care urmează a fi soluționat de instanța comună superioară în grad, după modelul aplicabil conflictelor de competență.

În unanimitate, participanții au apreciat că se impune amânarea discutării problemei de drept, în vederea consultării instanțelor din raza curților de apel.

c) Actele de procedură. Citarea și comunicarea actelor de procedură

1. Titlul problemei de drept:

Efectul alegerii locului citării și al comunicării altor acte de procedură, alegere efectuată în fața primei instanțe, în calea de atac a apelului¹²

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 470 alin. (1) lit. a), art. 482, art. 158 alin. (1) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: locul citării, alegerea locului citării, apel, domiciliu

¹² Curtea de Apel Timișoara

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară a apărut cu privire la modalitatea de soluționare a unei contestații în anulare pentru motivul nelegalei citări, contestație îndreptată împotriva deciziei instanței de apel, în ipoteza în care contestatorul, ce a avut calitatea de intimat în apel, a fost citat în fața instanței de apel la domiciliul său, deși în cursul procedurii desfășurate în primă instanță efectuase o alegere a locului citării și al comunicării altor acte de procedură la sediul profesional al avocatului său. Dacă potrivit unei prime opinii, se impune respingerea contestației în anulare, întrucât nu există nicio dispoziție legală care să prevadă obligația instanței de apel de a comunica citațiile la domiciliul procesual ales în fața primei instanțe, potrivit unui alt punct de vedere, contestația în anulare ar urma să fie admisă, întrucât, chiar în lipsa unei dispoziții exprese, se impunea citarea intimatului la domiciliul ales din considerente de previzibilitate a locului de comunicare a actelor de procedură.

Potrivit art. 503 alin. (1) C. proc. civ., hotărârile definitive pot fi atacate cu contestație în anulare atunci când contestatorul nu a fost legal citat și nici nu a fost prezent la termenul când a avut loc judecata.

Cererea de apel va cuprinde, printre alte mențiuni, potrivit art. 470 alin. (1) lit. a) C. proc. civ., domiciliul sau reședința părților ori, pentru persoanele juridice, denumirea și sediul lor, iar dacă apelantul locuiește în străinătate, va arăta și domiciliul ales în România, unde urmează să se facă toate comunicările privind procesul.

Potrivit art. 482 C. proc. civ., dispozițiile de procedură privind judecata în primă instanță se aplică și în instanța de apel, în măsura în care nu sunt potrivnice celor cuprinse în prezentul capitol.

Nu sunt potrivnice dispozițiilor cuprinse în capitolul vizând calea de atac a apelului și, prin urmare, vor primi aplicare în apel, dispozițiile art. 158 C. proc. civ., cu denumirea marginală “Alegerea locului citării și al comunicării altor acte de procedură”, care prevăd la alin. (1) că în caz de alegere de domiciliu sau, după caz, de sediu, dacă partea a arătat și persoana însărcinată cu primirea actelor de procedură, comunicarea acestora se va face la acea persoană, iar în lipsa unei asemenea mențiuni, comunicarea se va face, după caz, potrivit art. 155 sau 156.

Din analiza dispoziției legale evidențiate anterior, rezultă că, în cazul alegerii valabile de domiciliu sau sediu, comunicarea actelor de procedură se va face la locul

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

ales persoanei însărcinate cu primirea actelor, textul neoperând vreo limitare în ceea ce privește producerea efectelor alegerii locului de citare și de comunicare exclusiv în fața instanței în care aceasta a operat. Prin urmare, o atare alegere va fi pe deplin eficientă în fața instanței de apel, urmând ca intimatului să îi fie comunicate atât cererea de apel, cât și citațiile la locul ales în fața primei instanțe. De altfel, soluția apare ca fiind firească, înscriindu-se pe linia continuității de comunicare a actelor de procedură, cu atât mai mult cu cât intimatul, prin ipoteză, nu are cunoștință de exercitarea unei căi de atac, astfel încât să aibă posibilitatea și, cu atât mai puțin, obligația de a reitera alegerea de domiciliu.

Prin urmare, nu este necesară o dispoziție expresă care să prevadă că în faza de judecată a apelului, citarea se realizează la domiciliul procesual ales în fața primei instanțe. O rezervă de la regula continuității efectuării procedurii de comunicare a actelor de procedură la locul de citare din fața primei instanțe ar putea fi formulată, în mod excepțional, pentru ipoteza în care, urmare a comunicării nelegale a hotărârii primei instanțe, apelul ar fi exercitat la un interval de timp considerabil, nefiresc față de momentul pronunțării sentinței apelate, caz în care s-ar impune, oricum, citarea intimatului atât la domiciliul său, cât și la locul de citare ales, putându-se susține, în mod rezonabil, că, prin raportare la trecerea unui interval mare de timp, ar fi posibil ca alegerea locului citării să nu mai subziste.

Nu s-ar putea invoca în defavoarea soluției anterior expuse argumentul de text întemeiat pe art. 470 alin. (1) lit. a) C. proc. civ., text care prevede obligația apelantului de indica în cererea de apel domiciliul părților. Pe de o parte, această obligație subzistă independent de efectuarea unei alegeri de domiciliu de către vreuna dintre părți, întrucât domiciliul are nu numai valențe relevante pentru comunicarea actelor de procedură, ci constituie, totodată, un atribut de identificare a persoanei. Pe de altă parte, existența acestei obligații nu constituie în sine un argument pentru a înlătura efectele în plan procedural ale alegerii locului de citare și comunicare a actelor de procedură efectuate în fața primei instanțe. Independent de indicarea în cuprinsul cererii de apel a domiciliului procesual ales de către intimat în fața primei instanțe, în temeiul art. 153 coroborat cu art. 158 C. proc. civ., instanța este obligată să dispună comunicarea cererii de apel și citarea acestuia la locul ales.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Pe de altă parte, având în vedere că alegerea de domiciliu are, în regulă generală, caracter facultativ, în mod firesc, legiuitorul nu s-a referit la obligația de a indica în cererea de apel domiciliul procesual ales al părților. În situația în care însă, în mod excepțional, alegerea de domiciliu ar fi obligatorie, s-a prevăzut în mod expres obligația menționării domiciliului procesual ales în cuprinsul cererii de apel. În acest sens, este elocventă teza a II-a a art. 470 alin. (1) lit. a) C. proc. civ., care prevede obligația apelantului care locuiește în străinătate de a arăta și domiciliul ales în România, unde urmează să se facă toate comunicările privind procesul.

Nici dispozițiile art. 172 C. proc. civ., referitoare la schimbarea locului citării, nu pot fundamenta opinia contrară. Aceste dispoziții prevăd că dacă în cursul procesului una dintre părți și-a schimbat locul unde a fost citată, ea este obligată să încunoștințeze instanța, indicând locul unde va fi citată la termenele următoare, precum și partea adversă prin scrisoare recomandată, a cărei recipisă de predare se va depune la dosar odată cu cererea prin care se înștiințează instanța despre schimbarea locului citării, iar în cazul în care partea nu face această încunoștințare, procedura de citare pentru aceeași instanță este valabil îndeplinită la vechiul loc de citare.

Prin opoziție cu reglementarea cuprinsă în C. proc. civ. din 1865, legiuitorul Codului de procedură civilă din 2010 a înțeles să limiteze efectul neîndeplinirii obligațiilor legate de schimbarea locului citării, constând în aprecierea procedurii de citare ca fiind valabil îndeplinită la vechiul loc de citare, exclusiv la aceeași instanță, în sensul de instanță sesizată cu procedura judiciară pe parcursul căreia a operat schimbarea locului citării.

În ipoteza de practică neunitară semnalată, nu este în discuție schimbarea locului citării, astfel încât să devină incidente aceste dispoziții legale. Mai mult decât atât, apreciem că, dimpotrivă, textul menționat poate constitui fundament pentru a consolida soluția propusă, întrucât demonstrează că, acolo unde legiuitorul a înțeles ca, în mod excepțional, să se abată de la regula continuității locului de citare și de comunicare a altor acte de procedură, a prevăzut-o în termeni neechivoci. În această situație, cu caracter de excepție, în care legiuitorul a limitat efectul sancționator al neîndeplinirii obligațiilor legate de schimbarea locului citării, citarea în fața instanței de apel se va realiza la noul loc al citării.

Desigur că, independent de locul citării, sunt incidente dispozițiile art. 161 alin. (2) C. proc. civ., care prevăd că înmânarea se poate face oriunde se află cel citat.

INSTITUTUL
NATIONAL AL
MAGISTRATURII

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În consecință, soluția preconizată ar fi de admitere a contestației în anulare, întemeiată pe art. 503 alin. (1) C. proc. civ., întrucât contestatorul, care nu a fost prezent la termenul când a avut loc judecata, nu a fost legal citat la domiciliul său, alegerea locului citării și al comunicării altor acte de procedură efectuată în fața primei instanțe producând pe deplin efecte și în apel.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că alegerea locului citării și al comunicării altor acte de procedură efectuată în fața primei instanțe produce efecte și în calea de atac a apelului.

Opiniile exprimate de participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții la întâlnire și-au însușit opinia exprimată de I.N.M.

În sprijinul opiniei INM, s-a adus ca argument suplimentar faptul că, ori de câte ori legiuitorul a înțeles să limiteze efectele unei opțiuni a părții, realizată în baza principiului disponibilității, la judecata în primă instanță, a făcut-o în mod expres, astfel cum se întâmplă, de exemplu, în materia efectelor cererii de judecată în lipsă [art. 411 alin. (2) C. proc. civ.].

Instanța investită cu soluționarea căii de atac poate dispune, din oficiu, efectuarea de verificări cu privire la citarea și comunicarea actelor de procedură la domiciliul ales în fața primei instanțe, în cazul în care există dubii cu privire la menținerea alegerii de domiciliu în calea de atac, în condițiile art. 166 C. proc. civ., în vederea respectării exigențelor caracterului efectiv al dreptului la un proces echitabil.

În cadrul dezbaterilor au mai fost puse în discuție efectele încetării mandatului de reprezentare asupra alegerii domiciliului procesual la avocat, precum și aplicabilitatea alegerii locului citării și comunicării actelor de procedură, realizată în fața primei instanțe, în recurs, respectiv în judecata contestației în anulare și a revizuirii, arătându-se că, dacă cu privire la apel și recurs, în absența înștiințării instanței cu privire la noul domiciliu procesual, alegerea de domiciliu din fața primei instanțe produce efecte, având în vedere particularitățile contestației în anulare și ale revizurii (grad redus de previzibilitate, posibilitatea exercitării căii de atac la un interval de timp considerabil de la rămânerea definitivă a hotărârii), pentru rațiuni de prudență

INSTITUTUL
NATIONAL AL
MAGISTRATURII

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate” Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

și eficiență a citării, dar și în vederea respectării garanțiilor asociate dreptului la un proces echitabil din perspectiva jurisprudenței CEDO, în exercitarea rolului activ, instanța poate cita partea atât la domiciliul ales în fața primei instanțe, cât și la domiciliul real. Referitor la această din urmă soluție, a dublei citări, adoptată în practică de unele instanțe, au fost exprimate și rezerve, motivate de absența unui temei legal, precum și de necesitatea verificării îndeplinirii exigențelor legalei citări în ambele proceduri de citare.

C. CARTEA A II-A. PROCEDURA CONTENCIOASĂ

a) Procedura în fața primei instanțe. Sesizarea instanței de judecată. Judecata. Unele incidente procedurale. Hotărârile judecătorești

1. Titlul problemei de drept:

Modalitatea de soluționare a cererii de obligare la plata cheltuielilor de judecată a pârâtului, în cazul admiterii cererii de constatare a dobândirii dreptului de proprietate prin uzucapiune, în situația în care calitatea procesuală pasivă a pârâtului a fost determinată de împrejurarea că nu a fost identificat proprietarul bunului, iar bunul nu era inventariat în domeniul privat al unității administrativ-teritoriale¹³

Materia: civil

Subcategoria: dreptul de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: uzucapiune

Acte normative incidente: art. 453 alin. (1) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: cheltuieli de judecată, uzucapiune, pierderea procesului, culpă procesuală

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară vizează, în esență, a stabili în ce măsură se poate dispune obligarea pârâtului unitate administrativ-teritorială la plata cheltuielilor de

¹³ Curtea de Apel Iași

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

judecată față de reclamant, în ipoteza admiterii cererii de constatare a dobândirii dreptului de proprietate prin uzucapiune, pentru ipoteza particulară în care bunul nu este inventariat în domeniul privat al pârâtului, calitatea sa procesuală pasivă fiind determinată de imposibilitatea identificării proprietarului.

Art. 453 alin. (1) C. proc. civ. prevede că partea care pierde procesul va fi obligată, la cererea părții care a câștigat, să îi plătească acesteia cheltuieli de judecată.

În mod constant doctrina¹⁴ și jurisprudența s-au pronunțat în sensul că acțiunea în constatarea dobândirii dreptului de proprietate prin uzucapiune se impune a fi promovată împotriva proprietarului nediligent, cel care suportă în mod direct consecințele uzucapiunii. Atunci când proprietarul nu poate fi identificat sau nu are moștenitori, calitatea procesuală pasivă a fost recunoscută, de cele mai multe ori, în conformitate cu art. 477¹⁵, art. 646¹⁶ și art. 680 din Codul civil din 1864¹⁷, unității administrativ teritoriale căreia îi este arondat imobilul.

Condițiile ce se impune a fi îndeplinite pentru admiterea cererii de acordare a cheltuielilor de judecată au fost discutate, într-un alt context¹⁸, la Întâlnirea

¹⁴ A se vedea V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 352.

¹⁵ Art. 477 C. civ. din 1864 prevede:

Toate averile vacante și fără stăpini, precum și ale persoanelor care mor fără moștenitori, sau ale căror moșteniri sunt lepădate, sunt ale domeniului public.

¹⁶ Art. 646 C. civ. din 1864 prevede:

Bunurile fără stăpîn sunt ale statului.

¹⁷ Art. 680 C. civ. din 1864 prevede:

În lipsă de moștenitori legali sau testamentari, bunurile lăsate de defunct trec în proprietatea statului.

¹⁸ Analiza condițiilor pentru acordarea cheltuielilor de judecată s-a realizat în contextul analizei problemei de practică neunitară ce a vizat modalitatea de soluționare a cererii de acordare a cheltuielilor de judecată formulate de petent în cauzele având ca obiect plângere contravențională împotriva proceselor-verbale de contravenție întocmite în temeiul art. 28 din O.U.G. nr. 1/1999 privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență, declarat neconstituțional prin Decizia nr. 152/2020 a Curții Constituționale a României. Ipoteza recunoașterii de către intimată a pretențiilor formulate până la primul termen de judecată.

Opinia exprimată de I.N.M., însușită în unanimitate de către participanți, fiind că, în măsura în care se face dovada efectuării de către petenți a unor cheltuieli de judecată în cauzele având ca obiect plângeri împotriva proceselor-verbale de contravenție întocmite în temeiul art. 28 din O.U.G. nr. 1/1999 privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență, declarat neconstituțional prin Decizia nr. 152/2020 a Curții Constituționale a României, plângeri ce au fost admise, cererile de acordare a acestor cheltuieli de judecată vor fi admise, soluție ce se impune inclusiv în ipoteza recunoașterii de către intimată a pretențiilor formulate până la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate” Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

președinților secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel ce a avut loc la Brașov, în perioada 10-11 iunie 2021.

Cu acel prilej, s-a reținut că, pornind de la nevoia identificării unui fundament al obligației celui care pierde procesul de a plăti celeilalte părți cheltuieli de judecată, în doctrină și în practica instanțelor judecătorești se face adeseori referire la culpa procesuală a părții.

Pe de o parte, într-o majoritate covârșitoare a situațiilor, pierderea procesului, la care se referă literal art. 453 alin. (1) C. proc. civ., este expresia unei culpe în proces.

Pe de altă parte, recursul la fundamentul subiectiv al răspunderii este apreciat adeseori util în acele ipoteze în care, deși aparent partea este beneficiar al unei soluții de respingere a cererii, ar trebui totuși să recupereze cheltuielile de judecată efectuate. Avem în vedere ipotezele îndeplinirii obligațiilor de către pârât pe parcursul procedurii judiciare, cu depășirea termenului menționat la art. 454 C. proc. civ., art. 1.522 C. civ. când cererea de chemare în judecată va fi respinsă ca fiind rămasă fără obiect, dispunându-se însă obligarea pârâtului la plata cheltuielilor de judecată către reclamant.

În realitate, în ipoteza analizată obligarea la plata cheltuielilor de judecată se poate realiza pornind de la dispozițiile art. 453 alin. (1) C. proc. civ. interpretate rațional, extensiv, prin prisma rațiunii și finalității lor. Pierderea procesului nu se traduce întotdeauna în pronunțarea unei soluții de respingere a cererii, în exemplul analizat, nefiind cu puțință a reține un mai mare succes în soluționarea litigiului decât însăși primirea prestațiilor solicitate. De asemenea, satisfacerea de către pârât a pretențiilor afirmate este expresia anticipată a pierderii procesului, având drept premisă existența obligației de plată, expresie a pierderii procesului, fiind mult mai mult decât o soluție de obligare la plată.

În situații precum cea analizată, ne aflăm în prezența unui aparent conflict între regula desprinsă din interpretarea literală a art. 453 alin. (1) C. proc. civ., care stabilește obligația de plată a cheltuielilor de judecată în sarcina părții care a pierdut procesul și fundamentul afirmat doctrinar și jurisprudențial al culpei procesuale. Într-o ipoteză precum cea analizată, ce poate fi extrapolată la orice alt litigiu de drept comun, în cadrul căruia, ulterior introducerii cererii, este declarat neconstituțional însuși

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

temeiul de drept afirmat de reclamant, este greu de susținut ideea de culpă a părții care a pierdut procesul.

Conflictul menționat nu poate fi soluționat altfel decât conform textului de lege care reglementează obligația de plată a cheltuielilor de judecată, iar acest text nu instituie condiția analizei culpei procesuale, ci exclusiv pe aceea a pierderii procesului. Împrejurarea că într-o majoritate impresionantă, sfera ipotezelor de pierdere a procesului coincide cu cea a culpei procesuale nu este de natură să conducă la concluzia că ele se confundă și nici nu poate determina o soluție ce contravine unei reglementări exprese. Obligația de plată a cheltuielilor de judecată are la bază, neîndoind, o răspundere civilă delictuală care derivă din îndeplinirea a două cerințe, constând în pierderea procesului și efectuarea unor cheltuieli de judecată. Odată îndeplinite cerințele menționate, se justifică obligarea la plata cheltuielilor de judecată, în temeiul unei răspunderi cu caracter obiectiv, independent de analiza culpei. Partea obligată la plata cheltuielilor de judecată, în măsura în care nu i se poate imputa vreo culpă, are posibilitatea de a se regresa, în temeiul răspunderii civile delictuale, sub rezerva îndeplinirii condițiilor, împotriva celui care a determinat pierderea procesului.

Considerentele atunci expuse își mențin valabilitatea, fiind pe deplin incidente și în soluționarea chestiunii de practică neunitară de față. Este adevărat că soluția ar putea părea, la o primă vedere, inechitabilă, pentru ipoteza în care are calitatea de pârât unitatea administrativ-teritorială, exclusiv pentru considerentul că nu s-a identificat adevăratul proprietar al imobilului. Pe de altă parte, nu se poate face abstracție de împrejurarea că această soluție a fost determinată nu numai de nevoia identificării unui pârât, în contextul în care adevăratul proprietar nu a putut fi determinat, dar și prin raportare la obligațiile ce revin unității administrativ-teritoriale în ceea ce privește evidența imobilelor, îndeplinite defectuos, de vreme ce a fost imposibilă identificarea proprietarului imobilului. Odată aplicată prezumția potrivit căreia bunul fără stăpân aparține unității administrativ-teritoriale, apreciem că aceasta trebuie să își producă pe deplin efectele, astfel că, în măsura pierderii procesului, pârâtul urmează a fi obligat la plata cheltuielilor de judecată. În egală măsură, dacă pârâtul unitate administrativ-teritorială ar efectua cheltuieli, iar cererea de constatare a dobândirii dreptului de proprietate prin uzucapiune ar fi respinsă, nu ar exista nicio rezervă în a considera că acesta este partea care a câștigat procesul, în sensul art. 453 alin. (1) C. proc. civ., beneficiind, așadar, de cheltuielile de judecată efectuate. Or,

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

este greu de susținut aplicarea fragmentată, trunchiată a dispoziției cuprinse la art. 453 alin. (2) C. proc. civ., exclusiv în partea care ar profita pârâtului unitate administrativ-teritorială și înlăturarea ei, în măsura în care ar produce efecte defavorabile acestuia.

Este adevărat că nu poate fi invocat drept argument în susținerea acestei soluții posibilitatea pârâtului de a fi recunoscut pretențiile reclamantului, în condițiile în care obiectul acțiunii este reprezentat de un litigiu din categoria celor nesusceptibile de procedura punerii în întârziere, iar Înalta Curte de Casație și Justiție-Complețul competent să soluționeze recursul în interesul legii, prin Decizia nr. 21/2022 din 17 octombrie 2022¹⁹, a stabilit că, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 454 din Codul de procedură civilă, pârâtul nu poate fi exonerat de la plata cheltuielilor de judecată în situația în care obiectul acțiunii îl reprezintă un litigiu din categoria celor nesusceptibile de procedura punerii în întârziere sau un litigiu în care hotărârea nu se poate pronunța doar pe baza recunoașterii pârâtului.²⁰

¹⁹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 1091 din 11 noiembrie 2022.

²⁰ Prin considerentele deciziei menționate, s-a reținut:

“56. *Culpa procesuală a părții care a pierdut procesul, ca temei factual al obligării la plata cheltuielilor de judecată, constituie premisa art. 453 alin. (1) din Codul de procedură civilă și este analizată de instanțele de judecată în concret, în fiecare litigiu în parte, atât în funcție de rezultatul final al acestuia, cât și de conduita manifestă a părților, premergător și în cursul judecării, putându-se aprecia și asupra realității, necesității sau caracterului rezonabil al sumelor solicitate cu acest titlu, pentru evitarea abuzurilor de drept procesual. (...)*

66. *Din interpretarea logico-juridică a dispozițiilor legale anterior citate rezultă că recunoașterea pretențiilor de către pârât în condițiile art. 454 din Codul de procedură civilă vizează obligații care pot fi executate chiar de către acesta și nu prin intermediul altor instituții sau instanțe judecătorești, fiind compatibilă doar cu acele litigii care privesc drepturi de care pârâtul poate dispune și care pot fi soluționate exclusiv în baza acestei recunoașteri, fără administrarea altor probe, neputând fi vorba de un litigiu în care recunoașterea nu este admisă ca mijloc de probă sau în care hotărârea nu se poate pronunța numai pe baza recunoașterii.*

67. *De altfel, noțiunea de recunoaștere a pretențiilor o regăsim în art. 436 din Codul de procedură civilă, potrivit căruia „(1) Când pârâtul a recunoscut în tot sau în parte pretențiile reclamantului, instanța, la cererea acestuia din urmă, va da o hotărâre în măsura recunoașterii”, iar „(2) Dacă recunoașterea este parțială, judecata va continua cu privire la pretențiile rămase nerecunoscute, instanța urmând a pronunța o nouă hotărâre asupra acestora”. Ca atare, în sensul dispozițiilor procesual civile, „recunoașterea” reprezintă un act juridic procesual de dispoziție, prin care una dintre părțile litigante achiesează la pretențiile ridicate împotriva sa de către cealaltă parte, însă achiesarea pârâtului nu poate avea loc în procesele în care sunt angajate drepturi asupra cărora nu se poate dispune.*

68. *În concluzie, recunoașterea pârâtului, privită ut singuli, este necesară, dar nu și suficientă pentru aplicarea normei de la art. 454 din Codul de procedură civilă, fiind, în plus, obligatorie îndeplinirea și a celorlalte condiții: condiția negativă, aceea ca pârâtul să nu fi fost pus în întârziere prealabil pornirii*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Prin urmare, este neîndoiește că litigiile având ca obiect uzucapiune nu se încadrează în sfera celor în care ar putea primi aplicare art. 454 C. proc. civ., obiectul acțiunii fiind reprezentat de un litigiu din categoria celor nesuscetibile de procedura punerii în întârziere.

Deși este adevărat că pentru constatarea dobândirii dreptului de proprietate prin uzucapiune este obligatorie parcurgerea unui demers judiciar, având în vedere opțiunea legiuitorului pentru reglementarea unei răspunderi obiective, având caracter independent de culpă, în ceea ce privește cheltuielile de judecată, în persoana celui care a pierdut procesul, credem că, *de lege lata*, soluția care se impune este obligarea acestuia la plata cheltuielilor de judecată, indiferent că are calitatea de pârât proprietarul pasiv, sau, după caz, unitatea administrativ-teritorială, prezumată proprietar ca efect al omisiunii includerii bunului în domeniul său privat.

În acest sens, al unei răspunderi obiective, sunt și considerentele Deciziei nr. 59/2017 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept²¹, prin care s-a reținut că „reclamantul nu poate fi în culpă atunci când își exercită un drept al său, iar pârâtul, care pierde procesul și care nu se manifestă în limitele art. 454 din Codul de procedură civilă, nu poate fi considerat lipsit de culpă în legătură cu litigiul având ca obiect plata cheltuielilor de judecată aferente unui litigiu anterior” (par. 88).

Desigur că, în funcție de circumstanțele concrete ale fiecărei cauze, instanța va avea în vedere, pe lângă soluția pronunțată asupra cererii de constatare a dobândirii dreptului de proprietate prin uzucapiune, și conduita părților, astfel încât, în măsura în care unele cheltuieli nu sunt ocazionate de conduita procesuală a pârâtului, acesta nu va fi obligat la plata lor.

procesului (ceea ce ar putea pune în discuție culpa procesuală a reclamantului care a acționat intempestiv, fără a încerca să soluționeze disputa anterior sesizării instanței, oferind pârâtului un interval de timp pentru a-și executa obligațiile) sau să nu se fi aflat de drept în întârziere (caz în care culpa procesuală a pârâtului este evidentă), și condiția pozitivă, ca hotărârea ce va fi pronunțată în cauză să poată fi dată doar pe baza recunoașterii pârâtului, adică poziția procesuală a acestei părți să aibă un efect util, în sensul de a fi aptă să conducă, prin ea însăși, la soluționarea rapidă a litigiului, fără administrarea altor probe.”

²¹ Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 871 din 06.11.2017.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că cererea de obligare a pârâtului la plata cheltuielilor de judecată urmează a fi admisă, în cazul admiterii cererii de constatare a dobândirii dreptului de proprietate prin uzucapiune, chiar și în situația în care calitatea procesuală pasivă a pârâtului a fost determinată de împrejurarea că nu a fost identificat proprietarul bunului, iar bunul nu era inventariat în domeniul privat al unității administrativ-teritoriale.

Opiniile exprimate de participanții la întâlnire:

Cu majoritate, participanții la întâlnire și-au însușit opinia exprimată de I.N.M.

În opinie minoritară, s-a apreciat că pârâtul nu poate fi obligat la cheltuieli de judecată în ipoteza în care este de acord cu admiterea acțiunii, conform dispozițiilor art. 454 C. proc. civ.

În cadrul dezbaterilor s-a menționat că modalitatea de reglementare a condițiilor de acordare a cheltuielilor de judecată, inclusiv sub aspectul condițiilor de exonerare de plata acestora, nu a suferit modificări față de soluția consacrată în Codul de procedură civilă anterior, noțiunea de culpă procesuală fiind dezvoltată de doctrină și jurisprudență, iar înlocuirea sintagmei „partea căzută în pretenții” din cuprinsul art. 274 C. proc. civ. 1865, cu noțiunea de „partea care pierde procesul” din dispozițiile art. 453 C. proc. civ. din 2009 nu consacră o schimbare de filosofie în înțelegerea textului legal, ci doar o actualizare a limbajului utilizat de legiuitor.

Discuțiile au vizat și caracterul cumulativ sau alternativ al condițiilor menționate în considerentele obligatorii ale Deciziei nr. 21/2022: obiectul acțiunii să îl constituie un litigiu din categoria celor nesusceptibile de procedura punerii în întârziere, respectiv să fie vorba despre un litigiu în care hotărârea nu se poate pronunța doar pe baza recunoașterii pârâtului. Potrivit considerentelor din paragraful 68 al aceleiași decizii, simpla recunoaștere a pârâtului, deși necesară, nu este suficientă pentru a asigura aplicarea dispozițiilor art. 454 C. proc. civ., fiind necesar ca aceasta să fie dublată de îndeplinirea condiției negative, ca pârâtul să nu fi fost pus în întârziere prealabil pornirii procesului sau să nu se fi aflat de drept în întârziere și a condiției pozitive, ca hotărârea ce va fi pronunțată în cauză să poată fi dată doar pe baza recunoașterii pârâtului. S-a opinat că unele nuanțări ar putea fi puse în discuție pentru ipoteza acțiunii în constatarea dobândirii dreptului de proprietate prin uzucapiune, în care, pe de o parte,

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

necesitatea declanșării procedurilor judiciare pentru realizarea dreptului este stabilită de lege, iar pe de altă parte hotărârea s-ar putea pronunța pe baza recunoașterii pârâtului (chiar dacă, pentru aspecte ce țin de identificarea bunului, instanța dispune proba cu expertiza), astfel încât, în măsura în care unitatea administrativ teritorială ar recunoaște dreptul reclamantului, dispozițiile de exonerare din cuprinsul art. 454 C. proc. civ. sunt pe deplin aplicabile.

Cu referire la sfera litigiilor în care hotărârea se poate pronunța doar pe baza recunoașterii pârâtului, a fost subliniată necesitatea stabilirii conținutului acestei noțiuni, respectiv dacă se referă la recunoașterea pretențiilor reclamantului, în sensul art. 436 C. proc. civ., sau la recunoaștere în sensul mărturisirii, ca mijloc de probă.

b) Căile de atac. Apelul. Recursul

1. Titlul problemei de drept

Limitele efectului devolutiv al apelului declarat de creditor împotriva încheierii prin care a fost admisă contestația la executare, ca urmare a aprecierii ca fiind întemeiat a unuia dintre motivele de contestație invocate de către debitorul contestator, fără ca restul motivelor să mai fi fost analizate de prima instanță și fără ca debitorul să fi declarat apel incident²²

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare

Acte normative incidente: art. 472, art. 477 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: contestație la executare, efect devolutiv al apelului, apel incident

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară vizează ipoteza în care prima instanță este investită cu o contestație la executare formulată de debitor prin care se invocă mai

²² Curtea de Apel București

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate” Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

multe motive. Prima instanță admite contestația la executare în considerarea unuia dintre motivele invocate, lăsând restul motivelor neanalizate. Împotriva sentinței declară apel creditorul, pe care instanța de control judiciar îl apreciază ca fiind fondat, punându-se problema dacă, în lipsa apelului incident al debitorului, instanța de apel va proceda și la analiza motivelor de contestație neanalizate de prima instanță sau se va rezuma la analiza motivului de contestație vizat de apelul principal.

Cu caracter preliminar, observăm că tema supusă discuției nu nuanțează dacă motivele de contestație la executare se constituie ca motive de nelegalitate ce conturează un singur capăt de cerere, toate contestând executarea silită însăși sau un singur act de executare, sau, dimpotrivă, ele privesc mai multe acte de executare sau unele vizează executarea silită însăși, iar altele un anumit act de executare.

Distincția prezintă relevanță, căci, în cazul în care suntem în prezența unor motive de contestație ce conturează mai multe obiecte ale contestației la executare, astfel cum acestea sunt definite de art. 712 alin. (1) C. proc. civ. (executarea silită, încheieri ale executorului judecătoresc, alt act de executare), atunci se impune concluzia că instanța este investită cu mai multe capete de cerere. Prin urmare, în cazul în care prima instanță analizează numai un motiv de contestație, în realitate soluționează o singură contestație la executare și, astfel, remediul pe care îl are la îndemână contestatorul este numai cel prevăzut de art. 444 C. proc. civ., de a solicita completarea hotărârii, art. 445 C. proc. civ. prevăzând în mod expres obligativitatea acestei proceduri.

Analiza ce va fi realizată în continuare vizează situația în care toate motivele de contestație vizează un unic obiect al contestației la executare, respectiv ipoteza în care sunt invocate mai multe motive de contestație numai împotriva executării silite înseși (lipsa titlului executoriu, prescripția dreptului de a obține executarea silită) sau numai împotriva unui act de executare.

Ipoteza supusă analizei pune problema limitelor efectului devolutiv al apelului determinate de ceea ce s-a apelat, astfel cum acestea sunt reglementate de dispozițiile art. 477 C. proc. civ. sau, mai exact, caracterul extensiv al apelului, recunoscut de teza a II-a a alineatului (1) din art. 477.

Potrivit unei prime opinii, în raport de dispozițiile art. 477 alin. (1) C. proc. civ., coroborate cu cele ale art. 479 alin. (1) C. proc. civ., instanța de apel este ținută de limitele stabilite prin cererea de apel, urmând a verifica stabilirea situației de fapt și

INSTITUTUL
NATIONAL AL
MAGISTRATURII

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

aplicarea legii de către prima instanță doar în raport de motivele de apel, iar în absența formulării unui apel incident, instanța de control judiciar nu ar putea, în virtutea caracterului devolutiv al apelului principal (prin care s-a criticat doar soluția asupra motivului de contestație la executare căruia i s-a dat eficiență), să se pronunțe și asupra motivelor de contestație la executare neanalizate de prima instanță. Potrivit unei alte opinii, se pot analiza și celelalte motive invocate pe calea contestației la executare, chiar și în lipsa apelului incident, față de caracterul devolutiv al acestei căi de atac și prevederile art. 477 alin. (1) C. proc. civ., potrivit cu care limitele apelului sunt cele stabilite explicit sau implicit de către apelant, dar și în legătură cu soluțiile care sunt dependente de partea din hotărâre care a fost criticată.

Pentru stabilirea limitelor efectului devolutiv al apelului, sunt relevante dispozițiile art. 477 C. proc. civ. Alineatul (2) al acestei dispoziții, referindu-se la situația în care devoluțiunea este totală, prevede că devoluțiunea va opera cu privire la întreaga cauză atunci când apelul nu este limitat la anumite soluții din dispozitiv ori atunci când se tinde la anularea hotărârii sau dacă obiectul litigiului este indivizibil.

În situația care a generat practica neunitară, hotărârea apelată cuprinde o singură soluție, respectiv aceea de admitere a contestației la executare, apelul îndreptându-se împotriva acesteia, aspecte care fundamentează concluzia potrivit căreia, în acest caz, devoluțiunea este totală.

Odată primită această concluzie, de aici decurg importante consecințe: pe de o parte, nu e necesară extinderea efectului devolutiv al apelului la soluții dependente de partea din hotărâre ce a fost atacată, pentru că hotărârea a fost apelată în integralitate, iar, pe de altă parte, în raport de art. 477 alin. (1) C. proc. civ., devoluțiunea fiind totală, instanța de apel va proceda la rejudecarea în integralitate a fondului.

Desigur că, soluționând apelul, instanța va fi limitată la motivul de apel invocat de apelant, referitor la greșita admitere a primului motiv de contestație la executare. Odată ce instanța de apel constată că acest motiv de apel este fondat, va reține că, în mod greșit, prima instanță a soluționat procesul fără a intra în judecata fondului, cu consecințele prevăzute de art. 480 alin. (3) C. proc. civ.: instanța de apel va anula hotărârea atacată și va judeca procesul, evocând fondul sau, după caz, va trimite cauza spre rejudecare primei instanțe sau altei instanțe egale în grad cu aceasta din aceeași circumscripție. Devoluțiunea fiind totală, nu este necesară declararea apelului incident

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

pentru analiza celorlalte motive ale contestației la executare, acestea urmând a fi analizate în temeiul dispozițiilor care guvernează soluțiile instanței de apel, ca efect al admiterii apelului și al anularii hotărârii de către instanța de apel (ipoteza evocării fondului) sau, după caz, de către prima instanță (ipoteza trimiterii spre rejudecare). În alți termeni, deși instanța este limitată la analiza motivului de apel invocat, primirea lui produce efectul rejudecării, în integralitate, a contestației la executare, mecanismul devoluțiunii totale fiind cel care face posibilă analiza celorlalte motive ale contestației la executare.

De altfel, în ipoteza în care contestatorul ar declara apel incident, ar fi de analizat în ce măsură sunt îndeplinite condițiile art. 472 alin. (1) C. proc. civ., de vreme ce finalitatea apelului incident este aceea a schimbării hotărârii primei instanțe. Or, în ipoteza care a generat practică neunitară, soluția fiind de admitere a contestației la executare, contestatorul nu are interes să obțină efectul schimbării hotărârii primei instanțe. Desigur că, în măsura anulării hotărârii, el justifică un folos practic de a fi analizate celelalte motive invocate în cadrul contestației la executare, însă realizarea acestui scop se face *ope legis*, ca efect al aplicării art. 480 alin. (3) C. proc. civ., iar nu prin intermediul apelului incident.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că, în ipoteza apelului declarat de către creditor împotriva încheierii prin care a fost admisă contestația la executare, ca urmare a aprecierii ca fiind întemeiat a unuia dintre motivele de contestație invocate de către contestator, devoluțiunea este totală, potrivit art. 477 alin. (2) C. proc. civ. Prin urmare, dacă instanța de apel apreciază că apelul este fondat, va reține că, în mod greșit, prima instanță a soluționat procesul fără a intra în judecata fondului, cu consecințele prevăzute de art. 480 alin. (3) C. proc. civ., în sensul că instanța de apel va anula hotărârea atacată și va judeca procesul, evocând fondul sau, după caz, va trimite cauza spre rejudecare primei instanțe sau altei instanțe egale în grad cu aceasta din aceeași circumscripție, în acest cadru realizându-se analiza celorlalte motive invocate prin contestația la executare, nefiind, prin urmare, necesară exercitarea unui apel incident de către contestator.

Opiniile exprimate de participanții la întâlnire:

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În unanimitate, participanții la întâlnire și-au însușit opinia exprimată de I.N.M.

D. CARTEA A V-A. DESPRE EXECUTAREA SILITĂ

a) Dispoziții generale

1. Titlul problemei de drept:

Verificarea condiției opozabilității cesiunii în procedura încuviințării executării silite²³

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: încuviințare executare silită

Acte normative incidente: art. 666 C. proc. civ., art. 1578 alin. (1) și alin. (2), art. 1580 din Codul civil

Cuvinte cheie: încuviințare executare silită, opozabilitate, cesiune de creanță

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară a constituit obiect de dezbatere la Întâlnirea președinților secțiilor civile ale curților de apel - Curtea de Apel Cluj, 13-14 octombrie 2016, iar punctul de vedere prezentat de I.N.M. a fost însușit de participanți cu unanimitate de voturi.

Redăm în continuare punctul de vedere exprimat de I.N.M. la respectiva întâlnire:

„În procedura încuviințării executării silite demarate pe baza unei cereri de executare formulate de cesionarul creanței constatate prin titlul executoriu, instanța de executare este datoare să verifice condiția opozabilității acestei cesiuni față de debitorul cedat, sub sancțiunea respingerii cererii de încuviințare în temeiul art. 666

²³ Curtea de Apel București

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

alin. (5) pct. 4 CPC, cel puțin în ipoteza în care cesiunea de creanță s-a încheiat după intrarea în vigoare a noului Cod civil.

În particular, instanța de executare va respinge cererea de încuviințare a executării silite dacă va constata inexistența unei creanțe certe, lichide și exigibile. Or, existența unei asemenea creanțe nu poate fi constatată *in abstracto*, ca drept subiectiv având un anumit obiect, corelativ, în raportul obligațional unei îndatoriri, ci numai în relație cu subiectele de drept implicate în acest raport, respectiv cu creditorul și debitorul.

Spre deosebire de poziția unui alt titular de drept subiectiv civil, și anume titularul dreptului real, care, din cauza naturii specifice a acestui drept, nu este dator să se identifice în raport cu un anumit subiect de drept dator să-i respecte dreptul, creditorul se definește, în mod esențial, în raport cu un anumit debitor.

De aceea, dacă procedura investirii cu formulă executorie era una în care, pretinzându-i-se petentului să justifice calitatea de creditor, căci numai creditorul avea interes să ceară investirea, identificarea debitorului putea trece drept secundară, procedura încuviințării executării silite, și în trecut, și astăzi, impune verificarea, în raport cu data cererii de executare, a existenței unei creanțe deținute de o anumită persoană, determinată, față de o altă persoană, la rândul ei, determinată.

Din această perspectivă, existența unei cesiuni de creanță justifică, fără îndoială, transmiterea calității de creditor de la cedent, titularul inițial al creanței, către cesionar, însă justificarea are efecte în raporturile dintre părțile cesiunii creanței născute din titlul executoriu.

În privința raporturilor dintre cesionar și debitorul cedat, considerăm că este utilă o distincție după cum cesiunea de creanță s-a încheiat înainte sau după intrarea în vigoare a noului Cod civil. Nu data nașterii creanței, dată care este aceea a constituirii izvorului raportului obligațional care constată creanța respectivă, este aceea care contează întrucât art. 117 alin. (1) din Legea nr. 71/2011 privind punerea în aplicare a Codului civil, normă tranzitorie specială în materia cesiunii de creanță, relevă că regimul creanței, determinat în raport cu legea în vigoare la data nașterii sale, se păstrează și atunci când transmiterea ei, prin cesiune sau subrogație, operează după data intrării în vigoare a Codului civil. Cesiunea de creanță în schimb, fiind o operațiune contractuală, rămâne supusă dispoziției tranzitorii de la art. 102 alin. (1) din aceeași lege, fiind guvernată de legea în vigoare la data încheierii contractului, deși, așa cum

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

am precizat deja, obiectul ei specific, și anume creanța, este și rămâne supus legii sub imperiul căreia s-a constituit.

Se mai cuvine, din perspectivă practică, să se precizeze că, deși problema de practică neunitară pusă în discuție s-a ivit în legătură cu ipoteza, covârșitor majoritară, a cesiunii creanțelor născute din contractele de credit, problema merită o abordare de principiu, acoperitoare pentru orice situație în care titularul inițial al unei creanțe bănești sau cu un alt obiect decât o sumă de bani, izvorâtă dintr-un contract de credit ori dintr-un alt titlu executoriu, judiciar sau extrajudiciar, cesionează această creanță înainte de data depunerii cererii de executare silită.

Fiind acceptată această distincție, se va observa că în noul Cod civil există o dispoziție fără corespondent în vechiul Cod. Astfel, potrivit art. 1.578 alin. (2) din noul Cod civil, înainte de acceptare sau de primirea comunicării cesiunii, debitorul nu se poate libera decât plătind cedentului.

Rezultă din acest text că debitorul cedat s-ar putea vedea obligat la o a doua plată, aceea cerută de către cesionar atunci când, neacceptând cesiunea și neprimind comunicarea acesteia, face plata către cesionar.

Comunicarea cesiunii reprezintă o modalitate de asigurare a opozabilității cesiunii față de debitorul cedat gândită în termeni mai flexibili decât cei ai vechiului Cod, noua reglementare necondiționând opozabilitatea de existența unei notificări prin executor judecătoresc. Art. 1.578 alin. (1) C. civ. cere doar forma scrisă, inclusiv în modalitatea formatului electronic, în care trebuie să se arate identitatea cesionarului și creanța cesionată, identificată în mod rezonabil, solicitându-i-se debitorului să plătească în favoarea cesionarului.

Teoretic, debitorul ar putea cunoaște existența cesiunii înainte de a i se face comunicarea, caz în care o eventuală plată făcută cesionarului ar valora, prin ea însăși, acceptare. Dacă, însă, cunoscând sau nu, pe altă cale decât comunicarea, existența cesiunii de creanță, debitorul alege să nu plătească cesionarului, adică celui care, prin ipoteză, sesizează organul de executare, cesionarul nu are dreptul de a pretinde plata, în lipsa unei comunicări prealabile a cesiunii. Neavând dreptul de a pretinde plata, deși creanța i-a fost cesionată, cesionarul are cu atât mai puțin dreptul de a pretinde o plată silită, prin procedura de executare inițiată prin sesizarea organului de executare.

În alți termeni, dreptul de a pretinde debitorului cedat plata nu se poate justifica în patrimoniul cesionarului, ca drept realmente relativ față de debitorul cedat, în lipsa

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

unei comunicări prealabile, motiv pentru care, dacă este vorba de o cesiune intervenită înainte de sesizarea organului de executare, dovada comunicării cesiunii trebuie depusă la dosarul de executare. La rândul ei, instanța de executare, pentru a constata calitatea cesionarului de creditor actual al debitorului cedat, trebuie să o aibă la dispoziție, în dosarul format pentru încuviințarea executării silite, alături de cererea de executare, de titlul executoriu și de cesiunea de creanță.

Dacă este vorba de o cesiune de creanță încheiată înainte de 1 octombrie 2011, lipsa în vechiul Cod a unui text similar actualului art. 1.578 alin. (2) C. civ. ar părea să-l scutească pe cesionar de dovada, în fața organului de executare și a instanței investite cu cererea de încuviințare a executării silite, a formalităților cerute pentru opozabilitatea față de debitorul cedat a cesiunii de creanță intervenite înainte de depunerea cererii de executare la executorul judecătoresc.

Cu toate acestea, s-ar putea fundamenta o concluzie similară cu aceea formulată pentru ipoteza cesiunii de creanță supuse noului Cod. Depunerea, la executorul judecătoresc, a cererii de executare silită are ca premisă refuzul executării voluntare a obligației or, în lipsa unei cesiuni de creanță care să-i fie opozabilă - în termenii vechiului Cod, opozabilitatea față de debitorul cedat o asigură notificarea cesiunii prin executor judecătoresc sau acceptarea cesiunii de către acesta din urmă - debitorul cedat nu poate fi prezumat nici măcar la nivelul aparenței cerute pentru încuviințarea executării că ar fi refuzat plata de bunăvoie, tocmai pentru motivul că plata nu se consideră refuzată decât în raport cu creditorul.

În final, se cuvine reiterat aspectul că cele de mai sus pot fi apreciate ca valabile indiferent de natura sau obiectul creanței ori de tipul de titlu executoriu care constată creanța, însă, nu mai puțin, formalitățile de opozabilitate a căror îndeplinire va fi verificată de instanța de executare investită cu cererea de încuviințare a executării silite vor fi cele prevăzute de Codul civil sub imperiul căruia s-a perfectat cesiunea de creanță numai în măsura în care nu sunt aplicabile legi speciale, mai exigente în privința unor asemenea formalități.”

Apreciem că punctul de vedere exprimat anterior își menține pe deplin justetea și în prezent, neimpunându-se reconsiderarea lui.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că instanța va verifica condiția opozabilității cesiunii în procedura încuviințării executării silite.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Opiniile exprimate de participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții la întâlnire și-au însușit opinia exprimată de I.N.M.

2. Titlul problemei de drept:

Posibilitatea încuviințării executării silite în baza unui titlu executoriu reprezentat de o hotărâre judecătorească prin care debitorul a fost obligat la plata pensiei de întreținere în favoarea unui minor până la împlinirea vârstei de 18 ani, pentru ratele de pensie care nu sunt scadente la data cererii de executare silită²⁴

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: încuviințare executare silită

Acte normative incidente: art. 663, art. 666 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: încuviințare executare silită, obligație de întreținere, minor, creanță exigibilă, obligații afectate de termen.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Într-o opinie, s-a considerat că, raportat la dispozițiile art. 663 și art. 666 alin. (5) C. proc. civ., executarea silită poate fi încuviințată numai pentru creanțele datorate cu titlu de pensie de întreținere scadente la momentul formulării cererii de executare. În sprijinul acestei opinii s-a susținut că premisa executării silite este reaua credință a debitorului, or, pentru sumele viitoare, cât timp nu se cunoaște dacă debitorul va refuza executarea lor, nu se poate vorbi de rea-credință. În plus, încuviințarea silită a sumelor viitoare face să treneze foarte mult executarea silită, cu consecința majorării cheltuielilor de executare silită.

Într-o altă opinie, s-a considerat că se poate încuviința executarea silită și pentru creanțele datorate cu titlu de pensie de întreținere în viitor, până la majorat, în acord cu dispozițiile titlului executoriu. În argumentarea acestei opinii s-a susținut că este oportună încuviințarea executării silite în această manieră, pentru a evita formarea mai

²⁴ Curtea de Apel Iași

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

multor dosare de executare, fiind în interesul superior al minorului ca recuperarea sumelor datorate să se facă cu celeritate. Pe de altă parte, prin raportare la dispozițiile art. 34 alin. (2) C. proc. civ., potrivit căroră „Se poate, de asemenea, cere, înainte de termen, executarea la termen a obligației de întreținere sau a altei prestații periodice”, a fost reținut faptul că instanța poate încuviința executarea silită inclusiv a sumelor datorate în viitor cu titlu de pensie de întreținere.

În sprijinul celei de a doua opinii s-au adus ca argumente și dispozițiile art. 781 alin. (4) și art. 784 alin. (2) C. proc. civ., raportat și la art. 783 alin. (1) C. proc. civ., din care rezultă că o poprire se poate dispune și pentru creanțele cu termen sau sub condiție, dar doar în baza unei încheieri de încuviințare a executării silite. Aceeași concluzie ar rezulta și din art. 674 C. proc. civ., dar și din art. 676 C. proc. civ., din care se subînțelege ideea că încuviințarea executării silite se poate dispune și în cazul obligațiilor cu termen sau sub condiție.

Potrivit art. 663 alin. (1) C. proc. civ., executarea silită nu se poate face decât dacă creanța este certă, lichidă și exigibilă, iar potrivit art. 663 alin. (4) C. proc. civ., creanța este exigibilă dacă obligația debitorului este ajunsă la scadență sau acesta este decăzut din beneficiul termenului de plată.

În același timp, potrivit art. 663 alin. (5) C. proc. civ., creanțele cu termen și cele condiționale nu pot fi puse în executare, însă ele pot participa, în condițiile legii, la distribuirea sumelor rezultate din urmărirea silită a bunurilor aparținând debitorului. Creanța reprezentată de pensia de întreținere datorată unui minor până la împlinirea vârstei de 18 ani are caracter cert și lichid de la momentul pronunțării hotărârii judecătorești ce reprezintă titlu executoriu, însă, potrivit art. 663 alin. (4) C. proc. civ., are caracter exigibil numai atunci când fiecare prestație datorată ajunge la scadență.

Prin urmare, apreciem că executarea silită va putea fi încuviințată numai pentru ratele ajunse la scadență la un moment anterior cererii de executare silită, căci numai acestea îndeplinesc condiția de a fi certe, lichide și exigibile.

Singura ipoteză în care apreciem că este posibilă încuviințarea executării silite și cu privire la prestațiile datorate în viitor este cea în care debitorul este decăzut din beneficiul termenului de plată în condițiile art. 675 C. proc. civ. Și această ipoteză vine, însă, să confirme concluzia expusă anterior, căci odată decăzut din beneficiul termenului de plată, creanța dobândește caracter exigibil și pentru prestațiile viitoare.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Argumentele opiniei contrare nu pot fi primite.

Art. 781 alin. (1) și (4) C. proc. civ. nu poate fi adus ca argument în sprijinul soluției de încuviințare a executării și cu privire la o creanță care nu are caracter exigibil, căci întregul articol se referă la obiectul popririi, cu alte cuvinte, la bunurile care pot fi urmărite prin această formă de executare, iar nu la creanța care urmează să se realizeze prin executare silită. Dispozițiile alin. (1) sunt neîndoielnice în acest sens, prevăzând că sunt supuse urmăririi silite prin poprire sumele de bani, titlurile de valoare sau alte bunuri mobile corporale urmăribile datorate debitorului ori deținute în numele său de o terță persoană, sau pe care aceasta din urmă o va datora în viitor. Așadar, pot avea numai caracter cert și lichid, fără a fi exigibile, creanțele pe care debitorul obligației de întreținere le are față de un terț și care fac obiectul popririi, nu însă și creanța ce face obiectul executării silite.

Interesul superior al minorului nu poate conduce la o altă soluție, câtă vreme condiția caracterului exigibil al creanței este neîndoielnică. Totuși, atunci când debitorul nu își îndeplinește, în mod repetat, obligația de întreținere, apreciem că interesul superior al minorului poate fi avut în vedere într-o eventuală cerere de decădere a debitorului din beneficiul termenului de plată, formulată în condițiile art. 675 C. proc. civ.

Nici dispozițiile art. 34 alin. (2) C. proc. civ. nu pot fi aduse ca argument pentru încuviințarea executării silite a creanței ce nu are caracter exigibil. Dispozițiile referitoare la judecata în primă instanță se pot aplica în faza executării silite numai în completarea dispozițiilor speciale ce guvernează executarea silită și în măsura în care sunt compatibile cu această fază a procesului civil, condiții pe care însă art. 34 C. proc. civ. nu le îndeplinește.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că nu se va dispune încuviințarea executării silite în baza unui titlu executoriu reprezentat de o hotărâre judecătorească prin care debitorul a fost obligat la plata pensiei de întreținere în favoarea unui minor până la împlinirea vârstei de 18 ani, pentru ratele de pensie care nu sunt scadente la data cererii de executare silită.

Opiniile exprimate de participanții la întâlnire:

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În unanimitate, participanții la întâlnire au apreciat că se va putea dispune încuviințarea executării silite prin poprire în baza unui titlu executoriu reprezentat de o hotărâre judecătorească prin care debitorul a fost obligat la plata pensiei de întreținere în favoarea unui minor până la împlinirea vârstei de 18 ani, pentru ratele de pensie care nu sunt scadente la data cererii de executare silită.

În sprijinul soluției s-a menționat că, în ceea ce privește înființarea popririi, soluția noului Cod de procedură civilă diferă de reglementarea anterioară, sub aspectul faptului că instanța care a acordat sume de natura celor în discuție, nu mai poate dispune din oficiu înființarea popririi, opțiunea legiuitorului fiind pentru generalizarea aplicării principiului disponibilității. În legătură cu celelalte elemente de regim procedural nu a intervenit o schimbare de optică în ceea ce privește valorificarea prin poprire a unei creanțe de natura celei în discuție. Prevederile din materia încuviințării silite [art. 663 alin. (1), art. 666 alin. (5) pct. 4 C. proc. civ.] reprezintă dispoziții cu caracter general în materia executării silite, deci dreptul comun în această materie, fiind incidente, de principiu, în cazul tuturor formelor și modalităților de executare silită. În acest context, se remarcă faptul că unele dispoziții din materia specială a popririi consacră derogări vizând creanțele scadente în viitor, excepții care, conform principiului *specialia generalibus derogant*, trebuie avute în vedere cu prioritate. Astfel, deși prima teză a art. 781 alin. (4) C. proc. civ. se referă la obiectul popririi, reglementarea din teza a II-a a aceluiași alineat depășește sfera obiectului popririi, referindu-se la executarea popririi numai la împlinirea scadenței obligației, pentru creanțele cu termen. În continuare, art. 784 alin. (2) C. proc. civ. are în vedere în mod expres ipoteza popririi sumelor cu scadențe succesive (precum obligația de întreținere în discuție), ipoteză pentru care reglementează posibilitatea indisponibilizării, care nu se confundă cu plata efectivă, inclusiv pentru sumele exigibile în viitor. De asemenea, art. 787 alin. (1) pct. 2. C. proc. civ. obligă terțul propriu ca, în termen de 5 zile de la scadența sumelor de bani datorate în viitor, să plătească direct creditorului sumele reținute și convenite acestuia cu titlu de obligație de întreținere sau de alocație pentru copii iar art. 790 alin. (6) C. proc. civ. consacră validarea popririi atât pentru sumele ajunse la scadență, cât și pentru cele care vor fi scadente în viitor, în acest ultim caz însă validarea producându-și efectele numai la data când sumele devin scadente. Toate aceste dispoziții se subsumează unei viziuni unitare a legiuitorului, care a înțeles, astfel,

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

să permită, în ceea ce privește sumele cu scadențe succesive și care, în mod natural, la momentul încuviințării propriii nu erau scadente în totalitate, să fie proprite și apoi plătite la termenele stabilite de instanță.

Prevederile art. 34 alin. (2) C. proc. civ. se referă la posibilitatea de a constitui un titlu executoriu, iar nu la posibilitatea executării efective a drepturilor cuprinse în acest titlu, dispozițiile aplicabile executării silite regăsindu-se în Cartea a V-a a Codului de procedură civilă.

3. Titlul problemei de drept:

Condițiile în care operează perimarea executării silite, în cazul în care executarea silită a fost suspendată la cererea creditorului sau, deși nu s-a dispus suspendarea executării silite, nu s-au mai realizat acte de executare la cererea creditorului²⁵

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: acțiune în constatare, contestație la executare

Acte normative incidente: art. 697 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: perimare executare silită, contestație la executare, acte de executare, suspendare executare silită

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Art. 697 C. proc. civ. prevede:

(1) În cazul în care creditorul, din culpa sa, a lăsat să treacă 6 luni fără să îndeplinească un act sau demers necesar executării silite, ce i-a fost solicitat, în scris, de către executorul judecătoresc, executarea se perimă de drept.

(2) În caz de suspendare a executării, termenul de perimare curge de la încetarea suspendării. Termenul de perimare nu se suspendă pe timpul cât executarea silită este suspendată la cererea creditorului.

Potrivit art. 701 C. proc. civ.:

²⁵ Curtea de Apel Iași

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

(1) Executarea silită se suspendă în cazurile în care aceasta este prevăzută de lege ori a fost dispusă de instanță.

(2) Executarea se suspendă și la cererea creditorului urmăritor de către executorul judecătoresc.

(3) Pe perioada suspendării executării, actele de executare efectuate anterior, măsurile de executare dispuse de instanța de executare sau de executor, inclusiv cele de indisponibilizare a bunurilor, veniturilor și conturilor bancare, rămân în ființă, în afară de cazul în care prin lege sau prin hotărâre judecătorească se dispune altfel.

(4) Actele de executare efectuate în ziua soluționării cererii având ca obiect suspendarea, fie și provizorie, a executării silită sunt desființate de drept prin efectul admiterii cererii de suspendare și a contestației la executare.

(5) După încetarea suspendării, executorul, la cererea părții interesate, va dispune continuarea executării, în măsura în care actele de executare sau executarea silită însăși nu au fost desființate de instanța de judecată ori acestea nu au încetat prin efectul legii.

Art. 708 C. proc. civ. prevede:

Cursul prescripției se suspendă:

1. în cazurile stabilite de lege pentru suspendarea termenului de prescripție a dreptului de a obține obligarea pârâtului;

2. pe timpul cât suspendarea executării silită este prevăzută de lege ori a fost stabilită de instanță sau de alt organ jurisdicțional competent;

3. cât timp debitorul nu are bunuri urmăribile sau care nu au putut fi valorificate ori își sustrage veniturile și bunurile de la urmărire;

4. în alte cazuri prevăzute de lege.

(2) După încetarea suspendării, prescripția își reia cursul, socotindu-se și timpul scurs înainte de suspendare.

(3) Prescripția nu se suspendă pe timpul cât executarea silită este suspendată la cererea creditorului urmăritor.

Problema de practică neunitară semnalată vizează, în esență, a se stabili în ce măsură este necesară îndeplinirea condiției ca, creditorul, din culpa sa, să fi lăsat să treacă 6 luni fără să îndeplinească un act sau demers necesar executării silită, ce i-a

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

fost solicitat, în scris, de către executorul judecătoresc, condiție menționată de alin. (1) al art. 697 C. proc. civ., în ipotezele prevăzute în alineatul (2) al aceluiași text. În alți termeni, soluționarea divergenței jurisprudențiale analizate implică a se stabili în ce măsură curge termenul de perimare de la încetarea suspendării, ori pe timpul cât executarea silită este suspendată la cererea creditorului, în cazul în care executorul judecătoresc nu a solicitat în scris creditorului să îndeplinească un act sau demers necesar executării silite.

Art. 697 C. proc. civ., cu denumirea marginală „Termenul de perimare”, cuprinde două alineate.

Astfel, primul alineat prevede care sunt condițiile pentru a opera perimarea executării silite, acestea fiind următoarele: executorul judecătoresc să fi solicitat, în scris, creditorului îndeplinirea unui act sau a unui demers necesar executării silite, să fi trecut un termen de 6 luni fără ca acesta să fi îndeplinit actul sau demersul necesar executării silite ce a fost solicitat, creditorul să fi fost în culpă. Prin urmare, finalitatea acestei dispoziții este aceea de a fixa condițiile ce urmează a face obiectul verificării instanței în ipoteza în care se solicită a se constata că a operat perimarea executării silite.

Alineatul al doilea al art. 697 C. proc. civ. se îndepărtează de scopul reglementării din alineatul (1), așadar de sfera condițiilor perimării executării silite, preocupându-se a fixa o serie de reguli privind cursul termenului de perimare.

Astfel, textul menționează că în caz de suspendare a executării, termenul de perimare curge de la încetarea suspendării. Altfel spus, termenul de perimare se suspendă, de regulă, pe perioada cât este suspendată executarea, cu excepția suspendării executării silite la cererea creditorului. În această din urmă situație, teza finală a art. 697 alin. (2) C. proc. civ. menționează *expressis verbis* că termenul de perimare nu se suspendă pe timpul cât executarea silită este suspendată la cererea creditorului.

În alți termeni, suspendarea executării silite la cererea creditorului următor nu determină prin ea însăși curgerea termenului de perimare, deci nu reprezintă cauza perimării de drept a executării silite. Incidența ei are relevanță exclusiv din perspectiva analizei cursului termenului de perimare a executării silite, în sensul că termenul de perimare a executării silite, aflat în derulare, își continuă, în mod firesc, cursul.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Prin urmare, alineatul (2) nu derogă de la alineatul (1) din perspectiva condițiilor perimării executării silite, astfel că, și în ipotezele vizate de acest text, este necesar ca executorul judecătoresc să fi solicitat, în scris, creditorului, îndeplinirea unui act sau a unui demers necesar executării silite, să fi trecut un termen de 6 luni fără ca acesta să fi îndeplinit actul sau demersul necesar executării silite ce a fost solicitat, iar creditorul să fi fost în culpă.

Art. 697 alin. (2) va fi, așadar, aplicabil, în situația în care executorul judecătoresc a solicitat, în scris, creditorului îndeplinirea unui act sau a unui demers necesar executării silite, iar creditorul, din culpă, nu a îndeplinit actul sau demersul necesar executării silite ce a fost solicitat, cu consecința că termenul de primare a executării silite a început să curgă.

Dacă ulterior intervine un caz de suspendare a executării (altul decât suspendarea la cererea creditorului următor), termenul de primare se suspendă până la încetarea suspendării [teza I a art. 697 alin. (2) C. proc. civ.].

Dacă însă, dimpotrivă, suspendarea executării silite s-a dispus de către executorul judecătoresc la cererea creditorului, termenul de primare a executării silite își continuă cursul [teza a II-a a art. 697 alin. (2) C. proc. civ.].

Rațiunea dispoziției legale care condiționează primarea executării silite de solicitarea scrisă a executorului judecătoresc adresată creditorului de a îndeplini un act sau un demers necesar executării silite rezidă în necesitatea ca primarea să sancționeze pasivitatea creditorului, lipsa îndelungată de stăruință în executare, iar nu pasivitatea organului de executare.

Or, câtă vreme s-a formulat în mod valabil o cerere de executare silită și creditorul nu a renunțat la executare, rezultă că acesta stăruie în executare.

Nu pot fi primite în combaterea raționamentului anterior expus argumentele întemeiate pe ideea că, în ipoteza suspendării executării silite la cererea creditorului următor, acesta, prin conduita sa unilaterală, determină *sine die* durata suspendării, fără ca primarea să poată opera. În ipoteza analizată, conduita creditorului nu este lipsită de consecințe, însă, nu atât din perspectiva incidenței perimării executării silite, cât al analizei dispozițiilor relevante pentru analiza prescripției dreptului de a obține executarea silită.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Astfel, potrivit art. 706 C. proc. civ., termenul de prescripție începe să curgă de la data când se naște dreptul de a obține executarea silită, iar în cazul hotărârilor judecătorești și arbitrale, termenul de prescripție începe să curgă de la data rămânerii lor definitive. Art. 708 alin. (3) C. proc. civ. prevede că prescripția nu se suspendă pe timpul cât executarea silită este suspendată la cererea creditorului urmăritor. Rezultă că suspendarea executării silite la cererea creditorului urmăritor pentru o perioadă îndelungată de timp este susceptibilă a fi sancționată pe calea intervenirii prescripției dreptului de a obține executarea silită. Perimarea executării silite sancționează lipsa de stăruință în efectuarea actelor de executare, ce implică cererea scrisă a executorului judecătoresc, în timp ce prescripția executării silite sancționează pasivitatea în efectuarea unor acte în vederea executării silite.

Opinia contrară acreditează ideea că, în ipoteza în care a intervenit un caz de suspendare a executării silite, altul decât cererea creditorului urmăritor, la încetarea suspendării, ar începe să curgă termenul de perimare, chiar în lipsa unei solicitări scrise a executorului adresate creditorului de a îndeplini un act sau demers necesar executării silite. Or, nu putem să nu remarcăm că îmbrățișarea acestui punct de vedere ar conduce, în mod nejustificat și independent de vreo culpă a creditorului, la un regim de tratament diferit, după cum a intervenit sau nu vreun caz de suspendare a executării silite, prin ipoteză, străin de voința creditorului, ceea ce nu poate fi primit.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că perimarea executării silite operează dacă executorul judecătoresc a solicitat, în scris, creditorului îndeplinirea unui act sau a unui demers necesar executării silite, a trecut un termen de 6 luni fără ca acesta să fi îndeplinit actul sau demersul necesar executării silite ce a fost solicitat, creditorul a fost în culpă, condiții ce se impune a fi îndeplinite și în situația în care executarea silită a fost suspendată la cererea creditorului urmăritor sau, deși nu s-a dispus suspendarea executării silite, nu s-au mai realizat acte de executare la cererea creditorului.

Opiniile exprimate de participanții la întâlnire:

Cu majoritate, participanții la întâlnire și-au însușit opinia exprimată de I.N.M.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În opinie minoritară, s-a apreciat că termenul de perimare începe să curgă de la data suspendării executării silite la cererea creditorului, independent de solicitarea scrisă a executorului judecătoresc spre a îndeplini un act sau demers necesar executării silite.

În susținerea opiniei minoritare, s-a arătat că alineatele (1) și (2) ale art. 697 C. proc. civ. reprezintă ipoteze autonome de perimare a executării silite, de esența perimării fiind, în ambele ipoteze, lăsarea în nelucrare, desistarea imputabilă creditorului. În această opinie, s-a apreciat că, în ipoteza în care executarea silită este suspendată la alegerea creditorului, nu există o rațiune pentru care să se mai solicite creditorului de către executorul judecătoresc îndeplinirea unui act sau demers necesar executării silite, astfel încât, în cazul neîndeplinirii lui în termen de 6 luni, să înceapă să curgă termenul de perimare. În ipoteza autonomă stabilită de art. 697 alin. (2), perimarea executării silite urmează să intervină în termen de 6 luni de la data suspendării executării silite la cererea creditorului. În ceea ce privește dispoziția art. 697 alin. (2) teza I, s-a apreciat că aceasta are în vedere alte cazuri de suspendare decât cererea creditorului, pe durata suspendării neimputabile creditorului termenul de perimare fiind suspendat. Dimpotrivă, pe durata în care executarea silită este suspendată la cererea creditorului, termenul de perimare nu este suspendat [art. 697 alin. (2) teza a II-a].

4. Titlul problemei de drept:

Relevanța naturii actului sau demersului necesar executării silite, solicitat creditorului, în scris, de către executorul judecătoresc, pentru modul în care operează perimarea executării silite, în ipoteza efectuării mai multor forme de executare²⁶

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: acțiune în constatare, contestație la executare

Acte normative incidente: art. 697 C. proc. civ.

²⁶ Curtea de Apel Iași

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Cuvinte cheie: perimare executare silită, contestație la executare, acte de executare, suspendare executare silită

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 697 C. proc. civ.:

(1) În cazul în care creditorul, din culpa sa, a lăsat să treacă 6 luni fără să îndeplinească un act sau demers necesar executării silite, ce i-a fost solicitat, în scris, de către executorul judecătoresc, executarea se perimă de drept.

(2) În caz de suspendare a executării, termenul de perimare curge de la încetarea suspendării. Termenul de perimare nu se suspendă pe timpul cât executarea silită este suspendată la cererea creditorului.

Art. 698 C. proc. civ., cu denumirea marginală „Constatarea perimării. Efecte” prevede:

(1) Perimarea se constată de către instanța de executare, la cererea executorului judecătoresc sau a părții interesate, prin încheiere dată cu citarea în termen scurt a părților.

(2) Perimarea executării atrage desființarea tuturor actelor de executare, cu excepția celor care au dus la realizarea, în parte, a creanței cuprinse în titlul executoriu și a accesoriilor.

Problema de practică neunitară vizează efectul perimării asupra altor forme de executare decât cea căreia i se subsumează actul sau demersul necesar executării silite solicitat creditorului în scris de către executorul judecătoresc.

Într-adevăr, potrivit art. 697 alin. (1) C. proc. civ., pentru a opera perimarea executării silite, este necesar ca executorul judecătoresc să fi solicitat, în scris, creditorului, să îndeplinească un act sau demers necesar executării silite, iar creditorul, din culpa sa, să fi lăsat să treacă 6 luni, fără să îl îndeplinească.

În ceea ce privește efectul perimării, acesta rezultă din art. 698 alin. (2) C. proc. civ., care prevede că perimarea executării atrage desființarea tuturor actelor de executare, cu excepția celor care au dus la realizarea, în parte, a creanței cuprinse în titlul executoriu și a accesoriilor.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Rezultă din această dispoziție legală că, întrucât efectul perimării este acela de desființare a tuturor actelor de executare, este indiferentă, din perspectiva efectului perimării, existența unor forme multiple de executare ori natura juridică a actului solicitat de către executorul judecătoresc creditorului. Perimarea operează, așadar, în bloc, singurele actele exceptate fiind, astfel cum menționează *expressis verbis* textul, cele care au dus la realizarea, în parte, a creanței cuprinse în titlul executoriu și a accesoriilor, rațiunea perimării executării silite, aceea de a sancționa lipsa de stăruință a creditorului în executare, neregăsindu-se în privința acestor acte. Nu există niciun element în dispozițiile legale analizate care să legitimeze existența unei legături între natura actului sau demersului necesar executării silite solicitat a fi îndeplinit de către creditor și efectul perimării.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că, din perspectiva modului de operare a perimării executării silite, în ipoteza efectuării mai multor forme de executare, este indiferentă natura actului sau demersului necesar executării silite, solicitat creditorului, în scris, de către executorul judecătoresc. Perimarea executării silite atrage desființarea tuturor actelor de executare, cu excepția celor care au dus la realizarea, în parte, a creanței cuprinse în titlul executoriu și a accesoriilor.

Opiniile exprimate de participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții la întâlnire și-au însușit opinia exprimată de I.N.M.

5. Titlul problemei de drept:

Posibilitatea debitorului de a invoca prescripția dreptului de a obține executarea silită, prin contestația privind executarea silită însăși ce face obiectul unui al doilea dosar de executare, în condițiile în care, în temeiul aceluiași titlu executoriu, se demarase anterior o altă procedură de executare silită, în cadrul căreia nu s-a invocat prescripția dreptului de a obține executarea silită²⁷

²⁷ Curtea de Apel Iași

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare

Acte normative incidente: art. 713 alin. (3), art. 715 alin. (I) pct. 3, art. 703 alin. (1) pct. 2, art. 705 alin. (I) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: prescripție executare silită, contestație la executare, acte de executare, reluare executare silită

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Chestiunea de practică neunitară vizează posibilitatea debitorului de a invoca prescripția executării silite prin contestația împotriva executării silite înseși demarate într-un dosar de executare, în condițiile în care, împotriva aceluiași debitor se demarase anterior, în temeiul aceluiași titlu executoriu, o altă procedură de executare silită, ce a format obiectul unui alt dosar de executare, care a încetat din cauza lipsei de bunuri urmăribile sau a imposibilității de valorificare a acestora. În cadrul problemei de practică neunitară, s-au semnalat două ipoteze: termenul de prescripție a executării silite era împlinit la momentul formulării primei cereri de executare (ipoteza 1), respectiv termenul de prescripție a executării silite s-a împlinit ulterior formulării primei cereri de executare (ipoteza 2), fără ca debitorul să fi invocat în acea executare silită prescripția executării silite.

În ceea ce privește prima ipoteză, s-a apreciat, într-o primă opinie, că împrejurarea că debitorul nu a invocat prescripția executării silite în cadrul primei proceduri de executare silită, nu îl privează de dreptul de a se prevala de dispozițiile legale privitoare la prescripție în al doilea dosar de executare silită, nefiind incidentă decăderea din dreptul de a invoca prescripția dreptului la executarea silită; potrivit unui alt punct de vedere, debitorul ar fi decăzut din dreptul de a invoca prescripția executării silite, în caz contrar fiind eludate dispozițiile referitoare la termenele în care se poate introduce o contestație la executare, în contextul în care deschiderea consecutivă a două dosare de executare, nu ar trebui să afecteze caracterul unitar al procedurii de executare silită; de asemenea, în ipoteza deschiderii a două dosare de executare, debitorul ar fi avantajat față de cel împotriva căruia creditorul a cerut

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

reluarea procedurii de executare, în temeiul art. 705 alin. (1) C. proc. civ., întrucât acesta din urmă nu ar mai fi în termen pentru a invoca prescripția executării silite.

Pentru a doua ipoteză, aceea în care în al doilea dosar de executare, debitorul formulează, în termen legal, contestație la executare și invocă faptul că pe perioada în care a fost deschis primul dosar de executare silită a intervenit prescripția, s-a considerat, într-o primă opinie, că nu există vreun impediment pentru a se invoca prescripția împlinită pe durata dosarului execuțional anterior, prin contestația la executare împotriva celei de-a doua proceduri de executare silită (condiția necesară și suficientă fiind aceea ca instanța să constate că această a doua contestație este formulată în termenul prevăzut de lege), iar într-o altă opinie, un atare motiv de contestație la executare este tardiv, acesta putând și trebuind să fie dedus judecării cu ocazia primei executări silite.

Art. 703 alin. (1) pct. 2 C. proc. civ. prevede:

Executarea silită încetează în cazul în care executarea nu mai poate fi efectuată ori continuată din cauza lipsei de bunuri urmăribile sau a imposibilității de valorificare a unor astfel de bunuri.

Potrivit art. 705 alin. (1) C. proc. civ.:

În cazurile prevăzute la art. 703 alin. (1) pct. 2 se poate cere reluarea executării silite, înăuntrul termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită.

Art. 707 C. proc. civ. prevede:

(1) Prescripția nu operează de plin drept, ci numai la cererea persoanei interesate.

(2) Prescripția stinge dreptul de a obține executarea silită și orice titlu executoriu își pierde puterea executorie. În cazul hotărârilor judecătorești și arbitrale, dacă dreptul de a obține obligarea pârâtului este imprescriptibil sau, după caz, nu s-a prescis, creditorul poate obține un nou titlu executoriu, pe calea unui nou proces, fără a i se putea opune excepția autorității de lucru judecat.

Potrivit art. 713 alin. (3) C. proc. civ.:

Nu se poate face o nouă contestație de către aceeași parte pentru motive care au existat la data primei contestații. Cu toate acestea, contestatorul își poate modifica cererea inițială adăugând motive noi de contestație dacă, în privința acestora din urmă, este respectat termenul de exercitare a contestației la executare.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Art. 178 alin. (5) C. proc. civ. prevede:

Toate cauzele de nulitate a actelor de procedură deja efectuate trebuie invocate deodată, sub sancțiunea decăderii părții din dreptul de a le mai invoca.

Potrivit art. 715 alin. (1) pct. 3 C. proc. civ.:

Dacă prin lege nu se prevede altfel, contestația privitoare la executarea silită propriu-zisă se poate face în termen de 15 zile de la data când:

(...) debitorul care contestă executarea însăși a primit încheierea de încuviințare a executării sau somația ori de la data când a luat cunoștință de primul act de executare, în cazurile în care nu a primit încheierea de încuviințare a executării și nici somația sau executarea se face fără somație.

Din modalitatea de formulare a problemei de practică neunitară rezultă că aceasta vizează ipoteza în care creditorul a declanșat o executare silită, formându-se un dosar de executare, iar această executare silită a încetat din cauza lipsei bunurilor urmăribile ale debitorului, caz prevăzut de art. 703 alin. (1) pct. 2 C. proc. civ. Ulterior, în loc să uzeze de posibilitatea prevăzută de art. 703 alin. (1) pct. 2 C. proc. civ., de a cere reluarea executării silite, înăuntrul termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită, creditorul a formulat o nouă cerere de executare silită, fiind format un alt dosar de executare. Împotriva acestei executări silite se formulează contestație la executare, invocându-se, pentru prima oară, prescripția dreptului de a cere executarea silită, fie pentru că termenul de prescripție era deja împlinit la momentul formulării primei cereri de executare silită, fie pentru că acest termen s-a împlinit ulterior demarării primei proceduri execuționale.

Contestația menționată privește executarea silită însăși ce face obiectul acestei a doua proceduri execuționale, astfel că termenul ei de formulare este cel menționat de art. 715 alin. (1) pct. 3 C. proc. civ., adică termenul de 15 zile de la data când debitorul care contestă executarea însăși a primit încheierea de încuviințare a executării sau somația ori de la data când a luat cunoștință de primul act de executare, în cazurile în care nu a primit încheierea de încuviințare a executării și nici somația sau executarea se face fără somație.

Împrejurarea că debitorul ar fi fost decăzut din dreptul de a invoca prescripția dreptului de a obține executarea silită în cadrul primei proceduri de executare silită este lipsită de relevanță. Termenul de formulare a contestației la executare este un

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

termen de decădere de drept procesual, efectele nerespectării lui nefiind susceptibile a se produce în afara procedurii care a ocazionat curgerea lui, astfel că, în această nouă procedură de executare silită, sancțiunile procedurale incidente în cadrul primei proceduri de executare silită sunt lipsite de eficiență. Prin cererea formulată, s-a contestat o altă executare silită, astfel că, este firesc ca termenul de formulare a contestației să se raporteze la această nouă procedură.

Nu se poate susține că executarea silită ce a format obiectul primului dosar de executare și cea care face obiectul celui de-al doilea dosar de executare formează o executare silită cu caracter unitar, pentru considerentul că ele au vizat același titlu executoriu. Executarea silită în cadrul primului dosar de executare a încetat, în temeiul art. 703 alin. (1) pct. 2 C. proc. civ.

Este adevărat că, în funcție de opțiunea creditorului pentru declanșarea unei noi proceduri de executare silită, sau, după caz, pentru reluarea executării silite, debitorul va avea sau nu posibilitatea de a valorifica motivul de contestație la executare privind prescripția executării silite. Împrejurarea că ar exista o diferență de tratament a debitorului în ipoteza reluării executării silite, raportat la debitorul împotriva căruia se demarează o nouă procedură de executare silită nu este însă de natură să infirmare raționamentul anterior expus, această diferență fiind determinată de conduita creditorului, care, de altfel, suportă la rândul său, consecințele declanșării unei noi proceduri de executare silită.

Dispozițiile art. 713 alin. (3) C. proc. civ. nu sunt incidente în ipoteza analizată, interdicția formulării unei contestații noi pentru motive care existau la data primei contestații având drept premisă identitatea actelor de executare contestate, ceea ce nu este cazul în ipoteza analizată.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că debitorul are posibilitatea de a invoca prescripția dreptului de a obține executarea silită, prin contestația privind executarea silită însăși ce face obiectul unui al doilea dosar de executare, în condițiile în care, în temeiul aceluiași titlu executoriu, se demarase anterior o altă procedură de executare silită, în cadrul căreia nu s-a invocat prescripția dreptului de a obține executarea silită.

Opiniile exprimate de participanții la întâlnire:

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În unanimitate, participanții la întâlnire și-au însușit opinia exprimată de I.N.M.

6. Titlul problemei de drept:

Competența de soluționare a contestației la executare în ipoteza în care încuviințarea executării silite s-a dispus de o instanță necompetentă²⁸

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare

Acte normative incidente: art. 714 alin. (1), art. 651 alin. (1) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: executare silită, contestație la executare, încuviințarea executării silite, competență teritorială

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Divergența de jurisprudență semnalată vizează stabilirea instanței competente să soluționeze contestația la executare, pentru ipoteza în care încuviințarea executării silite s-a dispus de către o instanță necompetentă, susținându-se, într-o opinie, că, în acest caz, instanța care a încuviințat executarea silită va fi competentă să soluționeze și contestația la executare, iar, în altă opinie, că, dimpotrivă, instanța de executare corect determinată prin raportare la dispozițiile legale, ar fi competentă să soluționeze contestația la executare.

Art. 714 C. proc. civ. prevede:

(1) Contestația se introduce la instanța de executare.

(2) În cazul urmăririi silite a imobilelor, al urmăririi silite a fructelor și a veniturilor generale ale imobilelor, precum și în cazul predării silite a bunurilor imobile, dacă imobilul se află în circumscripția altei curți de apel decât cea în care se află instanța de executare, contestația se poate introduce și la judecătoria de la locul situării imobilului.

(3) Contestația privind lămurirea înțelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu se introduce la instanța care a pronunțat hotărârea ce se execută. Dacă o

²⁸ Curtea de Apel București

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

asemenea contestație vizează un titlu executoriu ce nu emană de la un organ de jurisdicție, competența de soluționare aparține instanței de executare.

Potrivit art. 651 C. proc. civ.:

(1) Instanța de executare este judecătoria în a cărei circumscripție se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul debitorului, în afara cazurilor în care legea dispune altfel. Dacă domiciliul sau, după caz, sediul debitorului nu se află în țară, este competentă judecătoria în a cărei circumscripție se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul creditorului, iar dacă acesta nu se află în țară, judecătoria în a cărei circumscripție se află sediul biroului executorului judecătoresc învestit de creditor. Dispozițiile art. 112 și ale art. 127 se aplică în mod corespunzător.

(2) Schimbarea domiciliului sau sediului debitorului ori, după caz, al creditorului după începerea executării silite nu atrage schimbarea competenței instanței de executare.

(3) Instanța de executare soluționează cererile de încuviințare a executării silite, contestațiile la executare, precum și orice alte incidente apărute în cursul executării silite, cu excepția celor date de lege în competența altor instanțe sau organe.

(4) Dacă prin lege nu se dispune altfel, instanța de executare se pronunță prin încheiere executorie, care poate fi atacată numai cu apel, în termen de 10 zile de la comunicare.

Sub rezerva aplicării dispozițiilor alin. (2) și (3) ale art. 714 C. proc. civ., din corelarea art. 714 alin. (1) C. proc. civ. și art. 651 alin. (1) C. proc. civ., rezultă în mod neîndoielnic că instanța competentă să soluționeze contestația la executare este instanța de executare determinată potrivit art. 651 C. proc. civ., fiind indiferentă împrejurarea că încuviințarea executării silite s-ar fi dispus de către o altă instanță decât cea competentă.

Considerentele deciziei nr. 20/2021 pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii²⁹ nu infirmă raționamentul anterior expus.

²⁹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 1083 din 11 noiembrie 2021

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Prin decizia menționată, admitând recursul în interesul legii, Înalta Curte de Casație și Justiție a stabilit că în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 651 alin. (1), art. 666, art. 712, art. 714 și art. 112 din Codul de procedură civilă, instanța de executare competentă teritorială să soluționeze contestația la executare propriu-zisă formulată de unul dintre debitorii la care se referă titlul executoriu este judecătoria care a încuviințat executarea silită a acelui titlu executoriu, în afara cazurilor în care legea dispune altfel. Prin considerentele deciziei menționate, s-a reținut:

„79. Chiar dacă este real faptul că în cuprinsul Codului de procedură civilă nu se regăsește o dispoziție normativă care să statueze expres că odată ce instanța de judecată a încuviințat executarea silită aceasta devine competentă să soluționeze contestațiile la executare, în condițiile în care există cel puțin doi debitori care au domiciliul sau sediul, după caz, în raza de competență a unor instanțe diferite, iar art. 651 din același cod cuprinde o normă de competență pentru soluționarea acestor tipuri de cereri, numai această interpretare a textelor de lege incidente dă eficiență principiului unicității instanței de executare.

80. Acest principiu presupune că una și aceeași instanță soluționează atât cererile de încuviințare a executării silite, cât și cererile având ca obiect contestație la executare, precum și orice alte incidente apărute în cursul executării silite, cu excepția celor date de lege în competența altor instanțe sau organe, potrivit celor prevăzute de alin. (3) al art. 651 din Codul de procedură civilă, respectiva instanță fiind calificată de legislator drept instanță de executare.

81. Un alt argument în acest sens îl reprezintă faptul că, de regulă, nu există două instanțe de executare în cadrul aceleiași executări silite, iar atunci când legiuitorul a dorit să confere și altei instanțe competența de a soluționa o contestație la executare a indicat în mod expres acest lucru [a se vedea în acest sens alin. (2) al art. 714 din Codul de procedură civilă]. Mai mult, chiar primul alineat al acestui articol utilizează forma de singular când se referă la instanța de executare.

82. O situație de pluralitate de instanțe de executare putea exista, anterior apariției Legii nr. 138/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe (Legea nr. 138/2014), în cazul aplicării dispozițiilor art. 818 (în prezent, devenit art. 819) din Codul de procedură civilă, relative la încuviințarea

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

urmăririi imobiliare. Astfel, dacă pe parcursul executării silite mobiliare, încuviințate de o instanță de executare (judecătoria în circumscripția căreia se afla biroul executorului judecătoresc care făcea executarea, în afara cazurilor în care legea dispunea altfel), se descoperea că debitorul deținea un imobil în circumscripția altei curți de apel, executorul inițial, sesizat de creditor inclusiv cu o cerere de urmărire imobiliară, trebuia să solicite de îndată instanței de executare în circumscripția căreia se afla imobilul încuviințarea urmăririi lui silite, prevederile art. 644 și 665 aplicându-se corespunzător. În acest fel, prevederea legală din materia încuviințării urmăririi imobiliare și dispoziția din alin. (2) al fostului art. 651 (în prezent, devenit art. 652) din Codul de procedură civilă permiteau prorogarea competenței teritoriale a executorului, însă nu permiteau și prorogarea competenței instanței de executare inițiale.

83. De asemenea, tot în reglementarea anterioară modificărilor aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 138/2014, alin. (2) al art. 713 (în prezent, devenit art. 714) prevedea că, în cazul urmăririi silite prin poprire, dacă domiciliul sau sediul debitorului se afla în circumscripția altei curți de apel decât cea în care se găsea instanța de executare, contestația se putea introduce și la judecătoria în a cărei circumscripție își avea domiciliul sau sediul debitorul.

84. Actuala reglementare însă nu mai permite situația excepțională a pluralității de instanțe de executare, modificarea prevederilor art. 650, 651, 713 și 818 din Codul de procedură civilă, prin Legea nr. 138/2014, eliminând relația de condiționare dintre competența teritorială a instanței de executare și sediul biroului executorului judecătoresc, respectiv cerința unei noi încuviințări a executării silite de către instanța în circumscripția căreia se află bunul imobil urmărit silit, fiind înlăturată și posibilitatea ca în caz de poprire contestația la executare să poată fi introdusă și la judecătoria în a cărei circumscripție își are domiciliul sau sediul debitorul, dacă acestea se situau în circumscripția altei curți de apel decât cea în care se afla instanța de executare.

85. Nu în ultimul rând, un argument suplimentar îl reprezintă faptul că se elimină riscul de a se ajunge în situația în care, cu privire la același raport juridic, să fie pronunțate soluții contrare de către instanțe diferite. Astfel, dacă unul dintre debitori formulează contestație la executare înregistrată pe rolul instanței care a încuviințat executarea silită, iar codebitorul din titlul executoriu înregistrează

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

contestația pe rolul unei alte instanțe, în considerarea faptului că la data sesizării organului de executare avea domiciliul sau, după caz, sediul în circumscripția acestei din urmă judecătorii, se poate ajunge la ipoteza în care cele două instanțe să pronunțe hotărâri diferite referitor la același aspect: o instanță poate să rețină, de exemplu, că este întrunit caracterul cert al creanței, în timp ce o altă instanță să considere că aceeași creanță nu întrunește acest caracter, ceea ce nu este de dorit.

86. În consecință, atât timp cât a fost încuviințată executarea silită de către o anumită instanță de judecată, aceasta din urmă devine instanță competentă teritorial să soluționeze contestația la executare propriu-zisă formulată de unul dintre debitorii la care se referă titlul executoriu, în afara cazurilor în care legea dispune altfel.”

Considerentele menționate se impune a fi, însă, interpretate prin raportare la obiectul sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție, recursul în interesul legii vizând interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 651 alin. (1), art. 666, art. 712, art. 714 și art. 112 din Codul de procedură civilă, privind stabilirea competenței teritoriale de soluționare a contestației la executare formulate de unul dintre debitorii care figurează în titlul executoriu, în situația în care instanța de la domiciliul debitorului care formulează contestația este o altă instanță decât cea care a încuviințat executarea silită. Ca atare, considerentele precitate vizează ipoteza în care încuviințarea executării silite s-a dispus de către o instanță de executare competentă teritorial, problema ridicată vizând posibilitatea recunoașterii unei alte instanțe de executare, prin raportare la domiciliul unui alt debitor, care să fie competentă să soluționeze contestația la executare.

Or, nu aceasta este ipoteza în cadrul problemei de practică neunitară analizate, în care încuviințarea executării silite s-a dispus de către o instanță necompetentă. Nefiind incidentă situația vizată de decizia în interesul legii, desigur că nici considerentele cuprinse în aceasta nu pot prezenta relevanță pentru soluționarea chestiunii de practică neunitară.

De altfel, nu putem să nu remarcăm că soluția contrară ar presupune ca, neregularitatea procedurală privind competența instanței, neregularitate ivită cu prilejul cererii de încuviințare a executării silite, să producă, cu efect imediat, noi neregularități procedurale. O atare teză validează producerea unor consecințe juridice ca efect al încălcării unei norme legale de competență, creând premisele propagării nerespectării dispozițiilor legale. Câtă vreme actele de procedură îndeplinite de către o

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

instanță necompetentă sunt nule, ele nu pot produce efectul de fixare a competenței instanței necompetente de soluționare a contestației la executare. Într-o asemenea situație, cei interesați sau vătămați prin executare ar fi lipsiți, în mod definitiv, de orice mijloace procesuale pentru a invoca necompetența instanței investite cu contestația la executare, ca efect al necompetenței instanței de încuviințare a executării silite, din moment ce aceștia nu pot acționa în procedura de încuviințare a executării silite, procedură cu caracter necontencios.

Rezultă că unicitatea instanței de executare care soluționează, potrivit art. 651 alin. (3) C. proc. civ., cererile de încuviințare a executării silite, contestațiile la executare, precum și orice alte incidente apărute în cursul executării silite, cu excepția celor date de lege în competența altor instanțe sau organe, nu se poate raporta decât la o instanță de executare competentă, potrivit legii.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că, sub rezerva incidenței dispozițiilor art. 714 alin. (2), (3) C. proc. civ., stabilirea competenței de soluționare a contestației la executare se realizează prin raportare la art. 714 alin. (1) C. proc. civ. coroborat cu art. 651 alin. (1) C. proc. civ., fiind indiferentă soluționarea cererii de încuviințare a executării silite de către o instanță necompetentă.

Opiniile exprimate de participanții la întâlnire:

Cu majoritate, participanții la întâlnire au adoptat soluția potrivit căreia competența de soluționare a contestației la executare revine instanței care a încuviințat executarea silită, întrucât motivul de contestație la executare privind necompetența instanței care a încuviințat executarea urmează a fi analizat cu prilejul soluționării fondului contestației la executare.

În cadrul dezbaterilor, a fost invocată și decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțată în recursul în interesul legii nr. 27 din 6 decembrie 2021, problema de drept ce a făcut obiectul mecanismului de unificare a practicii vizând, de această dată, ipoteza unui singur debitor în cadrul procedurii de executare silită, ocazie cu care Înalta Curte de Casație și Justiție a reafirmat principiul unicității instanței de executare.

Reprezentanții Înaltei Curți de Casație și Justiție au menționat că, dincolo de situația particulară, a pluralității de debitori, incidentă în cauza care a generat pronunțarea deciziei nr. 20/2021, aceasta și-a propus să ofere o dezlegare cu caracter

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

general și cu valoare de principiu, în considerarea importanței unicității instanței de executare, principiu care asigură, în această materie, unificarea și simplificarea procedurilor, evitând dispersia soluționării incidentelor procedurale către instanțe diferite și, prin aceasta, riscul pronunțării unor hotărâri contradictorii (parag. 79 și 80). Instanța care a încuviințat executarea silită, cu prilejul soluționării fondului contestației la executare, va putea analiza propria competență, fără a i se putea opune autoritatea de lucru judecat, având în vedere caracterul necontencios al procedurii de încuviințare a executării și faptul că statuarea are în vedere elemente noi, invocate de către debitor, care nu au putut fi avute în vedere în cadrul procedurii necontencioase. În cazul admiterii contestației la executare, instanța va anula încheierea de încuviințare a executării în temeiul dispozițiilor art. 712 C.proc.civ., cu consecința anulării actelor de procedură îndeplinite în calitate de instanță necompetentă (aparentă instanță de executare) și introducerii unei noi cereri la instanța de executare competentă. Interpretarea sistematică a dispozițiilor Codului de procedură civilă și considerentele din jurisprudența obligatorie a Înaltei Curți de Casație și Justiție care se referă la principiul unicității instanței de executare susțin concluzia că statuarea asupra competenței instanței de executare nu se poate realiza decât într-un cadru judiciar, printr-o hotărâre judecătorească, de către instanța care a încuviințat executarea silită și care a fost sesizată cu contestația la executare, o atare verificare neputând fi realizată prin mecanismul declinării de competență.

E. CARTEA A VI-A. PROCEDURI SPECIALE

a) Măsurile asigurătorii și provizorii

1. Titlul problemei de drept:

Dispozițiile legale incidente cererilor de ridicare a sechestrului asigurător instituit în procesul penal finalizat cu o soluție de încetare a procesului penal sau de achitare, în situația în care nu a fost intentată acțiune în fața instanței civile în termen de 30 de zile de la rămânerea definitivă a hotărârii, prejudiciul nu a fost acoperit și nu s-au dat garanții de către inculpat³⁰

³⁰ Curtea de Apel Brașov

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: sechestrul asigurător

Acte normative incidente: art. 35, art. 125, art. 957 C. proc. civ., art. 25 alin. (5) și art. 397 alin. (5) C. proc. penală.

Cuvinte cheie: măsuri asigurătorii, sechestrul asigurător, ridicare sechestrul asigurător, încetare de drept, radiere sechestrul asigurător

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară vizează identificarea dispozițiilor legale aplicabile în cauzele în care s-au formulat cereri de ridicare a sechestrului asigurător instituit în cadrul procesului penal, indicându-se ca temei de drept art. 957 C. proc. civ. (fără a distinge între cele două ipoteze prevăzute de acesta) și cerere de radiere a mențiunii privind sechestrul din cartea funciară, de către inculpații achitați sau cu privire la care s-a dispus încetarea procesului penal, în cazul în care acțiunea penală a rămas nesoluționată, persoana vătămată nu a introdus acțiune în fața instanței civile, în termen de 30 de zile de la rămânerea definitivă a hotărârii penale. Dacă potrivit unei prime opinii, se impune, în lipsa oricărui alt temei de drept procesual civil, soluționarea cererii în conformitate cu art. 957 alin. (1) C. proc. civ., într-o altă opinie s-a apreciat că, deși nu este incidentă niciuna dintre ipotezele prevăzute de art. 957 C. proc. civ., în lipsa oricărui alt temei de drept procesual pentru rezolvarea situației reclamanților, se impune aplicarea dispozițiilor art. 957 alin. (2) C. proc. civ., întrucât opțiunea părții vătămate de a nu introduce acțiunea civilă în despăgubiri la care ar avea dreptul poate fi echivalată cu renunțarea la judecata acțiunii civile. În fine, s-a avansat și punctul de vedere potrivit căruia, dacă se tinde la constatarea încetării de drept a măsurii sechestrului asigurător, în acord cu dispozițiile art. 397 alin. (5) C. proc. pen., s-a formulat o cerere de constatare a inexistenței unui drept, respectiv dreptul părții adverse de a-și vedea garantată creanța pretinsă prin măsura asigurătorie în discuție, în sensul art. 35 C. proc. civ., cu toate consecințele inerente relative la competență, timbraj, cale de atac.

Potrivit art. 957 C. proc. civ., cu denumirea marginală „Ridicarea sechestrului asigurător”:

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

(1) Dacă debitorul va da, în toate cazurile, o garanție îndestulătoare, instanța va putea ridica, la cererea debitorului, sechestrul asigurător. Cererea se soluționează în camera de consiliu, de urgență și cu citarea în termen scurt a părților, prin încheiere supusă numai apelului, în termen de 5 zile de la pronunțare, la instanța ierarhic superioară. Apelul se judecă de urgență și cu precădere. Dispozițiile art. 954 alin. (4) se aplică în mod corespunzător.

(2) De asemenea, în cazul în care cererea principală, în temeiul căreia a fost încuviințată măsura asigurătorie, a fost anulată, respinsă sau perimată prin hotărâre definitivă ori dacă cel care a făcut-o a renunțat la judecarea acesteia, debitorul poate cere ridicarea măsurii de către instanța care a încuviințat-o. Asupra cererii instanța se pronunță prin încheiere definitivă, dată fără citarea părților. Dispozițiile art. 955 se aplică în mod corespunzător.

Art. 956 C. proc. civ., referindu-se la desființarea de drept a sechestrului asigurător prevede:

Nedepunerea cauțiunii în termenul fixat de instanță atrage desființarea de drept a sechestrului asigurător. Aceasta se constată prin încheiere definitivă, dată fără citarea părților.

Art. 25 alin. (5) C. proc. pen. prevede că:

În caz de achitare a inculpatului sau de încetare a procesului penal, în baza art. 16 alin. (1) lit. b) teza întâi, lit. e), f) - cu excepția prescripției, i) și j), în caz de încetare a procesului penal ca urmare a retragerii plângerii prelabile, precum și în cazul prevăzut de art. 486 alin. (2), instanța lasă nesoluționată acțiunea civilă.

Potrivit art. 397 alin. (5) C. proc. pen., în cazul în care, potrivit dispozițiilor art. 25 alin. (5), instanța lasă nesoluționată acțiunea civilă, măsurile asigurătorii se mențin. Aceste măsuri încetează de drept dacă persoana vătămată nu introduce acțiune în fața instanței civile în termen de 30 de zile de la rămânerea definitivă a hotărârii.

Analiza dispozițiilor legale expuse anterior relevă că, în ipoteza analizată, măsura asigurătorie a sechestrului asigurător a încetat de drept, potrivit art. 397 alin. (5) C. proc. pen., nefiind necesară ridicarea sechestrului asigurător, de altfel, situația descrisă neîncadrându-se în vreuna dintre ipotezele prevăzute de art. 957 C. proc. civ. Din modalitatea în care s-a expus problema care a generat practică neunitară rezultă că

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

scopul urmărit de reclamantii care au declanșat această categorie de litigii este acela al radierei din cartea funciară a sechestrului asigurator.

Astfel, potrivit art. 902 alin. (2) pct. 17 C. civ., sunt supuse notării în cartea funciară: (...) sechestrul, urmărirea imobilului, a fructelor ori veniturilor sale.

Art. 908 alin. (2) C. civ. prevede că rectificarea înscrierilor în cartea funciară se poate face fie pe cale amiabilă, prin declarația autentică notarială a titularului dreptului ce urmează a fi radiat sau modificat, fie, în caz de litigiu, prin hotărâre judecătorească definitivă.

Rezultă că pronunțarea unei hotărâri judecătorești se impune nu atât pentru a constata încetarea de drept a sechestrului asigurator, ci pentru a se dispune rectificarea notării privind sechestrul asigurator, în lipsa declarației autentice notariale a celui în favoarea căruia s-a notat dreptul de a își vedea asigurată creanța prin intermediul sechestrului asigurator.

Prin urmare, în măsura în care din motivarea în fapt a cererii de chemare în judecată, ar rezulta că reclamantul susține că radierea sechestrului asigurator se impune ca efect al încetării de drept a măsurii asiguratorii, chiar dacă, în mod eronat, s-a referit la ridicarea măsurii, instanța ar urma ca, în temeiul art. 22 alin. (4) C. proc. civ, să pună în discuția contradictorie a părților calificarea juridică exactă a cererii formulate (operațiune de restabilire a calificării juridice a cererii ce se realizează *in limine litis*, iar nu în urma administrării probelor), urmând a lămuri în ce măsură referirea la ridicarea sechestrului asigurator constituie o cerere în sine, sau, după caz, reflectă preocuparea reclamantului de a justifica cererea de radiere a sechestrului, având, așadar, un simplu rol argumentativ al pretențiilor formulate. Sechestrul asigurator fiind încetat de drept, nu este necesară pronunțarea unei hotărâri care să constate, prin dispozitivul său, încetarea de drept a măsurii, această verificare putând fi realizată incidental, în cadrul soluționării cererii de rectificare a cărții funciare, întemeiate pe art. 908 alin. (1) pct. 3 C. civ. (nu mai sunt întrunite condițiile de existență a dreptului înscris sau au încetat efectele actului juridic în temeiul căruia s-a făcut înscrierea), nefiind caz de exercitare a unei acțiuni de fond.

În funcție de poziția procesuală a reclamantului, distingem mai multe ipoteze posibile.

Dacă reclamantul ar insista în formularea unei cereri de ridicare a sechestrului asigurator, în temeiul art. 957 C. proc. civ., s-ar impune, mai întâi, a se lămuri, dacă se

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

întemeiază pe art. 957 alin. (1), sau, după caz, alin (2) C. proc. civ., procedura aplicabilă fiind diferită. Soluția preconizată a se pronunța ar fi aceea de respingere a cererii de ridicare a sechestrului, acesta fiind încetat de drept și de admitere a cererii de rectificare a cărții funciare, în temeiul art. 908 alin. (1) pct. 3 C. civ., nemaifiind întrunite condițiile de existență a dreptului înscris.

În măsura, puțin probabilă, în care reclamantul ar insista în formularea unei cereri de constatare a încetării de drept a măsurii, înclinăm spre calificarea acesteia ca fiind o cerere de constatare inexistență drept (sechestrul asigurător fiind încetat de drept, ne aflăm în ipoteza inexistenței dreptului creditorului de a își vedea asigurată, garantată creanța prin intermediul măsurii sechestrului asigurător), în sensul art. 35 C. proc. civ. Potrivit art. 125 C. proc. civ., în cererile pentru constatarea existenței sau inexistenței unui drept, competența instanței se determină după regulile prevăzute pentru cererile având ca obiect realizarea dreptului. Cererea având ca obiect realizarea dreptului corespondentă acțiunii în constatare inexistență drept la măsură asigurătorie este cererea de ridicare a sechestrului. Având în vedere că, în ipoteza analizată, sechestrul a fost instituit de instanța penală, ar urma să ne raportăm la dispozițiile art. 954 alin. (1) C. proc. civ., care prevede că cererea de sechestrul asigurător se adresează instanței care este competentă să judece procesul în primă instanță, adică instanța căreia i-ar fi revenit competența de soluționare a acțiunii civile. Determinarea instanței competente să judece procesul în primă instanță se raportează la instanțele civile, întrucât, prin ipoteză, instanța penală a lăsat nesoluționată acțiunea civilă, aceasta urmând să fi fost intentată în fața instanței civile.³¹

³¹ Înalta Curte de Casație și Justiție, în soluționarea unor conflicte de competență vizând soluționarea acestui tip de cauze, a pronunțat soluții în sensul stabilirii competenței acestui tip de acțiuni în favoarea secției civile a instanței pe rolul căreia s-a aflat dosarul penal finalizat cu pronunțarea unei soluții de încetare a procesului penal sau de achitare, prin raportare la dispozițiile art. 956, art. 957 C. proc. civ., instanța care a dispus instituirea fiind competentă să dispună ridicarea sechestrului asigurător și la principiul simetriei formelor (a se vedea, în acest sens, ÎCCJ, s. I. civ., dec. civ. nr. 640/2022, dec. civ. 1157/2020, dec. civ. 2633/2020, dec. civ. nr. 2311/2021).

S-a identificat însă și o altă optică decât cea a valorificării simetriei formelor, dându-se eficiență dispozițiilor din Codul de procedură civilă referitoare la competența materială a instanțelor. Astfel, Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut într-o decizie de speță că, întrucât procedura de ridicare a sechestrului asigurător ce a fost instituit în procesul penal este o acțiune civilă de drept comun, având în vedere că, în primă instanță, curțile de apel judecă numai cererile ce le sunt anume atribuite prin lege, nefiind în situația unei competențe materiale speciale (alte cereri date prin lege în competența curții de

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Procedura de soluționare a cererii de ridicare a măsurii sechestrului asigurător nu ar fi însă incidentă, în lipsa unei norme similare art. 125 C. proc. civ., în materia competenței, urmând a fi aplicabile dispozițiile procedurii contencioase de drept comun. Instanța ar urma însă, să evalueze, în funcție de circumstanțele concrete, interesul reclamantului în formularea acțiunii în constatare.

Încetarea de drept a măsurii sechestrului asigurător ca efect al omisiunii intentării acțiunii în fața instanței civile în termen de 30 de zile de la rămânerea definitivă a hotărârii penale nu se regăsește în niciuna din ipotezele de ridicare a măsurii sechestrului asigurător, reglementate prin art. 957 C. proc. civ., aspect firesc dacă avem în vedere că, dimpotrivă, înființarea sechestrului asigurător se poate realiza doar dacă creditorul a intentat acțiune, astfel cum rezultă din art. 953 alin. (1), (2) C. proc. civ. Desigur că art. 957 alin. (2) C. proc. civ. se raportează la ipoteza în care cererea principală, în temeiul căreia a fost încuviințată măsura asigurătorie, a fost anulată, respinsă sau perimată prin hotărâre definitivă ori dacă cel care a făcut-o a renunțat la judecarea acesteia, menționând că debitorul poate cere ridicarea măsurii de către instanța care a încuviințat-o, instanța pronunțându-se prin încheiere definitivă, dată fără citarea părților. Remarcăm că procedura aplicabilă cererii de ridicare a sechestrului asigurător în această ipoteză este adecvată motivului care determină ridicarea sechestrului, care se raportează strict la analiza dosarului de fond, pentru a se verifica modalitatea de soluționare a cererii principale, în temeiul căreia a fost dispusă măsura. Prin urmare, verificările realizate de instanță sunt minimale, vizând soluția pronunțată în litigiul de fond, cererea fiind soluționată prin încheiere definitivă, fără citarea părților. Deși, la o primă vedere, s-ar putea ivi tentația de a considera că situația care a generat practică neunitară s-ar apropia cel mai mult de cea reglementată

apel), litigiul are ca obiect o acțiune civilă de drept comun de competența judecătorei (a se vedea în acest sens ÎCCJ, s. I civ., dec. civ. nr. 553/2022).

Credem că determinarea competenței instanței civile se impune a se realiza prin raportare la dispozițiile Codului de procedură civilă și, având în vedere că omisiunea sesizării instanței civile într-un anumit termen este cea care a determinat încetarea de drept a măsurii, stabilirea instanței competente să soluționeze cererea privind încetarea măsurii asigurătorii trebuie să se raporteze la instanța civilă căreia i-ar fi revenit spre soluționare această acțiune civilă. Soluția contrară conduce la consecințe greu de acceptat din perspectiva regulilor de competență reglementate în Codul de procedură civilă, fiind susceptibilă a conduce la stabilirea competenței de soluționare a unei astfel de cereri, în primă instanță, în favoarea secției civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

prin art. 957 alin. (2) C. proc. civ., la o analiză mai atentă, observăm, însă, că, pentru a interveni încetarea de drept a măsurii asigurătorii, condițiile ce se cer a fi îndeplinite sunt mai ample, implicand, pe lângă soluția de achitare sau încetare a procesului penal și lăsarea nesoluționată a acțiunii civile, și condiția ca persoana vătămată să nu fi introdus acțiune în fața instanței civile în termen de 30 de zile de la rămânerea definitivă a hotărârii. Or, desigur că particularitățile acestei cereri se îndepărtează de simpla analiză a dosarului de fond, ușor accesibil instanței, astfel că s-ar impune soluționarea ei în condiții de contradictorialitate, iar nu fără citarea părților, astfel cum prevede art. 957 alin. (2) C. proc. civ. Analiza condiției omisiunii introducerii acțiunii în fața instanței civile ar implica analiza conduitei părții vătămate care, ieșind din pasivitate, ar putea produce dovezi în susținerea faptului pozitiv contrar, demonstrând că, dimpotrivă, a introdus acțiune în fața instanței civile în termenul menționat.

De asemenea, ipoteza nu se circumscrie nici dispozițiilor art. 956 C. proc. civ., care prevede desființarea de drept a sechestrului asigurător pentru nedepunerea cauțiunii în termenul fixat de instanță.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că identificarea dispozițiilor legale incidente cererilor de ridicare a sechestrului asigurător instituit în procesul penal finalizat cu o soluție de încetare a procesului penal sau de achitare, în situația în care nu a fost intentată acțiune în fața instanței civile în termen de 30 de zile de la rămânerea definitivă a hotărârii, prejudiciul nu a fost acoperit și nu s-au dat garanții de către inculpat implică, mai întâi, demersul de restabilire a calificării juridice a cererii de către instanță, care, în temeiul art. 22 alin. (4) C. proc. civ, va pune în discuția contradictorie a părților calificarea juridică exactă a cererii de ridicare a sechestrului, mai multe ipoteze fiind posibile:

- întrucât măsura sechestrului a încetat de drept, potrivit art. 397 alin. (5) C. proc. pen, reclamantul nu a formulat o cerere de ridicare a sechestrului, referirea la încetarea măsurii asigurătorii având un simplu rol argumentativ în susținerea cererii de rectificare a cărții funciare, prin radierea sechestrului asigurător; în această situație, instanța va dispune radierea sechestrului asigurător, reținând, în considerente, cazul de rectificare prevăzut de art. 908 alin. (1) pct. 3 C. civ., ca efect al încetării de drept a măsurii sechestrului asigurător;

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

- reclamantul insistă în formularea unei cereri de ridicare a sechestrului asigurător, în temeiul art. 957 C. proc. civ., caz în care, s-ar impune, mai întâi, a se lămuri dacă temeiul de drept invocat este art. 957 alin. (1), sau, după caz, alin. (2), în vederea determinării procedurii aplicabile; în acest caz, instanța va respinge cererea de ridicare a sechestrului, ca neîntemeiată, măsura asigurătorie încetând de drept anterior;

- reclamantul insistă în formularea unei cereri de constatare a încetării de drept a măsurii, care are natura juridică a unei cereri de constatare inexistență drept (dreptul creditorului de a își vedea garantată creanța prin măsura sechestrului asigurător), în sensul art. 35 C. proc. civ.; în acest caz, competentă va fi instanța civilă căreia i-ar fi revenit competența de soluționare a acțiunii civile, potrivit art. 125 coroborat cu art. 954 alin. (1) C. proc. civ., iar cauza s-ar soluționa potrivit dispozițiilor procedurii contencioase de drept comun; în acest caz, instanța ar urma ca, în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei, să verifice interesul reclamantului în formularea acțiunii în constatare.

Opiniile exprimate de participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții la întâlnire și-au însușit opinia exprimată de I.N.M.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

II. DREPT CIVIL

A. DESPRE PERSOANE

1. Titlul problemei de drept:

Procedura instituirii consilierii judiciare sau a tutelei speciale. Încuviințarea mandatului de ocrotire. Soluționarea cererilor în procedura contencioasă sau necontencioasă, respectiv în ședință publică sau camera de consiliu³²

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: consiliere judiciară, tutelă specială

Acte normative incidente: art. 936-943 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: consiliere, tutelă, ocrotire

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Art. 937 alin. (1) C. proc. civ. stabilește că cererea de instituire a consilierii judiciare sau a tutelei speciale va cuprinde, pe lângă elementele prevăzute la art. 194, faptele din care rezultă deteriorarea facultăților mintale ale celui cu privire la care se solicită instituirea măsurii, precum și dovezile propuse în acest scop.

Art. 938 alin. (1) C. proc. civ. prevede că, după primirea cererii, președintele instanței va dispune să se comunice celui cu privire la care se solicită instituirea măsurii de ocrotire copii de pe cerere și de pe înscrisurile anexate. Aceeași comunicare se va face și procurorului, atunci când cererea nu a fost introdusă de acesta.

Potrivit art. 938 alin. (2) C. proc. civ., în tot cursul procesului, dacă persoana a cărei ocrotire se cere nu și-a ales un avocat, instanța ia măsuri pentru desemnarea unuia din oficiu.

Potrivit art. 940 alin. (1) C. proc. civ., după primirea actelor prevăzute la art. 938 C. proc. civ. se va fixa termenul pentru judecarea cererii, dispunându-se citarea părților.

³² Curtea de Apel Iași

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate” Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

Din analiza sistematică a acestor dispoziții legale rezultă că legiuitorul a înțeles să confere caracter contencios procedurii de instituire a consilierii judiciare sau a tutelei speciale, cererea urmând, astfel, să se soluționeze potrivit regulilor prevăzute de lege pentru procedura contencioasă.

Considerăm că cererea de instituire a consilierii judiciare sau a tutelei speciale nu face parte din categoria “cererilor de luare a unor măsuri de ocrotire” la care se referă art. 527 C. proc. civ., atunci când reglementează domeniul de aplicare al procedurii necontencioase.

Potrivit acestei dispoziții legale, cererile pentru soluționarea cărora este nevoie de intervenția instanței, fără însă a se urmări stabilirea unui drept potrivit față de o altă persoană, precum sunt cele privitoare la darea autorizațiilor judecătorești sau la luarea unor măsuri legale de supraveghere, ocrotire ori asigurare, sunt supuse dispozițiilor prezentei cărți.

Pot fi apreciate ca cereri necontencioase prin care se iau măsuri de ocrotire, cererea prin care se solicită instanței de tutelă numirea unui curator special pentru îngrijirea și reprezentarea celui a cărui ocrotire a fost cerută, până la soluționarea cererii de instituire a consilierii judiciare sau a tutelei speciale (art. 167 C. civ.) sau cererea de încuviințare a mandatului de ocrotire (art. 166 C. civ.).

Considerăm că natura contencioasă a procedurii este dată de efectele instituirii consilierii judiciare sau a tutelei speciale asupra capacității de exercițiu a persoanei cu privire la care se solicită ocrotirea. Deși nu se pune problema stabilirii unui drept potrivit față de cel cu privire la care se solicită luarea măsurii de ocrotire, cererea are caracter contencios, câtă vreme poate avea ca efect exercitarea drepturilor și libertăților celui ocrotit numai prin asistarea sau, după caz, prin intermediul unui reprezentant.

Prin urmare, își vor găsi aplicabilitate dispozițiile art. 17 C. proc. civ., potrivit cu care ședințele de judecată sunt publice, în afară de cazurile prevăzute de lege. Cum dispozițiile art. 936-943 C. proc. civ. nu prevăd altfel, se impune concluzia că soluționarea cererilor se va realiza în ședință publică.

De altfel, atunci când în materia ocrotirii persoanei fizice legiuitorul a apreciat că procedura este una necontencioasă și, astfel, cererea se poate soluționa în camera de consiliu, a prevăzut în mod expres acest lucru. În acest sens sunt dispozițiile care

INSTITUTUL
NATIONAL AL
MAGISTRATURII

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

reglementează încuviințarea mandatului de ocrotire, unde art. 943⁴ alin. (1) C. proc. civ. prevede în mod expres că cererea se soluționează în camera de consiliu.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că procedura de instituire a consilierii judiciare sau a tutelei speciale este o procedură contencioasă care se judecă în ședință publică, cu citarea părților.

Opiniile exprimate de participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții la întâlnire și-au însușit opinia exprimată de I.N.M.

B. LEGISLAȚIE SPECIALĂ

- a) Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire în natură sau prin echivalent a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România

1. Titlul problemei de drept:

Natura juridică a litigiilor și competența materială de soluționare a cererilor având ca obiect obligarea comisiilor locale sau județene la finalizarea procedurii administrative în temeiul Legii nr. 18/1991, al Legii nr. 169/1997 și al Legii nr.1/2000³³

Materia: drept civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: fond funciar

Acte normative incidente: art. 53 alin. (2), art. 64 alin. (1) din Legea nr. 18/1991, art. 35 alin. (1) și (3) din Legea nr. 165/2013

Cuvinte cheie: competență materială, fond funciar, măsuri reparatorii

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

³³ Curtea de Apel București

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Problema de practică neunitară vizează, în realitate, domeniul de aplicare al dispozițiilor art. 35 din Legea nr. 165/2013, mai exact, dacă în competența secțiilor civile ale tribunalelor, reglementată de art. 35 alin. (1¹), este atribuită și soluționarea cauzelor ce privesc aplicarea legilor fondului funciar (Legea nr. 18/1991, Legea nr. 169/1997 și Legea nr. 1/2000) din prima fază administrativă.

Pentru început, trebuie menționat că toate cererile exemplificate în problema de practică neunitară fac parte din categoria proceselor de fond funciar. Așadar, atât cererile prin care se solicită soluționarea pe fond a cererilor de reconstituire a dreptului de proprietate formulate în temeiul celor trei legi reparatorii anterior menționate ce nu au fost soluționate de comisiile locale sau județene, cât și cererile în care a fost soluționată favorabil cererea de reconstituire a dreptului de proprietate, însă nu a fost finalizată procedura administrativă prin punerea în posesie și emiterea titlului de proprietate, sau cererile generate de refuzul comisiilor locale de punere în posesie sau de înmânare a titlului de proprietate, sunt toate procese funciare.

În egală măsură, sunt procese funciare cele prin care se contestă hotărârile comisiilor județene sau cele prin care se solicită anularea titlurilor de proprietate emise în temeiul legilor fondului funciar.

În acest sens sunt dispozițiile art. 1 din Titlul XIII din Legea nr. 247/2005 potrivit cu care sunt procese funciare toate litigiile apărute în urma aplicării Legii fondului funciar nr. 18/1991, a Legii nr. 1/2000, precum și a Legii nr. 169/1997.

În aceste condiții, devin incidente dispozițiile art. 94 pct. 1 lit. (j³) C. proc. civ., potrivit cu care judecătorii judecă în primă instanță cererile în materia fondului funciar, cu excepția celor date prin lege specială în competența altor instanțe.

Așadar, singura ipoteză în care cererile în materia fondului funciar revin în competența materială a unei alte instanțe este cea în care o lege specială ar stabili o altă normă de competență.

Dispozițiile art. 35 din Legea nr. 165/2013, invocate în problema de practică neunitară, nu reprezintă o astfel de excepție, pentru argumentele ce vor fi expuse în continuare.

Art. 35 din lege prevede:

(1) Deciziile emise cu respectarea prevederilor art. 33 și 34 pot fi atacate de persoana care se consideră îndreptățită la secția civilă a tribunalului în a cărei circumscripție se află imobilul, în termen de 30 de zile de la data comunicării.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

(1¹) Litigiile privind modalitatea de aplicare a prevederilor prezentei legi sunt de competența secțiilor civile ale tribunalelor, indiferent de calitatea titularului acțiunii.

(2) În cazul în care entitatea investită de lege nu emite decizia în termenele prevăzute la art. 33 și 34, persoana care se consideră îndreptățită se poate adresa instanței judecătorești prevăzute la alin. (1) în termen de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru soluționarea cererilor.

Rezultă, astfel, că art. 35 reglementează contestațiile împotriva deciziilor emise de entitățile prevăzute de lege la care fac referire art. 33 și 34 din aceeași lege, fie cererile prin care se solicită soluționarea pe fond a cererilor ce intră în obiectul de reglementare al art. 33 și 34 din Legea nr. 165/2013.

Or, art. 33 vizează exclusiv cererile formulate în temeiul Legii nr. 10/2001, iar art. 34 vizează dosarele în care prima procedură administrativă a fost finalizată, ele fiind înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013 sau care urmează a fi înregistrate la Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, pentru dosarele în care prima procedură administrativă se finalizează după intrarea în vigoare a acestei legi.

Cu referire la art. 34, se impune a se menționa că vizează ipotezele în care entitatea investită de lege a emis o decizie/dispoziție/hotărâre de propunere a măsurilor reparatorii în echivalent, atât în temeiul Legii nr.10/2001, cât și în temeiul legilor fondului funciar.

Prin urmare, în temeiul dispozițiilor art. 35 din Legea nr. 165/2013, revin în competența materială a secțiilor civile ale tribunalelor toate cererile din sfera de aplicare a Legii nr. 10/2001, indiferent de faza administrativă în care acestea se află, precum și cererile în legătură cu aplicarea legilor fondului funciar, însă acestea din urmă numai cu privire la a doua fază administrativă, ce se realizează de Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, nu însă și cu privire prima fază administrativă de soluționare a cererilor depuse în temeiul legilor de fond funciar, cum sunt cele supuse analizei.

În plus, dispozițiile art. 3 din Legea nr.165/2013 (la care s-a făcut referire în problema de practică neunitară) care, în definirea noțiunii entității investite de lege, menționează și comisiile locale de fond funciar, comisiile comunale, orașenești și municipale, constituite în temeiul Legii nr. 18/1991, precum și comisia județeană de fond funciar, nu pot reprezenta un argument în sensul includerii acestor cereri în

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

categoria celor vizate de art. 35, căci art. 3 nu reglementează norme de competență, ci are ca obiect de reglementare numai definirea unor termeni utilizați în cuprinsul legii.

În consecință, cum art. 35 din Legea nr.165/2013 nu reglementează o competență diferită pentru cererile în materia fondului funciar din prima fază administrativă și cum nu au fost identificate alte norme speciale care să atribuie competența de soluționare a proceselor funciare altor instanțe în afara judecătoriei, se impune concluzia că art. 94 lit. (j³) C. proc. civ. este norma care reglementează competența materială în această materie, judecătoria fiind competentă să soluționeze cererile în materia fondului funciar.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că cererile ce au ca obiect obligarea comisiilor locale sau județene la finalizarea procedurii administrative în temeiul Legii nr.18/1991, Legii nr.169/1997 și al Legii nr.1/2000 sunt cereri în materia fondului funciar, iar competența materială de soluționare a cauzelor în primă instanță revine judecătorilor.

Opiniile exprimate de participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții la întâlnire și-au însușit opinia exprimată de I.N.M.

2. Titlul problemei de drept:

Evaluarea imobilelor pentru care se acordă despăgubiri, în conformitate cu prevederile Legii nr. 165/2013, după pronunțarea hotărârii CEDO din data de 08.11.2022 în cauza Văleanu și alții împotriva României (cererea nr. 59012/17 și alte 29)³⁴

Materia: drept civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: Lege nr. 165/2013

Acte normative incidente: art.21 din Legea nr. 165/2013, art. 11 și art. 20 din Constituția României, art. 1 și art. 2 din Legea nr. 30/1994, Primul Protocol adițional la Convenția europeană a Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale

³⁴ Curtea de Apel Brașov

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Cuvinte cheie: imobile preluate abuziv, măsuri reparatorii, criterii de evaluare

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară vizează modalitatea de aplicare a dispozițiilor art. 21 din Legea nr. 165/2013, prin raportare la cele statuate prin Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza Văleanu și alții împotriva României din 8.11.2022 (cererea nr. 59012/17 și alte 29), în cauzele care au ca obiect, fie contestație împotriva deciziei de compensare emise de Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor (CNCl), întemeiată pe dispozițiile art. 35 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, fie solicitarea de soluționare pe fond a dosarului administrativ, întemeiată pe dispozițiile art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013.

În acest context, s-a pus și problema dacă, în considerarea dispozițiilor art. 20 din Constituție, aplicarea legislației interne în concordanță cu dispozițiile art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului sau, chiar înlăturarea de la aplicare a legislației interne, reprezintă un motiv de apel de ordine publică și, astfel, în temeiul dispozițiilor art. 479 alin. (1) teza a II-a C. proc. civ., ar putea fi invocat din oficiu de instanță.

A. Cu privire la primul aspect s-au exprimat două opinii.

Prima opinie este în sensul că se impune a se aplica o altă metodă de evaluare a imobilului decât cea prescrisă de art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, constând în evaluarea conform grilelor notariale din anul precedent emiterii deciziei contestate, dar în considerarea caracteristicilor tehnice ale imobilului și a categoriei de folosință de la data evaluării, iar nu de la data preluării acestuia, sau la prețul pieței. În argumentarea acestei opinii s-a arătat că, în temeiul prevederilor art. 11 și art. 20 din Constituția României, normele din legislația internă privind dreptul de proprietate se interpretează și se aplică în conformitate cu art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, astfel cum acesta a fost interpretat în jurisprudența CEDO, inclusiv prin hotărârea menționată.

Cea de a doua opinie este în sensul că, deși este necontestată aplicarea prioritară a Convenției în lumina jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului față de normele de drept intern, nu se impune înlăturarea de la aplicare a prevederilor art. 21

INSTITUTUL
NATIONAL AL
MAGISTRATURII

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

alin. (6) din Legea nr. 165/2013 și stabilirea valorii imobilului pe baza prețului pieței, având în vedere că obiectul analizei Curții l-a constituit o variantă anterioară a acestei norme legale (în care evaluarea se realiza prin raportare la grilele notariale din anul 2013).

B. Cu privire la a doua problemă adusă în discuție s-au exprimat două opinii.

Prima opinie este în sensul că hotărârea CEDO menționată reprezintă un element nou, iar aplicarea prioritara față de legislația internă a Primului Protocol adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în lumina jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, reprezintă o chestiune de ordine publică. Dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 sunt imperative și, dacă încălcarea lor putea fi invocată din oficiu, ca motiv de apel de ordine publică, în mod simetric poate fi invocat și modul de aplicare în lumina jurisprudenței CEDO în discuție.

Cea de a doua opinie este în sensul că instanța de judecată nu poate invoca din oficiu hotărârea CEDO menționată, ca motiv de apel de ordine publică, deoarece majorarea despăgubirilor acordate de către prima instanță ca urmare a aplicării unui alt mod de evaluare decât cel stabilit prin hotărârea atacată, pe baza art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 și a probelor administrate în cauză, constituie o chestiune de ordine privată, vizând strict patrimoniul persoanei îndreptățite, iar nu de ordine publică.

A. Prin Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la 8.11.2022 în cauza Văleanu și alții contra României s-a constatat că a avut loc o încălcare a art. 1 din Protocolul 1 Adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ca urmare a neexecutării hotărârilor pronunțate în favoarea reclamantilor în temeiul legilor de restituire, precum și pentru lipsa de eficacitate a mecanismelor de restituire.

Plângerile reclamantilor au fost analizate de instanța europeană sub patru aspecte, grupate după cum urmează: neexecutarea hotărârilor definitive, compensarea derizorie, anularea titlurilor reclamantilor și lipsa despăgubirii pentru pierderea folosinței.

Problema de practică neunitară aduce în discuție cele reținute de instanța europeană cu privire la quantumul despăgubirilor, în legătură cu care Curtea a analizat dacă suma acordată drept compensație este de natură să aducă atingere dreptului ocrotit de art. 1 din Protocolul 1 Adițional la Convenție. Paragrafele relevante din

INSTITUTUL
NATIONAL AL
MAGISTRATURII

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

hotărâre pentru ipoteza de față se regăsesc numerotate de la 232 la 244, din care considerăm că este util să le redăm pe următoarele:

„232. Pentru început, Curtea trebuie să reamintească faptul că art. 1 din Protocolul nr. 1 nu garantează dreptul la o despăgubire integrală în toate circumstanțele. Statul are dreptul să exproprieze un imobil - incluzând orice drept compensatoriu acordat prin lege - și să reducă nivelul despăgubirii în temeiul unor scheme legislative. În general, ceea ce impune art. 1 din Protocolul nr. 1 este ca valoarea despăgubirii acordate pentru o proprietate preluată de stat să fie „raportată rezonabil” la valoarea sa. Lipsa totală a unei despăgubiri poate fi considerată justificată în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 numai în mod excepțional (a se vedea, *mutatis mutandis*, Maria Atanasiu și alții, citată anterior, pct. 174-175).

233. Pe baza acestor principii și al scopului legii, stabilind termene clare pentru plata despăgubirilor, care trebuiau calculate în raport cu valoarea de piață a imobilului astfel cum a fost stabilită în grilele notariale din 2013, acesta fiind anul în care legea a intrat în vigoare, Curtea a constatat, în 2014, că mecanismul de compensare oferea suficiente garanții care erau clare, previzibile și accesibile și, prin urmare, în conformitate cu Convenția (a se vedea, *mutatis mutandis*, Preda și alții, citată anterior, pct. 120-121, 125 și 129).”

“235. În această privință, Curtea arată că principiul care stă la baza legii, astfel cum a fost adoptat ca răspuns la hotărârea-pilot pronunțată în cauza Maria Atanasiu și alții, a fost cel al restituirii în natură a tuturor bunurilor. (...) În cazul în care acest lucru nu era posibil, trebuia găsită o soluție secundară, fie prin acordarea posesiei asupra unui bun echivalent, fie prin acordarea unei compensații calculate în conformitate cu legea (...). Astfel, legiuitorul a ales o soluție care exclude stabilirea unui plafon simplu al compensației, întrucât compensația trebuia să fie calculată în conformitate cu valoarea minimă de piață a proprietății, astfel cum aceasta este stabilită în grilele notariale din 2013, și să fie plătită în tranșe. Această alegere a fost considerată de Curte ca fiind conformă cu Convenția.

236. Cu toate acestea, în 2017, respectiv după adoptarea hotărârii Preda și alții, legiuitorul a adăugat la criteriile de evaluare, pe lângă data intrării în vigoare a legii ca fiind cea relevantă pentru evaluare, amplasamentul și caracteristicile tehnice ale imobilului, astfel cum erau la momentul exproprierii (supra, pct. 149). Aceste criterii, împreună cu întârzierile îndelungate din partea autorităților în a finaliza cererile de

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

despăgubire, pot face ca nivelul despăgubirii să nu mai fie aliniat în mod rezonabil la valoarea reală a imobilului în absența altor elemente capabile să compenseze, cel puțin parțial, perioada lungă în care reclamanții au fost privați de imobilele lor [a se vedea, mutatis mutandis, Guiso-Gallisay împotriva Italiei (reparație echitabilă) (MC), nr. 58858/00, pct. 103, 22 decembrie 2009], însă, mai întâi și înainte de toate, perioada lungă în care au încercat să își recupereze imobilele de la intrarea în vigoare a legilor privind retrocedarea (a se vedea, în special, supra, pct. 5).

237. În această privință, Curtea ia act de decizia legiuitorului național de a garanta că nivelul despăgubirilor rămâne legat în mod rezonabil - chiar dacă la un nivel minim - de valoarea de piață a proprietății la momentul emiterii deciziei de despăgubire. În conformitate cu actuala versiune a dispoziției relevante, despăgubirile se calculează în funcție de evaluările stabilite de camera notarilor relevantă în anul anterior deciziei de despăgubire, dar totuși având în vedere amplasamentul și caracteristicile tehnice ale proprietății relevante la momentul exproprierii.

238. Cu toate acestea, noul sistem de evaluare, bazându-se parțial pe date care erau pertinente cu mai mult de cincizeci de ani în urmă, prin urmare, într-un moment în care statul nu era obligat prin Convenție, poate ridica probleme dificile și controversate în practică, din cauza informațiilor uneori insuficient relevante cu privire la descrierea exactă a proprietății la momentul privării, datorată, *inter alia*, dezvoltărilor urbane inerente care au avut loc de la momentul respectiv, care trebuie să fi avut impact cel puțin cu privire la categorial de folosință a terenului.

239. În plus, Curtea ia act de constatările ICCJ potrivit cărora legea a urmărit să acorde reclamanților echivalentul monetar al ceea ce ar fi primit dacă restituirea în natură ar fi fost posibilă, (...), considerând implicit că orice altă metodă de evaluare decât cea care ține cont de specificațiile tehnice ale proprietății, așa cum era la momentul privării, ar fi nedreaptă și inechitabilă. Cu toate acestea, Curtea nu poate pierde din vedere faptul că, dacă restituirea în natură ar fi fost posibilă, reclamanții ar fi intrat în posesia unui bun care ar fi cuprins cel puțin unele evoluții care au avut loc în timp, indiferent dacă de natură generală (politică de planificare urbană) sau de o natură mai specială (de exemplu, reamenajări, renovări); rezultă că în cazul în care compensația acordată trebuie să rămână echivalentă cu valoarea bunului în natură, aceasta nu poate ignora astfel de dezvoltări.”

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

Concluzia reținută de Curte, astfel cum a fost expusă în paragraful 240, este că reclamantii au fost nevoiți să suporte o sarcină individuală excesivă, care încalcă prevederile art. 1 din Protocolul 1 Adițional la Convenție. De precizat, însă, că pentru a se reține această concluzie nu a fost avută în vedere numai valoarea compensației, ci și contextul de bază al întârzierilor semnificativ de lungi în procesul de restituire.

În ceea ce privește evaluarea propriu-zisă, se observă că întregul raționament ce a condus Curtea la constatarea încălcării art. 1 din Protocolul 1 Adițional la Convenție a plecat de la premisa principiului restituirii în natură (par. 235), asumat de legiuitor prin Legea nr. 165/2013. Acest principiu se concretizează nu numai în efectivă restituire în natură a bunului revendicat, dar și în acordarea unei compensații calculate prin raportare la valoarea minimă de piață potrivit grilelor notariale din anul 2013, ce urma a fi plătită în tranșe, atunci când nu este posibilă nici restituirea în natură nici acordarea unui bun în compensare de o valoare echivalentă.

Curtea a considerat la momentul pronunțării hotărârii în Cauza Preda și alții contra României, că un astfel de mecanism era conform cu Convenția, în măsura în care cererile de restituire ar fi fost soluționate în termenele stabilite inițial de lege, iar despăgubirile ar fi fost plătite în mod efectiv în tranșele prevăzute.

În egală măsură, s-a reținut că ultimele modificări aduse art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 prin Legea nr. 193/2021 sunt de natură să asigure legătura rezonabilă dintre nivelul compensației și valoarea de piață a imobilului (chiar dacă este vorba de nivelul minim), însă raportarea acestei valori la descrierea proprietății de la momentul preluării abuzive poate genera controverse și dificultăți de aplicare. În plus compensația acordată trebuia să rămână echivalentă cu valoarea (chiar minimă) a bunului, în măsura în care acesta nu s-ar fi putut restitui în natură, astfel încât, în cadrul evaluării nu se pot ignora evoluțiile în timp ale bunului (rezultate din planificarea urbană sau din acțiuni de renovare sau reamenajare).

Este real că a fost analizată situația reclamantilor, ale căror despăgubiri au fost stabilite pe baza unei forme diferite a legii (în care evaluarea se realiza pe baza grilelor notariale din anul 2013, în considerarea caracteristicilor tehnice ale imobilului de la data preluării), însă, în același timp, se constată că mare parte din analiza Curții pe acest aspect (par. 236-239) a avut în vedere întreaga evoluție legislativă a art. 21, inclusiv varianta ultimă, potrivit cu care evaluarea se realizează pe baza grilelor notariale valabile în anul anterior emiterii deciziei. Așa fiind, contrar uneia dintre

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

opiniile exprimate, apreciem că aceste considerente nu sunt tangențiale, ci au reprezentat argumente semnificative ce au condus la soluția adoptată.

Considerentele analizate par a sugera că mențiunea din cuprinsul art. 21 alin. (6) potrivit cu care bunul se evaluează prin raportare la caracteristicile acestuia de la data preluării este susceptibilă să nu conducă la stabilirea unei compensații care să respecte principiul restituirii în natură, pe care legiuitorul român și l-a asumat prin Legea nr. 165/2013.

La o privire mai atentă, însă, se observă că deficiențele unui astfel de criteriu nu au reprezentat unicul argument pentru a se conchide în sensul încălcării art. 1 din Protocolul 1 Adițional la Convenție. El a fost atașat de fiecare dată constatării Curții că s-au înregistrat întâzieri nejustificate de lungi în soluționarea cererilor de restituire (par. 236, 243).

În plus, nu este de neglijat faptul că pentru pronunțarea hotărârii, aici analizate, Curtea a recurs la procedura hotărârii-pilot, constatând existența unor probleme de natură structurală ce au stat la baza încălcării, iar în aplicarea dispozițiilor art. 46 din Convenție a indicat tipuri de măsuri menite să remedieze problemele identificate.

În contextul art. 46 din Convenție (ce urmărește punerea în executare a hotărârilor Curții), se cuvine a se menționa că măsurile indicate ca fiind necesare pentru încetarea încălcării au caracter orientativ, statul fiind cel care, sub observația Comitetului de Miniștri, are alegerea cu privire la măsurile pe care le consideră oportune și apte să conducă la rezultatul urmărit prin hotărârea-pilot - asigurarea respectării art. 1 din Protocolul nr. 1 Adițional la Convenție.

Cu caracter orientativ, în paragrafele 270-272 sunt indicate ca astfel de măsuri stabilirea unei despăgubiri care să fie calculată astfel încât să fie în mod rezonabil legată de valoarea bunului imposibil de restituit (calculată la momentul plății efective, sau, dacă este cazul, a primei tranșe din suma totală), asigurarea fondurilor necesare pentru plata despăgubirilor, stabilirea unor termene scurte, realiste și obligatorii pentru finalizarea procedurilor administrative.

În acest mecanism, rolul instanțelor este acela de a proceda la aplicarea și interpretarea dispozițiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 în concordanță cu art. 1 din Protocolul 1 Adițional la Convenție, în sensul art. 20 alin. (1) din Constituție.

Or, aplicarea și interpretarea legislației naționale în concordanță cu dispozițiile art. 1 din Protocolul 1 nu înseamnă că, în toate cazurile, ar trebui să se procedeze la

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

evaluarea imobilelor prin aplicarea altor criterii decât cele prevăzute de art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013.

Rămâne ca, în fiecare caz în parte, în funcție de particularitățile fiecărui litigiu, să se aprecieze dacă stabilirea cuantumului despăgubirii prin raportare la situația bunului de la momentul evaluării reprezintă o aplicare conformă a dispozițiilor legale din dreptul intern cu art. 1 din Protocolul 1 Adițional la Convenție, în sensul celor statuate prin hotărârea pronunțată în Cauza Văleanu și alții împotriva României sau, dimpotrivă, evaluarea bunului pe baza criteriilor prevăzute de art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, însoțită de alte măsuri ce pot fi apreciate oportune (plata despăgubirii în termene mai scurte, actualizarea sumei primite cu titlu de despăgubire etc.) reprezintă o realizare deplină a dreptului la reparație, garantat prin dispozițiile art. 1 din Protocolul 1 Adițional la CEDO.

B. Cât privește posibilitatea invocării hotărârii pronunțate în cauza Văleanu și alții contra României, ca motiv de ordine publică, apreciem, în acord cu cea de a doua opinie exprimată în problema de practică neunitară comunicată, că aceasta vizează un interes privat, concretizat în dreptul reclamantului la măsuri reparatorii în temeiul Legii nr. 165/2013, astfel încât nu suntem în prezența unui motiv de ordine publică, în sensul art. 479 alin. (1) teza finală C. proc. civ.

Pentru distincția între motivul de ordine publică și motivul de ordine privată (în realitate, excepția de ordine publică/absolută sau privată/relativă), trebuie avut în vedere criteriul interesului ocrotit. În acest sens sunt dispozițiile art. 246 alin. (2) C. proc. civ., potrivit cu care excepțiile relative sunt cele prin care se invocă încălcarea unor norme care ocrotesc cu precădere interesele părților, precum și dispozițiile art. 247 alin. (2) C. proc. civ., potrivit cu care excepțiile relative pot fi invocate de partea care justifică un interes.

Cum eventuala aplicare a unor alte criterii de evaluare decât cele stabilite de dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, în considerarea celor statuate în hotărârea CEDO, este de natură să producă consecințe numai în ceea ce privește întinderea măsurilor reparatorii ce se cuvin reclamantului, apreciem că numai acesta o poate invoca, iar nu și instanța din oficiu.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că cele statuate prin hotărârea CEDO din data de 08.11.2022 pronunțată în cauza Văleanu și alții împotriva României (cererea nr. 59012/17 și alte 29) nu conduc, în mod automat, la concluzia că în cadrul litigiilor aflate pe rolul instanțelor de judecată ar trebui să se procedeze la evaluarea imobilelor prin aplicarea altor criterii decât cele prevăzute de art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013. Rămâne ca, în fiecare caz în parte, în funcție de particularitățile fiecărui litigiu, să se aprecieze dacă stabilirea cuantumului despăgăbirii prin raportare la situația bunului de la momentul evaluării reprezintă o aplicare conformă a dispozițiilor legale din dreptul intern cu art. 1 din Protocolul 1 Adițional la Convenție în spiritul celor statuate prin hotărârea pronunțată în Cauza Văleanu și alții împotriva României sau, dimpotrivă, evaluarea bunului pe baza criteriilor prevăzute de art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, însoțită de alte măsuri oportune, reprezintă o realizare deplină a dreptului la reparație, garantat de dispozițiile art. 1 din Protocolul 1 Adițional la CEDO.

Instanța de judecată nu poate invoca din oficiu hotărârea analizată, ca motiv de apel de ordine publică, deoarece majorarea despăgubirilor acordate de către prima instanță ca urmare a aplicării unui alt mod de evaluare decât cel stabilit prin hotărârea atacată, pe baza art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 și a probelor administrate în cauză, constituie o chestiune de ordine privată, vizând patrimoniul persoanei îndreptățite.

Opiniile exprimate de participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții la întâlnire și-au însușit opinia exprimată de I.N.M.

b) Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989

1. Titlul problemei de drept:

Condițiile vânzării locuințelor ce intră sub incidența art. 42 alin. (3) din Legea nr. 10/2001. Au dreptul de a opta pentru cumpărarea imobilelor cu destinația de locuințe prevăzut de art. 9 alin. (1) din Legea nr. 112/1995 exclusiv chiriașii care,

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

având un contract de închiriere valabil încheiat, ocupau apartamentele respective la data intrării în vigoare a legii?³⁵

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: obligație de a face

Acte normative incidente: art. 42 alin. (3) din Legea nr. 10/2001, art. 9 din Legea nr. 112/1995, art. 6 din HG nr. 20/1996, art. 42.1 din HG nr. 250/2007

Cuvinte cheie: obligație de a face, locuință, vânzare, drept de preempțiune, chiriaș

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Soluționarea chestiunii de practică neunitară semnalate implică a se stabili în ce măsură pot beneficia de dispozițiile art. 42 alin. (3) din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 06 martie 1945-22 decembrie 1989, persoanele care au dobândit calitatea de chiriași după intrarea în vigoare a Legii nr. 112/1995, sau, după caz, ele sunt incidente exclusiv persoanelor care aveau calitatea de chiriaș la data intrării în vigoare a acestei legi.

Art. 42 din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 06 martie 1945-22 decembrie 1989 prevede:

(1) Imobilele care în urma procedurilor prevăzute la cap. III nu se restituie persoanelor îndreptățite rămân în administrarea deținătorilor actuali.

(2) Imobilele cu altă destinație decât cea de locuință, prevăzute la alin. (1), se pot înstrăina potrivit legislației în vigoare. Deținătorii cu titlu valabil la data intrării în vigoare a prezentei legi au drept de preempțiune.

(3) Imobilele cu destinația de locuințe, prevăzute la alin. (1), pot fi înstrăinate potrivit legislației în vigoare, chiriașii având drept de preempțiune.

(4) Sumele încasate ca urmare a vânzării imobilelor prevăzute la alin. (3) vor alimenta fondul prevăzut la art. 13 alin. 6 din Legea nr. 112/1995.

³⁵ Curtea de Apel Brașov

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Prin Decizia nr. 81/2017³⁶, Înalta Curte de Casație și Justiție a admis pronunțarea unei hotărâri prealabile și a stabilit că în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 42 alin. (3) din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare, pe lângă dreptul de preempțiune, chiriașii au și dreptul de a opta pentru cumpărarea imobilelor cu destinația de locuințe, drept prevăzut de art. 9 alin. (1) din Legea nr. 112/1995 pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului, cu modificările ulterioare.

Art. 42.1 din Norma metodologică de aplicare unitară a Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989 din 07.03.2007 aprobată prin HG nr. 250/2007 prevede:

Potrivit alin. (1) al art. 42 din lege, imobilele care nu au fost restituite în natură (este singura variantă posibilă) potrivit legii rămân în administrarea deținătorilor actuali.

Regimul de tratare al acestora este diferit în funcție de natura imobilului.

(...)

B. Pentru imobilele cu destinația de locuințe, care nu s-au restituit în natură, deținătorul actual dobândește vocația de a le înstrăina către chiriași, însă această înstrăinare se va face potrivit legislației în vigoare, respectiv potrivit prevederilor Legii nr. 112/1995, cu modificările ulterioare, și Legii nr. 10/2001, republicată, cu modificările ulterioare, cu mențiunea că prețul de vânzare al locuințelor se va stabili potrivit Criteriilor nr. 2.665/1C/311 din 28 februarie 1992 privind stabilirea și evaluarea terenurilor aflate în patrimoniul societăților comerciale cu capital de stat, elaborate de Ministerul Finanțelor și Ministerul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului, cu completările ulterioare (act normativ la care se face trimitere în Normele metodologice privind aplicarea Legii nr. 112/1995 pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului, republicate), care se va indexa la zi cu indicele de inflație (soluția se impune prin similitudine cu modalitatea

³⁶ Publicată în M.Of. partea I nr. 49 din 18/01/2018.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

de despăgubire a proprietarilor în condițiile legii, aceasta fiind semnificația sintagmei "legislația în vigoare").

Art. 9 din Legea nr. 112/1995 pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe trecute în proprietatea statului prevede:

(1) Chiriașii titulari de contract ai apartamentelor ce nu se restituie în natură foștilor proprietari sau moștenitorilor acestora pot opta, după expirarea termenului prevăzut la art. 14, pentru cumpărarea acestor apartamente cu plata integrală sau în rate a prețului.

(2) De prevederile alineatului precedent beneficiază și chiriașii care ocupă spații locative realizate prin extinderea spațiului inițial construit.

(3) În cazul vânzării apartamentelor cu plata în rate, la încheierea contractului se va achita un avans de minimum 30% din prețul apartamentului. Ratele lunare pentru achitarea contravalorii apartamentului se vor eșalona pe o perioadă de maximum 15 ani, cu o dobândă reprezentând jumătate din dobânda de referință stabilită anual de Banca Națională a României.

(4) Tinerii căsătoriți, în vârstă de până la 30 de ani, precum și persoanele trecute de 60 de ani vor plăti un avans de 10%, iar plata în rate lunare se eșalonează pe o perioadă de maximum 20 de ani.

(5) Comisionul convenit unităților specializate care evaluează și vând apartamente este de 1% din valoarea acestora.

(6) Fac excepție de la prevederile alin. 1 chiriașii titulari sau membrii familiei lor - soț, soție, copii minori - care au dobândit sau au înstrăinat o locuință proprietate personală după 1 ianuarie 1990, în localitatea de domiciliu.

(7) Chiriașii care nu dispun de posibilități materiale pentru a cumpăra apartamentul în care locuiesc pot să rămână în continuare în spațiul locativ respectiv, plătind chiria stabilită prin lege.

Art. 14 din același act normativ prevede:

Persoanele îndreptățite la restituirea în natură a apartamentelor sau, după caz, la acordarea de despăgubiri vor depune cereri în acest sens, în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a legii.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

HG nr. 20/1996 pentru stabilirea Normelor metodologice privind aplicarea Legii nr. 112/1995 pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului prevede la art. 6:

Dreptul de a cumpăra apartamentele în care locuiesc, potrivit art. 9 din lege, îl au numai chiriașii care, având un contract de închiriere valabil încheiat, ocupau apartamentele respective la data intrării în vigoare a legii.

Din expunerea dispozițiilor legale menționate rezultă în mod neîndoielnic că sfera titularilor dreptului de a opta pentru cumpărarea imobilelor cu destinația de locuințe, drept prevăzut de art. 9 alin. (1) din Legea nr. 112/1995 pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului, cu modificările ulterioare este dată exclusiv de chiriașii care ocupau apartamentul respectiv în temeiul unui contract de închiriere valabil la data intrării în vigoare a legii.

În acest sens este nu numai dispoziția cuprinsă la art. 6 din Normele metodologice privind aplicarea Legii nr. 112/1995, dar și argumentul de interpretare sistematică, întrucât art. 9 alin. (1) din lege circumstanțiază temporal exercitarea acestui drept printr-o normă de trimitere la art. 14 din aceeași lege. Or, acest text prevedea că persoanele îndreptățite la restituirea în natură a apartamentelor sau, după caz, la acordarea de despăgubiri vor depune cereri în acest sens, în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a legii. Prin urmare, exercitarea dreptului de a cumpăra imobilul putea fi exercitat doar după împlinirea termenului de 6 luni prevăzut de lege pentru depunerea cererilor de restituire în natură de către persoanele îndreptățite, legiuitorul având în vedere persoanele care aveau deja calitatea de chiriaș la momentul intrării în vigoare a legii.

Prin urmare, nu poate fi primit argumentul referitor la modificarea unei dispoziții cuprinse în lege printr-o normă de punere în aplicare, interpretarea sistematică a dispozițiilor Legii nr. 112/1995 fundamentând aceeași concluzie. De altfel, și argumentul de interpretare istorico-teleologică fundamentează concluzia menționată, dispoziția analizată fiind adoptată în considerarea protejării intereselor celor care aveau deja calitatea de chiriași la momentul intrării în vigoare a legii, iar nu a celor care ar fi dobândit această calitate ulterior.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Aceeași interpretare se regăsește și în cuprinsul Deciziei nr. 272/2011, prin care Curtea Constituțională a României³⁷ a respins ca inadmisibilă excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 9 alin. (1) din Legea nr. 112/1995. Prin decizia menționată s-a reținut că prin criticile de neconstituționalitate formulate, în sensul că prevederile de lege criticate sunt contrare dispozițiilor constituționale ale art. 11, 16, 20, 21, 47, 52 și 53, creând discriminare între persoanele care au dobândit statutul de chiriași în imobilele ce nu se restituie în natură foștilor proprietari sau moștenitorilor acestora după intrarea în vigoare a Legii nr. 112/1995 și persoanele care aveau acest statut anterior apariției ei, de fapt, autorul excepției solicită modificarea sau completarea textului de lege criticat, în sensul extinderii sferei persoanelor care au dreptul să dobândească proprietatea asupra locuințelor deținute cu chirie și asupra acelor care nu aveau calitatea de chiriași ai imobilelor la data apariției legii.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că dispozițiile art. 42 alin. (3) din Legea nr. 10/2001 conferă chiriașilor dreptul de a opta pentru cumpărarea imobilelor cu destinația de locuințe, drept prevăzut de art. 9 alin. (1) din Legea nr. 112/1995, iar aceste dispoziții îi vizează pe chiriașii care, având un contract de închiriere valabil încheiat, ocupau apartamentele respective la data intrării în vigoare a legii (nr. 112/1995).

Opiniile exprimate de participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții la întâlnire și-au însușit opinia exprimată de I.N.M.

c) Legea nr. 50/1991 privind autorizarea lucrărilor de construcții, republicată

1. Titlul problemei de drept:

Stabilirea momentului de când începe să curgă termenul de prescripție a dreptului la acțiune în sens material în cazul acțiunii formulate de Inspectoratul de

³⁷ Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 402 din 08 iunie 2011.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Stat în Construcții având ca obiect plata cotelor prevăzute de art. 30 din Legea nr. 50/1991, republicată, și art. 43 din Legea nr. 10/1995, republicată³⁸

Materia: drept civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: acțiune în pretenții

Acte normative incidente: art. 30 alin. (1)-(3) din Legea nr. 50/1991, art. 43 alin. (1) (2) din Legea nr. 10/1995, art. 21 alin. (1)-(2), art. 91 Cod procedură fiscală din 2003, art. 267 alin. (14) din Codul fiscal din 2003, art. 76 alin. (1), (2) din Norma Metodologică de aplicare a Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții

Cuvinte cheie: prescripție, obligație fiscală, cotă, bază de impunere, creanță fiscală, valoarea lucrărilor de construcții

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară semnalată a fost discutată la Întâlnirea președinților secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel ce a avut loc la Craiova, în perioada 26-27 mai 2022.

Opinia exprimată de I.N.M., însușită în unanimitate de către participanții la întâlnire a fost în sensul că termenul de prescripție a dreptului la acțiune în sens material în cazul acțiunii formulate de Inspectoratul de Stat în Construcții având ca obiect plata cotelor prevăzute de art. 30 din Legea nr. 50/1991, republicată, și art. 43 din Legea nr. 10/1995, republicată, începe să curgă de la data de 1 ianuarie a anului următor celui care urmează stabilirii valorii finale a investiției, așa cum a fost calculată la efectuarea recepției la terminarea lucrărilor.

În elaborarea opiniei menționate, s-a pornit de la art. 30 alin. (1)-(3) din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, republicată, prevede:

(1) Cheltuielile pentru controlul statului în amenajarea teritoriului, urbanism și autorizarea executării lucrărilor de construcții și reglementarea în domeniul urbanismului se suportă de către investitori, în valoare echivalentă cu o cotă de 0,1% din

³⁸ Curtea de Apel București.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

valoarea lucrărilor autorizate, cu excepția celor prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. b), a lăcașurilor de cult și a lucrărilor de intervenție în primă urgență pentru punerea în siguranță a construcțiilor existente, inclusiv a instalațiilor aferente, care prezintă pericol public, indiferent de destinație.

(2) Virarea sumelor stabilite conform dispozițiilor alin. (1) se face în contul inspectoratelor în construcții, respectiv al municipiului București, după caz, odată cu transmiterea notificării privind data începerii lucrărilor, astfel cum se prevede la art. 14. Întârzierea la plată a cotei prevăzute la alin. (1) se penalizează cu 0,15% pe zi de întârziere, fără a se depăși suma datorată. Disponibilitățile la finele anului din veniturile extrabugetare se reportează în anul următor și au aceeași destinație.

(3) Cota stabilită la alin. (1) se aplică și diferențelor rezultate din regularizarea valorii lucrărilor autorizate, care se face până la data convocării recepției la terminarea lucrărilor.

Potrivit art. 43 alin. (1) și (2) din Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții, republicată³⁹:

(1) Investitorii sau proprietarii au obligația să vireze către Inspectoratul de Stat în Construcții - I.S.C. o sumă echivalentă cu o cotă de 0,5% din valoarea, fără TVA, a lucrărilor pentru realizarea construcțiilor noi și a lucrărilor de intervenție la construcțiile existente pentru care se emit, în condițiile legii, autorizații de construire/desființare, cu excepția investitorilor/propietarilor care realizează lucrări de intervenție pentru consolidarea clădirilor de locuit încadrate în clasa I de risc seismic.

(2) Suma echivalentă cotei de 0,5% prevăzută la alin. (1) se determină și se virează către Inspectoratul de Stat în Construcții - I.S.C. astfel:

a) 50% din suma echivalentă cotei de 0,5% aplicate valorii lucrărilor autorizate se virează, de către investitori sau proprietari la data transmiterii la Inspectoratul de Stat în Construcții - I.S.C. a înștiințării privind data începerii lucrărilor autorizate, astfel cum este prevăzut în Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

³⁹ Republicată în Monitorul Oficial nr. 765 din 30 septembrie 2016.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

b) suma rezultată ca diferență între suma echivalentă cotei de 0,5% aplicate valorii finale, fără TVA, a lucrărilor executate și suma virată potrivit prevederilor lit. a), precum și orice sume aferente cotelor legale achitate anterior se virează de către investitori sau proprietari până la data semnării procesului-verbal de recepție la terminarea lucrărilor.

Art. 21 din Codul de procedură fiscală din 2003, cu denumirea marginală „Nașterea creanțelor și obligațiilor fiscale” prevede:

(1) Dacă legea nu prevede altfel, dreptul de creanță fiscală și obligația fiscală corelativă se nasc în momentul în care, potrivit legii, se constituie baza de impunere care le generează.

(2) Potrivit alin. (1) se naște dreptul organului fiscal de a stabili și a determina obligația fiscală datorată.

Art. 91 din același act normativ, referindu-se la „Obiectul, termenul și momentul de la care începe să curgă termenul de prescripție a dreptului de stabilire a creanțelor fiscale” prevede:

(1) Dreptul organului fiscal de a stabili obligații fiscale se prescrie în termen de 5 ani, cu excepția cazului în care legea dispune altfel.

(2) Termenul de prescripție a dreptului prevăzut la alin. (1) începe să curgă de la data de 1 ianuarie a anului următor celui în care s-a născut creanța fiscală potrivit art. 23, dacă legea nu dispune altfel.

(3) Dreptul de a stabili obligații fiscale se prescrie în termen de 10 ani în cazul în care acestea rezultă din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală.

(4) Termenul prevăzut la alin. (3) curge de la data săvârșirii faptei ce constituie infracțiune sancționată ca atare printr-o hotărâre judecătorească definitivă.

Art. 267 alin. (14) din Codul fiscal din 2003 prevede că pentru taxele prevăzute în prezentul articol, stabilite pe baza valorii autorizate a lucrărilor de construcție, se aplică următoarele reguli:

a) taxa datorată se stabilește pe baza valorii lucrărilor de construcție declarate de persoana care solicită avizul și se plătește înainte de emiterea avizului;

b) în termen de 15 zile de la data finalizării lucrărilor de construcție, dar nu mai târziu de 15 zile de la data la care expiră autorizația respectivă, persoana care a obținut

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

autorizația trebuie să depună o declarație privind valoarea lucrărilor de construcție la compartimentul de specialitate al autorității administrației publice locale;

c) până în cea de-a 15-a zi inclusiv, de la data la care se depune situația finală privind valoarea lucrărilor de construcții, compartimentul de specialitate al autorității administrației publice locale are obligația de a stabili taxa datorată pe baza valorii reale a lucrărilor de construcție;

d) până în cea de-a 15-a zi inclusiv, de la data la care compartimentul de specialitate al autorității administrației publice locale a emis valoarea stabilită pentru taxă, trebuie plătită orice sumă suplimentară datorată de către persoana care a primit autorizația sau orice sumă care trebuie rambursată de autoritatea administrației publice locale.

Art. 76 alin. (1), (2) din Norma Metodologică de aplicare a Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, aprobată prin Ordin nr. 839/2009 al Ministrului Dezvoltării regionale și locuinței:

(1) După obținerea autorizației de construire/desființare, în vederea executării lucrărilor, investitorul/beneficiarul are obligația de a realiza următoarele operațiuni:

a) Anunțarea începerii lucrărilor de construcții autorizate

Se va aduce la cunoștință emitentului autorizației și Inspectoratului teritorial în construcții data și ora începerii lucrărilor de construcții autorizate, utilizându-se "Formularul-model F.13 - COMUNICARE privind începerea execuției lucrărilor" (pentru uzul administrației publice), respectiv "Formularul-model F.14 - COMUNICARE privind începerea execuției lucrărilor" (pentru uzul ISC) puse la dispoziție de emitentul autorizației împreună cu autorizația.

b) Amplasarea, la loc vizibil, a Panoului de identificare a investiției

Se vor aplica prevederile cuprinse în anexa nr. 8 la prezentele norme metodologice.

c) Anunțarea finalizării lucrărilor de construcții autorizate

Se va aduce la cunoștință emitentului autorizației și Inspectoratului teritorial în construcții data și ora finalizării lucrărilor de construcții autorizate, utilizându-se "Formularul-model F.15 - COMUNICARE privind încheierea execuției lucrărilor" (pentru uzul administrației publice), respectiv "Formularul-model F.16 - COMUNICARE privind încheierea execuției lucrărilor" (pentru uzul ISC) puse la dispoziție de emitentul autorizației împreună cu autorizația.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

(2) După realizare, pentru punerea în funcțiune a obiectivului de investiții, potrivit prevederilor legale în vigoare, prin grija investitorului/beneficiarului este necesară realizarea următoarelor operațiuni:

a) Regularizarea taxelor și cotelor legale

În conformitate cu prevederile art. 267 alin. (14) lit. b) din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, în cel mult 15 zile de la data finalizării lucrărilor de construcții, odată cu efectuarea recepției la terminarea lucrărilor, solicitantul (investitorul/beneficiarul) are obligația de a regulariza taxele și cotele legale. În acest scop, investitorul/beneficiarul are obligația de a declara la emitentul autorizației valoarea finală (rezultată) a lucrărilor - se pot prezenta documentele doveditoare necesare.

Emitentul autorizației va aplica prevederile art. 267 alin. (14) lit. c) și d) din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare și va înștiința Inspectoratul de Stat în Construcții despre finalizarea execuției lucrărilor, precum și valoarea finală a investiției - așa cum a fost calculată la efectuarea recepției la terminarea lucrărilor - utilizând "Formularul-model F.16 - COMUNICARE privind încheierea execuției lucrărilor" (pentru uzul ISC).

Potrivit art. 2.532 pct. 5 C. civ., prescripția nu începe să curgă, iar dacă a început să curgă, se suspendă cât timp debitorul, în mod deliberat, ascunde creditorului existența datoriei sau exigibilitatea acesteia.

Prin Decizia nr. 8/2018, Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, a statuat că, în interpretarea și aplicarea prevederilor art. 40 din Legea nr. 10/1995, forma în vigoare în anul 2010, coroborate cu art. 7 din Legea nr. 329/2009 și poziția 5 din anexa nr. 1 la aceeași lege, precum și cu prevederile art. 21 și 22 din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003, republicată, cu modificările și completările ulterioare, obligația de plată a sumei echivalente cu cota de 0,70% din cheltuielile pentru executarea construcțiilor și a lucrărilor prevăzute la art. 2 din Legea nr. 10/1995 și pentru care se emit, în condițiile legii, autorizații de construire este o obligație fiscală; în interpretarea și aplicarea prevederilor art. 40 din Legea nr. 10/1995, forma în vigoare în anul 2010, coroborate cu prevederile art. 91 din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003, republicată, cu modificările și completările

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

ulterioare, obligația fiscală de plată a cotei prevăzute de art. 40 din Legea nr. 10/1995 se supune termenului de prescripție de 5 ani, specific raporturilor juridice fiscale.

Problema de practică judiciară neunitară vizează momentul de când începe să curgă termenul de prescripție a dreptului la acțiune al Inspectoratului de Stat în Construcții pentru stabilirea creanței fiscale având ca obiect cotele prevăzute de art. 30 din Legea nr. 50/1991, republicată, și art. 43 din Legea nr. 10/1995, republicată. Dacă potrivit unei opinii, s-a apreciat că momentul de debut al termenului este 1 ianuarie a anului următor celui când Inspectoratul de Stat în Construcții a primit comunicarea din partea emitentului autorizației cu privire la valoarea finală a lucrărilor, comunicare realizată la un interval mai mare de 1 an, potrivit unui alt punct de vedere, momentul de debut la termenului este data de 1 ianuarie a anului următor celui la care s-a realizat recepția lucrărilor, când a fost cunoscută și valoarea finală a lucrărilor. De asemenea, s-a considerat că neîndeplinirea de către beneficiar a obligației de încunoștința Inspectoratul de Stat în Construcții cu privire la finalizarea lucrării s-ar circumscrie dispoziției cuprinse în art. 2.532 pct. 5 C. civ.

Termenul de prescripție a dreptului la acțiune pentru stabilirea creanței fiscale începe să curgă de la data de 1 ianuarie a anului următor celui în care s-a născut creanța fiscală [art. 91 alin. (2) din Codul de procedură fiscală din 2003], iar creanța fiscală se naște în momentul în care, potrivit legii, se constituie baza de impunere care o generează [art. 23 alin. (1) din același act normativ].

Potrivit art. 76 alin. (2) lit. a) din Norma metodologică de aplicare a Legii nr. 50/1991, republicată, în conformitate cu prevederile art. 267 alin. (14) lit. b) din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, în cel mult 15 zile de la data finalizării lucrărilor de construcții, odată cu efectuarea recepției la terminarea lucrărilor, solicitantul (investitorul/beneficiarul) are obligația de a regulariza taxele și cotele legale. În acest scop, investitorul/beneficiarul are obligația de a declara la emitentul autorizației valoarea finală (rezultată) a lucrărilor - se pot prezenta documentele doveditoare necesare.

Emitentul autorizației va aplica prevederile art. 267 alin. (14) lit. c) și d) din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare și va înștiința Inspectoratul de Stat în Construcții despre finalizarea execuției lucrărilor, precum și valoarea finală a investiției - așa cum a fost calculată la efectuarea recepției

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

la terminarea lucrărilor - utilizând "Formularul-model F.16 - COMUNICARE privind încheierea execuției lucrărilor" (pentru uzul ISC).

Prin urmare, constituirea bazei de impunere în ipoteza analizată are loc la momentul stabilirii valorii finale a investiției, așa cum a fost calculată la efectuarea recepției la terminarea lucrărilor, valoare ce se stabilește de către emitentul autorizației. Concluzia rezultă din trimiterea la art. 267 alin. (1) lit. c) și d) din Codul fiscal din 2003, care prevede că pentru taxele prevăzute în prezentul articol, stabilite pe baza valorii autorizate a lucrărilor de construcție, se aplică următoarele reguli:

- lit. c) - până în cea de-a 15-a zi inclusiv, de la data la care se depune situația finală privind valoarea lucrărilor de construcții, compartimentul de specialitate al autorității administrației publice locale are obligația de a stabili taxa datorată pe baza valorii reale a lucrărilor de construcție;

- lit. d) - până în cea de-a 15-a zi inclusiv, de la data la care compartimentul de specialitate al autorității administrației publice locale a emis valoarea stabilită pentru taxă, trebuie plătită orice sumă suplimentară datorată de către persoana care a primit autorizația sau orice sumă care trebuie rambursată de autoritatea administrației publice locale.

Din această perspectivă, neîndeplinirea de către beneficiar a obligației de a aduce la cunoștința Inspectoratului de Stat în Construcții finalizarea lucrărilor apare ca fiind nerelevantă. Legea a instituit un sistem menit să asigure declanșarea mecanismului pentru stabilirea creanței fiscale, întrucât emitentul autorizației are obligația de a aduce la cunoștința Inspectoratului de Stat în Construcții valoarea finală a lucrării.

Codul civil din 2009 va fi aplicabil în condițiile prevăzute de art. 201 din Legea nr. 71/2011, care prevede că prescripțiile începute și neîmplinite la data intrării în vigoare a Codului civil sunt și rămân supuse dispozițiilor legale care le-au instituit.

Ca atare, dacă începutul prescripției, stabilit potrivit dispozițiilor legale de la data nașterii raportului juridic, este plasat după intrarea în vigoare a Codului civil, acesta va fi aplicabil. Art. 2.532 pct. 5 C. civ. face însă referire la amânarea sau suspendarea prescripției, cât timp debitorul în mod deliberat, ascunde creditorului existența datoriei sau exigibilitatea ei. Neîndeplinirea de către beneficiar a obligației de a anunța finalizarea lucrărilor constituie o omisiune care, fie ea și culpabilă, nu poate fi considerată ca fiind circumscrisă dispoziției analizate, care face referire la intenție. Pe de altă parte, datoria în cazul analizat, prin natura ei specifică, nu este susceptibilă a fi

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

ascunsă, câtă vreme există un mecanism prin care Inspectoratul de Stat în Construcții dispune de datele necesare pentru stabilirea obligației fiscale.

Nu poate fi primită opinia potrivit căreia emitentul autorizației are exclusiv obligația de a informa Inspectoratul de Stat în Construcții cu privire la valoarea finală a investiției, față de prevederea cuprinsă în art. 76 alin. (2) lit. a al doilea paragraf din Norma Metodologică de aplicare a Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, aprobată prin Ordin nr. 839/2009 al Ministrului Dezvoltării regionale și locuinței care prevede în mod neîndoielnic că emitentul autorizației va aplica prevederile art. 267 alin. (14) lit. c) și d) din Legea nr. 571/2003 privind Codului fiscal, cu modificările și completările ulterioare și va înștiința Inspectoratul de Stat în Construcții despre finalizarea execuției lucrărilor, precum și valoarea finală a investiției - așa cum a fost calculată la efectuarea recepției la terminarea lucrărilor - utilizând "Formularul-model F.16 - COMUNICARE privind încheierea execuției lucrărilor" (pentru uzul ISC).

Având în vedere că nu se identifică elemente care să determine reconsiderarea acestui punct de vedere anterior formulat, urmează a se menține opinia anterior formulată.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că termenul de prescripție a dreptului la acțiune în sens material în cazul acțiunii formulate de Inspectoratul de Stat în Construcții având ca obiect plata cotelor prevăzute de art. 30 din Legea nr. 50/1991, republicată, și art. 43 din Legea nr. 10/1995, republicată, începe să curgă de la data de 1 ianuarie a anului următor celui care urmează stabilirii valorii finale a investiției, așa cum a fost calculată la efectuarea recepției la terminarea lucrărilor.

Opiniile exprimate de participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții la întâlnire și-au însușit opinia exprimată de I.N.M., subliniindu-se că problema de practică neunitară are în vedere plata cotelor raportat la diferențele dintre valoarea inițial declarată și cea stabilită cu ocazia recepției.

d) Codul de procedură penală

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

1. Titlul problemei de drept:

Termenul de prescripție a dreptului material la acțiunea în repararea pagubei în cazul privării legale de libertate în cursul procesului penal soluționat prin clasare sau achitare în temeiul art. 16 alin. (1) lit. a)-d) din Codul de procedură penală⁴⁰

Materia: drept civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: reparare prejudicii erori judiciare, pretenții

Acte normative incidente: art. 539 și 541 alin. (2) C. proc. pen., art. 2523 C. civ.

Cuvinte cheie: reparare prejudiciu, arestare injustă, prescripție

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Art. 539 C. proc. pen., cu denumirea „Dreptul la repararea pagubei în cazul privării nelegale de libertate”, prevede:

(1) Are dreptul la repararea pagubei și persoana care, în cursul procesului penal, a fost privată nelegal de libertate.

(2) Privarea nelegală de libertate trebuie să fie stabilită, după caz, prin ordonanță a procurorului, prin încheierea definitivă a judecătorului de drepturi și libertăți sau a judecătorului de cameră preliminară, precum și prin încheierea definitivă sau hotărârea definitivă a instanței de judecată investită cu judecarea cauzei.

Prin Decizia nr. 136 din 3 martie 2021⁴¹, Curtea Constituțională a constatat că soluția legislativă din cuprinsul art. 539 din Codul de procedură penală, care exclude dreptul la repararea pagubei în cazul privării de libertate dispuse în cursul procesului penal soluționat prin clasare, conform art. 16 alin. (1) lit. a)-d) din Codul de procedură penală, sau achitare este neconstituțională.

În considerentele deciziei (par. 41) s-a reținut că „din moment ce statul a aplicat unul dintre mecanismele care justifică o derogare permisă de la inviolabilitatea libertății individuale și ulterior s-a dovedit că acuzația în materie penală adusă nu a fost

⁴⁰ Curtea de Apel Galați

⁴¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 494 din 12 mai 2021

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

aptă să răstoarne prezumția de nevinovăție, acțiunea inițială a statului nu poate fi calificată decât ca o faptă nejustificată și, în consecință, ilicită, care angajează răspunderea sa delictuală în temeiul art. 1.349 din Codul civil, astfel că ea trebuie valorizată în procedura specială reglementată de art. 539 din Codul de procedură penală.”

Prin Decizia nr. 1/2023⁴², Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a decis că: „În interpretarea și aplicarea prevederilor art. 539 din Codul de procedură penală, față de efectele Deciziei Curții Constituționale nr. 136 din 3 martie 2021, în ipoteza unei privări de libertate în cursul unui proces penal finalizat prin soluție definitivă de achitare, fără ca nelegalitatea măsurii privative de libertate să fi fost stabilită în conformitate cu Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii nr. 15 din 18 septembrie 2017, soluția de achitare, conform art. 16 alin. (1) lit. a)-d) din Codul de procedură penală, este suficientă prin ea însăși pentru acordarea de despăgubiri persoanei private de libertate și, ulterior, achitate.

În acest context, „caracterul injust/nedrept al măsurilor privative de libertate”, respectiv „netemeinicia acuzației în materie penală” constituie criterii autonome care dau dreptul persoanei în cauză la repararea pagubei și care extind sfera de aplicare a dispozițiilor art. 539 din Codul de procedură penală.”

În considerentele deciziei Înaltei Curți de Casație și Justiție (par. 45-47) s-a reținut că „Decizia Curții Constituționale nr. 136/2021 face parte din categoria deciziilor ce sancționează o soluție legislativă, pentru lipsa unei situații ce ar fi trebuit prevăzute de către legiuitor în cuprinsul art. 539 din Codul de procedură penală, instanța de contencios constituțional statuând că, în privința unei măsuri preventive privative de libertate, ipotezei unei soluții de achitare sau de clasare date într-un proces penal trebuie să i se confere aceeași finalitate reparatorie precum ipotezei nerespectării normelor legale privind măsura preventivă privativă de libertate.

46. Astfel, pe lângă existența dreptului la repararea pagubei în cazul privării nelegale de libertate în cursul procesului penal, decizia constată existența constituțională a dreptului la repararea pagubei în cazul privării legale de libertate în cursul procesului

⁴² Publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 142 din 20.02.2023

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

penal soluționat prin clasare sau achitare în temeiul art. 16 alin. (1) lit. a)-d) din Codul de procedură penală.

47. Ca atare, se constată că ansamblul normativ în vigoare permite aplicarea, într-un mod previzibil și unitar, a dispozițiilor art. 539 din Codul de procedură penală, astfel cum a fost sancționat de către Curtea Constituțională.”

Din perspectiva care interesează problema de practică neunitară, față de considerentele obligatorii ale Deciziei nr. 1/2023 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, se impune a se reține o primă concluzie, în sensul că acțiunea prin care se solicită repararea pagubei în cazul privării legale de libertate în cursul procesului penal soluționat prin clasare sau achitare în temeiul art. 16 alin. (1) lit. a)-d) din Codul de procedură penală reprezintă o acțiune care se circumscrie domeniului de aplicare al art. 539 C. proc. pen.

Pe cale de consecință, apare și cea de a doua concluzie, în sensul că acțiunii îi vor fi aplicabile și dispozițiile care reglementează felul și întinderea pagubei (art. 540 C. proc. pen.), precum și cele care reglementează acțiunea pentru repararea pagubei (art. 541 C. proc. pen.).

Or, potrivit dispozițiilor art. 541 alin. (2) C. proc. pen., acțiunea poate fi introdusă în termen de 6 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii instanței de judecată, precum și a ordonanței sau încheierilor organelor judiciare, prin care s-a constatat eroarea judiciară, respectiv privarea nelegală de libertate.

Făcând aplicarea dispozițiilor art. 541 alin. (2) C. proc. pen. la ipoteza particulară a reparării pagubei în cazul privării legale de libertate în cursul procesului penal soluționat prin clasare sau achitare în temeiul art. 16 alin. (1) lit. a)-d) din C. proc. pen., rezultă că acțiunea este supusă termenului de prescripție de 6 luni.

Cât privește identificarea momentului de la care începe să curgă termenul de prescripție, apreciem că răspunsul la această problemă este circumstanțiat de două aspecte ce sunt reprezentate de *stabilirea naturii deciziei pronunțate de Curtea Constituțională și de aplicarea în timp a deciziilor Curții Constituționale.*

Astfel cum s-a reținut în cuprinsul considerentelor Deciziei nr. 1/2023 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, anterior redată, Decizia nr. 136/2021 a Curții Constituționale face parte din categoria deciziilor ce sancționează o soluție legislativă, pentru lipsa unei situații ce ar fi trebuit prevăzută de către legiuitor în cuprinsul art. 539 din Codul de

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

procedură penală. Astfel, pe lângă existența dreptului la repararea pagubei în cazul privării nelegale de libertate în cursul procesului penal, decizia constată existența constituțională și a dreptului la repararea pagubei în cazul privării legale de libertate în cursul procesului penal soluționat prin clasare sau achitare în temeiul art. 16 alin. (1) lit. a)-d) din Codul de procedură penală.

Cât privește efectele în timp ale deciziilor Curții Constituționale, dispozițiile art. 147 alin. (4) din Constituție prevăd că de la data publicării în Monitorul Oficial deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor.

În plus, în această privință, Curtea Constituțională s-a pronunțat în mai multe rânduri (Decizia nr. 404/2016, Decizia nr. 123/2016, Decizia nr. 847/2018), statuând, în esență, că decizia de constatare a neconstituționalității face parte din ordinea juridică normativă, prin efectul acesteia prevederea neconstituțională încetându-și aplicarea pentru viitor. În aceste condiții, decizia de constatare a neconstituționalității se va aplica în privința raporturilor juridice ce urmează a se naște după publicarea sa în Monitorul Oficial - *facta futura*, însă, având în vedere faptul că excepția de neconstituționalitate este, de principiu, o chestiune prejudicială, aceasta nu poate constitui doar un instrument de drept abstract, prin aplicarea deciziilor de constatare a neconstituționalității numai raporturilor juridice care urmează a se naște, întrucât și-ar pierde esențialmente caracterul concret. Așadar, aplicarea pentru viitor a deciziilor sale vizează atât situațiile juridice ce urmează a se naște - *facta futura*, cât și situațiile juridice pendinte și, în mod excepțional, acele situații care au devenit *facta praeterita*.

Cu referire la situațiile trecute (*facta praeterita*), Curtea a arătat (Decizia nr. 404/2016- par. 28-29) că, fiind vorba despre un raport juridic epuizat - *facta praeterita*, partea nu mai poate solicita aplicarea deciziei de admitere, întrucât decizia de admitere a Curții nu poate constitui temei legal pentru o acțiune în justiție, în caz contrar consecința fiind extinderea efectelor deciziei Curții pentru trecut. Numai în mod excepțional, aplicarea pentru viitor a deciziilor sale vizează și cauzele în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate, indiferent dacă până la momentul publicării în Monitorul Oficial a deciziei prin care se constată neconstituționalitatea acestea au fost soluționate definitiv și irevocabil, de vreme ce, prin exercitarea căii extraordinare de atac a revizuirii, decizia Curții Constituționale se va aplica acestor cauze.

Problema de practică neunitară pleacă de la premisa unei acțiuni prin care se solicită repararea prejudiciului cauzat de privarea legală de libertate în cursul

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

procesului penal soluționat prin clasare sau achitare, formulate după declararea neconstituționalității dispozițiilor art. 539 C. pr. pen. În acest context, sunt supuse analizei două ipoteze: prima, în care hotărârea de achitare sau ordonanța de clasare a rămas definitivă după publicarea în Monitorul Oficial a deciziei Curții Constituționale și cea de a doua, în care acestea au devenit definitive înainte de publicarea în Monitorul Oficial.

Prima ipoteză face parte din categoria raporturilor juridice viitoare, astfel încât ea este supusă în întregime ordinii juridice normative în care este inclusă și Decizia nr. 136/2021. Prin urmare, dreptul la reparație se naște la momentul rămânerii definitive a hotărârii de achitare sau a ordonanței de clasare, cu consecința că tot de la acest moment va începe să curgă și termenul de prescripție, în conformitate cu dispozițiile art. 541 alin. (2) C. proc. pen.

În ceea ce privește a doua ipoteză (hotărâri de achitare sau ordonanțe de clasare care au devenit definitive anterior publicării deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial), apreciem că, dată fiind natura deciziei Curții Constituționale de a fi una din categoria celor care sancționează o soluție legislativă, pentru lipsa unei situații ce ar fi trebuit prevăzute de către legiuitor și având în vedere cele reținute prin Decizia nr. 1/2023 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în sensul că aceasta „constată existența constituțională și a dreptului la repararea pagubei în cazul privării legale de libertate în cursul procesului penal soluționat prin clasare sau achitare în temeiul art. 16 alin. (1) lit. a)-d) din Codul de procedură penală”, dreptul la despăgubire se naște la momentul publicării deciziei în Monitorul Oficial.

Cum dreptul la acțiune este atașat dreptului subiectiv și cum nu poate fi imaginată o situație în care termenul de prescripție să înceapă să curgă de la un moment anterior celui al nașterii dreptului subiectiv, apreciem că aplicarea într-un mod previzibil și unitar a dispozițiilor art. 539 C. proc. pen, astfel cum a fost sancționat de către Curtea Constituțională, presupune ca, în astfel de ipoteze, termenul de prescripție să înceapă să curgă de la momentul publicării deciziei în Monitorul Oficial.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că acțiunea prin care se solicită repararea pagubei în cazul privării legale de libertate în cursul procesului penal soluționat prin clasare sau achitare în temeiul art. 16 alin. (1) lit. a)-d) din Codul de

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

procedură penală reprezintă o acțiune care se circumscrie domeniului de aplicare al art. 539 C. proc. pen.

Termenul de prescripție a dreptului material la acțiune este de 6 luni și începe să curgă, după caz, de la data rămânerii definitive a hotărârii de achitare sau a ordonanței de clasare (pentru hotărârile sau ordonanțele ce rămân definitive ulterior publicării deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial) sau de la data publicării deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial (pentru hotărârile de achitare sau ordonanțele de clasare rămase definitive anterior publicării deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial).

Opiniile exprimate de participanții la întâlnire:

Cu majoritate, participanții la întâlnire și-au însușit opinia exprimată de I.N.M. cu privire la incidența dispozițiilor art. 541 C. proc. pen. și a termenului de prescripție de 6 luni.

Cu majoritate, s-a agreat amânarea discutării problemei referitoare la aplicabilitatea deciziei Curții Constituționale în ipoteza hotărârilor de achitare sau a ordonanțelor de clasare rămase definitive anterior publicării deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial, având în vedere existența unor propuneri de modificare a dispozițiilor art. 539 și art. 541 C. proc. pen.⁴³

⁴³ Menționăm că între momentul desfășurării întâlnirii de practică neunitară și cel al publicării prezentului material, a intrat în vigoare Legea nr. 201/2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative, publicată în Monitorul Oficial nr. 618 din data de 6 iulie 2023:

Prin legea menționată, dispozițiile art. 539 alin. (1) lit. b) și alea art. 541 alin. (2) C. proc. pen. au fost modificate, după cum urmează:

Art. 539 alin. (1) lit. b) C. proc. pen.:

„ (1) Are dreptul la repararea pagubei și persoana față de care, în cursul procesului penal, s-a dispus o măsură preventivă privativă de libertate, dacă: (...) b) pentru infracțiunea care a justificat luarea măsurii s-a dispus în temeiul art. 16 alin. (1) lit. a)-d) clasarea sau achitarea, cu excepția cazului în care soluția s-a dispus ca urmare a dezincriminării faptei săvârșite.(...)”

Art. 541 alin. (2) C. proc. pen.:

„Acțiunea poate fi introdusă în termen de 6 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii instanței de judecată, a ordonanței sau, după caz, a încheierilor organelor judiciare prin care s-a constatat eroarea judiciară, privarea nelegală sau injustă de libertate, respectiv caracterul nelegal al măsurii de supraveghere tehnică”.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Dezbaterile din cadrul întâlnirii au vizat sfera hotărârilor judecătorești care constituie fapte în curs de desfășurare (*facta pendentia*) și care pot intra, în consecință, în sfera de aplicare a deciziei Curții, fiind evidențiată pronunțarea unor soluții diferite în practica judiciară. Într-o opinie, s-a menționat că, în analiza problemei de drept trebuie să se țină cont de faptul că efectele deciziilor Curții Constituționale se produc numai pentru viitor și că extinderea acestor efecte la faptele în curs de desfășurare trebuie să rămână o excepție. Astfel, a fost exprimată opinia că ar intra în categoria faptelor în curs de desfășurare numai litigiile în materie penală aflate în cursul judecării la momentul pronunțării deciziei Curții Constituționale - fiind exprimată și opinia conform căreia noțiunea de *facta pendentia* ar trebui raportată la litigiile având ca obiect acordare de despăgubiri - și care, ca urmare a soluției de achitare sau clasare, au generat dreptul la despăgubire. Interpretarea este susținută de dispozițiile art. 509 alin. (1) pct. 11 C. proc. civ., care permit revizuirea unei hotărâri judecătorești ca urmare a admiterii excepției de neconstituționalitate, excepție invocată însă de instanță în cadrul unui litigiu aflat în curs, decizia Curții Constituționale fiind pronunțată după rămânerea definitivă a soluției în cauză; pe de altă parte, interpretarea contrară, care ar include în sfera faptelor în curs de desfășurare toate litigiile penale finalizate definitiv cu soluții de achitare sau clasare, ar conduce la extinderea efectelor deciziei Curții Constituționale dincolo de limitele legale ale unei astfel de decizii. O extindere pentru trecut a efectelor ar fi posibilă numai dacă ar fi dispusă expres de lege, ca manifestare a unei astfel de intenții a legiuitorului.

Potrivit art. IV din Legea nr. 201/2023:

„(1) Au dreptul la despăgubiri în temeiul art. 539 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare, persoanele care la data de 12 mai 2021, data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a Deciziei Curții Constituționale nr. 136/2021, se aflau în executarea unei măsuri preventive privative de libertate sau față de care s-a dispus o astfel de măsură după această dată.

(2) În cazul persoanelor prevăzute la alin. (1), dacă soluția clasării sau a achitării a rămas definitivă anterior intrării în vigoare a prezentei legi, acțiunea pentru repararea pagubei poate fi introdusă în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a acesteia”.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferență!

Instrumente Structurale
2014-2020

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Întocmit:

Jud. Andreea Popescu

Jud. Camelia-Maria Solomon

INSTITUTUL
NATIONAL AL
MAGISTRATURII

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

